

S.O.S.

Skrifter om Samtalegrammatik

Årgang 6, nr. 2

æv bæv – Et samtaleanalytisk indblik i vurderinger i danske, naturlige samtaler

Katrine Garly

Skrifter om Samtalegrammatik 6: 2

2019

ISSN 2445-7256

Skrifter om Samtalegrammatik (SoS) er en serie arbejdspapirer om samtalegrammatik som udgives af forskergruppen *DanTIN* ("Danish talk-in-interaction"). *DanTIN* består af studerende og forskere fra og omkring Lingvistik på Aarhus Universitet. *DanTIN* bestyrer hjemmesiden *samtalegrammatik.dk*. Udgivelserne i *Skrifter om Samtalegrammatik* er arbejdspapirer, studenteropgaver, rapporter, afhandlinger og andet som beskriver og analyserer samtalegrammatiske fænomener.

Skrifter om Samtalegrammatik er ikke fagfællebedømt, men en redaktionsgruppe under *DanTIN* har vurderet at udgivelserne i SoS fortjener at komme til offentlighedens kendskab. I nogle tilfælde er der tale om ældre eller nyere skrifter, som *DanTIN* har fået lov af forfatterne til at udgive. I andre tilfælde er skrifterne lavet til SoS. *Skrifter om Samtalegrammatik* kan frit deles med angivelse af forfatter, årstal samt tidskriftets navn og nummer.

DanTIN udgiver også fagfællebedømte artikler. Du kan se mere om vores udgivelser, projekter og resultater på samtalegrammatik.dk, og her kan du også se hvordan du kommer i kontakt med os.

Billedet til forsiden er taget af Sidsel Mosegaard Holm og redigeret af Ehm Hjorth Miltersen.

Redaktør for dette nummer af *Skrifter af Samtalegrammatik* er Søren Sandager Sørensen.

Redaktionel kommentar

Dette nummer af *Skrifter og Samtalegrammatik* handler om vurderinger. Katrine Garly har fundet 178 vurderende ytringer i et korpus af optagelser af forskelligartede danske samtaler. På grundlag af dette laver hun en oversigt over hvordan og hvorfor man laver sådanne ytringer på dansk.

Når man ser nærmere på dagligdags samtaler og udskrifter af samtaler, opdager man at folk meget ofte udtaler sig vurderende om ting, positivt eller negativt. Fra samtaleanalytiske studier af samtaler på andre sprog, ved vi at vurderende ytringer sjældent står alene. De kalder på at samtalepartneren også udtrykker *sin* vurdering af det der bliver talt om. Dette skrift undersøger både hvilken samtale-sammenhæng vurderinger bliver foretaget i, hvordan vurderingerne laves rent sprogligt og hvad der sker efter at en vurdering er blevet ytret.

Dette er det første samlede studie af vurderende ytringer i danske samtaler. Det bidrager både med nye resultater om hvorfor folk laver vurderinger og hvordan de gør det. Dette er således et relevant bidrag til forskningen i dansk samtalegrammatik.

Denne redaktionelle kommentar er skrevet af Jakob Steensig

Abstract

The aim of this study is to give an overview of assessments, by investigating where, how and why they are produced, in Danish talk-in-interaction. "Where" as in what their sequential positions are, "how" as in what forms are used, and "why" as in what their interactional functions are.

The theoretical basis is that of Pomerantz (1984), from whom the concepts of "first assessment", "second assessment", "downgrade", "upgrade", "preference", "dispreference", "agreement" and "disagreement" are borrowed. Raymond & Heritage (2006) are brought in as a secondary source, as it turns out that epistemics is also important.

The thesis shows that first assessments are often positioned after actions with newsworthiness, i.e. storytellings and informings. It can also be positioned in or before an action, or even, as is found in a considerable number of cases, without connection to another action, often as environmental noticings.

First assessments can be either phrases, consisting of an interjection or adjective, possibly modified and thereby upgraded or downgraded, or sentences, often with a *det er* 'that is' onset. Both can be initiated with assessment markers such as *ej* or *ah* which imply that the following is an assessment, and in some cases modify the assessment.

The functions of first assessments can vary but, in most cases, when positioned after an action with newsworthiness, they have the function of indicating common ground and closing the sequence.

The thesis also finds that second assessments are directed towards both the first assessment and the referent. That is seen in the position, in that they are often placed immediately after a first assessment, and in the form, in that they are often initiated with an affiliation particle like *ja* 'yes'. That fits with how it is often preferred to agree with the first assessment, excluding in cases of self-deprecations and second-praise.

On the basis of the analysis it is possible to conclude that assessments in Danish talk-in-interaction differs from those in English talk-in-interaction. In English, there is a discrepancy between form and content, i.e. when using a weak agreement, it is treated as a disagreement (Pomerantz 1984). In Danish, there is no discrepancy, and a weak agreement is simply treated as a weak agreement.

Second assessments also seem less frequent in Danish than in English, and we only seem to rely on recipient designed epistemics and

gaze for mobilizing response in the first assessment. It is possible to rely on interrogative prosody and lexico-morphosyntax, but that is seldom or never seen in data, while it is more frequent in English (Stivers & Rossano 2010).

In future studies it would be beneficial to make an extended analysis of epistemics in assessments, which has not been the focus of this thesis, as the purpose of this thesis is rather to provide a broader understanding of assessments.

Indholdsfortegnelse

1 Indledning	4
2 Teori.....	5
3 Metode.....	11
3.1 Videnskabelig metode.....	12
3.2 Dataafgrænsning.....	13
3.3 Datatype	14
3.4 Eksempelsamling.....	15
3.5 Eksempelafgrænsning	16
3.6 Eksempelforklaring	20
3.7 Transskriptionskonventioner.....	20
4 Analyse	21
4.1 Førstevurderinger	22
4.1.1 Førstevurderingens placering	22
4.1.2 Førstevurderingens form.....	36
4.1.2.1 Turindledende og turafsluttende partikler.....	36
4.1.2.2 Frasale førstevurderinger.....	44
4.1.2.3 Sætningsførstevurderinger.....	56
4.1.3 Førstevurderingens funktion	60
4.2 Andenvurderinger og andre responstyper til førstevurderinger	61
4.2.1 Responstyper til førstevurderinger.....	61
4.2.2 Andenvurderingens placering.....	62
4.2.3 Andenvurderingens form.....	65
4.2.3.1 Turindledende og turafsluttende partikler.....	66
4.2.3.2 Frasale andenvurderinger.....	70
4.2.3.3 Sætningsandenvurderinger.....	71
4.2.4 Præferencesystemet for respons på førstevurderinger	71
4.2.5 Mobilisering af andenvurderinger	80
4.2.6 Andenvurderingens funktion	82
5 Diskussion	83
6 Konklusion	87
Referencer	89

***æv bæv* – Et samtaleanalytisk indblik i vurderinger i danske, naturlige samtaler**

af KATRINE GARLY

1 Indledning

Denne undersøgelse vil fremlægge et overblik over vurderinger i danske, naturlige samtaler ud fra et interaktionelt lingvistisk (Couper-Kuhlen & Selting 2018) og samtaleanalytisk perspektiv (Sacks et al. 1974).

Samtaleanalytikere har siden 70'erne beskæftiget sig med vurderinger (eng. *assessments*) i samtaler (Lindström & Mondada 2009b: 299). Vurderinger er et vidt begreb, og undersøgelserne heraf spænder derfor også meget bredt. Nogle personer har primært fokus på præferencer (Pomerantz 1984), nogle på multimodalitet (Goodwin & Goodwin 1992), og andre på epistemisk rettighed (Raymond & Heritage 2006). Dog er de alle ens på ét punkt; deres data er på engelsk.

Der er ikke publiceret ret meget litteratur, om end dog noget, f.eks. tidsskriftet *Research on Language and Social Interaction* volumen 42, nummer 4 (Lindström & Mondada 2009a), om vurderinger i samtaler på andre sprog end engelsk. Artiklerne i dette tidsskrift begrænser sig dog ved at omhandle vurderinger i konkrete institutioner, organisationer og virksomheder fremfor den frie samtale mellem personer med nære forhold f.eks. venner, kollegaer, kærester, eller familiemedlemmer i et afslappet miljø. Denne undersøgelse vil beskrive, hvordan man ytrer vurderinger på et andet sprog end engelsk, nemlig dansk i naturlige hverdagssamtaler. Undersøgelsen vil have et relativt bredt sigte og derfor ikke begrænse sig til udelukkende at beskrive anden-vurderinger, eller udelukkende at diskutere multimodalitet, men lave en mere generel undersøgelse af, hvordan man vurderer på dansk. Skarpt sat op vil undersøgelsen besvare tre spørgsmål: 1) *Hvor laver man vurderinger?* 2) *Hvordan laver man vurderinger?* Og 3) *Hvorfor (med hvilket formål) laver man vurderinger?*

Med "hvor" menes den sekventielle placering, vurderinger har. Med "hvordan" forstås, hvilke forskellige former vurderinger kan have. Med "hvorfor" menes der, hvilke interaktionelle begrundelser der ligger bag, at ytringen er, hvor den er, og har den form, som den har – og dermed omhandler dette ikke talernes intentioner med vurderinger, som er umulige at beskrive, da jeg ikke har adgang til deltagernes tanker.

Derfor har specialet følgende struktur: Først vil afsnit 2 redegøre for den eksisterende teori vedrørende vurderinger i samtaler, da det er ønskeligt at have et begrebsapparat og teoretisk viden som forudsætning for analysen. Begreberne og teorierne stammer fra engelsksprogede kilder, der beskæftiger sig med andre sprog end dansk, men flere er anvendelige for analysen af den danske samtale. Afsnit 3 vil uddybe metoden bag både dataindsamling og analyse. Afsnittet vil præsentere datatypen, altså den slags data, der er udvalgt til undersøgelsen, samt fremlægge tankerne bag, at lige netop dette data udgør fundamentet. Det vil ydermere identificere, hvilke afgrænsninger der er gjort i forbindelse med eksempelsamlingen (Steensig 2015) samt diskutere kriterierne for, hvornår noget kategoriseres som "en vurdering", samt redegøre for transskriptionskonventioner og de overordnede anvendte metoder, altså interaktionel lingvistik og samtaleanalyse. Afsnit 4 vil indeholde en analyse af vurderinger på dansk på baggrund af de indsamlede eksempler. Denne er opdelt i henholdsvis førstevurderinger og andenvurderinger (eng. *first/second assessments* – Pomerantz 1984), som hver vil være inddelt i analyser af henholdsvis placering, form og funktion. Afsnit 5 vil diskutere metoden og analysen samt perspektivere fundene til andre studier. Slutteligt vil Afsnit 6 indeholde en konklusion, der samler op på de vigtigste fund og præsenterer svaret på problemformuleringen.

2 Teori

Forudgående for analysen af vurderinger i det danske sprog, er det nødvendigt at have det rette begrebsapparat på plads. Ligeledes er det heller ikke uvæsentligt at have en forståelse for den eksisterende teori inden for feltet.

Det væsentligste begreb for denne undersøgelse må siges at være "vurdering". Begrebet "vurdering" dækker i undersøgelsen over det samme som Pomerantz' (1984) og Goodwin og Goodwins (1992) engelske term "assessment". Vurderinger refererer her til evaluerende eller bedømmende handlinger, ofte udført gennem en ytring, der indeholder et negativt eller positivt udsagn om referenten eller situationen, som det er tilfældet i eksempel 1:

EKSEMPEL 1 | GAMLEDAGE | 8.24.7 - 8.29.7

1 KIR:→jo [det synes jeg er et godt billed]→
2 ANN: [vi står derovre ved sten]en↘
3 (0.5)
4 KIR:→det synes jeg er et [godt billed]↘
5 ANN:→ [ja::m det da et] s[ødt billede]↘
6 LIS: [det må jeg da] se en
7 dag↘

I eksempel 1 markerer pilene de ytringer, som er vurderinger. Kirsten vurderer sit billede positivt i linje 1 og 4 med det positive ord "g_odt". Ann vurderer det positivt i linje 5 med det positive ord "s_ødt". Disse vurderinger er eksplicitte og tydelige, men i nogle tilfælde ses det dog også, at vurderingen "pakkes ind", og kun kan udredes gennem konteksten. Dette vil afsnit 3.5 beskrive nærmere. Men hvad er vurderingens funktion? Selvom vurderinger er en relativt svær størrelse at afgrænse, er der blandt samtaleanalytikere nogenlunde enighed om, hvad vurderingens rolle i samtalen er. Pomerantz (1984:57) beskriver vurderinger som "products of participation" og tilføjer yderligere, at "with an assessment, a speaker claims knowledge of that which he or she is assessing". Hun mener således, at en vurdering bruges som en form for deltagelsesmarkør, der viser, at man har viden om det, man vurderer. Viden er epistemisk, og deltagelsesmarkøren er en anerkendt brug af vurderinger, som Raymond og Heritage beskriver mere i dybden. De skriver i tråd med Pomerantz: "assessment sequences constitute one main environment in which managing epistemic authority and subordination becomes relevant" (2006: 683). Også her fremgår det, at epistemisk autoritet (eng. *epistemic authority*), der er, at man hævder at have mere viden eller mere ret til viden om en given referent end samtalepartneren, kan udtrykkes gennem vurderinger. Vurderinger kan altså bruges til at klarlægge, ikke kun at man ved noget om en given referent eller situation, men også hvem af deltagerne, der menes at have mest adgang til viden om referenten eller situationen.

Selvom man nok har en umiddelbar fornemmelse af, hvordan en vurdering kan lyde, er det mere komplekst end som så, idet termen "vurdering" bruges på mere end ét organisatorisk niveau, og dermed er et vidt begreb. Goodwin & Goodwin påviser dette i deres præsentation af fem forskellige begreber, der alle hører under paraplyterminen

"vurderinger": vurderingssegment, vurderingssignal, vurderingshandling, vurderingsaktivitet, og vurderbare enheder (eng. *assessment segment, assessment signal, assessment action, assessment activity* og *assessable* - 1987: 6-10, 1992: 154-156). Vurderingssegmenter er strukturelle enheder med specifikke pladser i turen. Det kan f.eks. være adjektivet "godt". Vurderingssignaler er på et højere organisatorisk niveau end vurderingssegmenter og bruges også om de vurderinger, der ikke er så tydeligt afgrænsede som et enkelt adjektiv i en ytring. I tilfælde, hvor det er intonationen eller gestikken, der fremhæver, at hele eller dele af ytringen er vurderinger, anvender Goodwin og Goodwin altså termen "vurderingssignal". En vurderingshandling falder igen i en anden kategori, hvor der ikke er fokus på formen, men på den handling ytringen gør. F.eks. kan vurderinger sætte en i en situation, hvor man kan holdes ansvarlig for ens holdning, og hvor det bedømmes, hvorvidt man har kompetencer til at vurdere, og vurderingen viser også ens forhold til det, der vurderes. Vurderingsaktiviteter er et niveau over vurderingshandlingen og er større aktiviteter, som handlingerne kan indgå i. Dette viser, at en vurdering ikke er monologisk, men er et samspil mellem flere aktører, der fører kontrol med hinandens vurderinger. Vurderbare enheder, eller i enkelhed termen "vurderbar", beskriver de situationer eller personer, der vurderes. Således er denne term ikke et niveau, som de andre, men omhandler noget andet, da det ikke bruges om selve vurderingen. Jeg bruger termen "referent" fremfor "vurderbare enheder". Denne introduktion til Goodwin og Goodwins begreber giver indblik i kompleksiteten, men samtidigt også systemet i vurderinger. I denne undersøgelses analyse vil det fremgå af kontekst, hvilket organisatorisk niveau, der er tale om, men begreberne "referent" og "segment" anvendes forholdsvis ofte, og andre begreber vil også blive anvendt, når det giver mening.

Anita Pomerantz (1984) har et anderledes indsnævret fokus på vurderinger end Goodwin og Goodwin (1992). Hun fokuserer primært på det præferencesystem, der gælder for andenvurderinger, hvor begge parter har adgang til referenten, eller hvad Goodwin og Goodwin kalder "vurderbare enheder" (1992: 156).

Pomerantz' præferencesystem foregår sådan, at personen, der ytrer den indledende vurdering, kaldet førstevurderingen (eng. *first assessment*), herigennem "inviterer" meddeltageren til at lave endnu en vurdering (1984: 63). Denne vurdering kaldes andenvurderingen (eng.

second assessment). Samlet udgør førstevurderingen og andenvurdering, hvad der kaldes et vurderingspar (eng. *assessment pair* – Pomerantz 1984: 59). Dette er meget tilsvarende andre sekvenser, der indeholder et nærhedspar (eng. *adjacency pair*) bestående af en førstepardel (eng. *first pair part*) og en andenpardel (eng. *second pair part*), såsom spørgsmål/svar, hilsen/hilsen eller invitation/accept (Schegloff og Sacks 1973: 295-296). Med hensyn til præferencesystemet i lige præcis vurderende ytringer er der ved "almindelige" vurderinger en præference for enighed i den efterfølgende tur af den anden deltager. Dette er dog kun tilfældet, hvis begge parter har epistemisk adgang til referenten. Omvendt er det dispræfereret at ytre uenighed med en "almindelig" vurdering, hvor begge har epistemisk adgang (Pomerantz 1984: 62). Dog er der undtagelser ved særlige typer vurderinger. Ved selvkritiske vurderinger er det, i modsætning til den "almindelige" vurdering, præfereret at ytre uenighed (Pomerantz 1984: 77). Pomerantz beskriver også, hvordan man udtrykker denne enig- eller uenighed, og derigennem påviser hun, at det er mere præfereret at være enig end at være uenig. Her forstås præfereret som den samtalemæssige præference, og altså ikke en personlig præference for taleren. At der er præference for enighed ses, idet enighed kommer i direkte forlængelse af førstevurderingen, hvor uenighed vises gennem f.eks. pauser, reparationer, tøvemarkører, forskellige uenighedsmarkører og andre udtryk, der gør uenigheden "svagere". Dette kan f.eks. være at udtrykke en delvis enighed med forbehold eller at forklare årsagen til uenigheden (Pomerantz 1984: 70, Pomerantz & Heritage 2013: 214).

Richard Ogden argumenterer for, at man også kan spore styrke/svagthed i enighed/uenighed ved at kigge på de enkelte vurderingers fonetiske egenskaber. Ytringer, der udtrykker stærk enighed, har typisk højere volumen, har større spændvidde af tonehøjde, ligger lavere i personens toneregister, er langsommere og har tættere og mere spændt artikulation (Ogden 2004: 3-4, Ogden 2006: 1761). De samme fonetiske features anvendes også i den modsatte ende af skalaen i nogle tilfælde, nemlig ved ytringer der udtrykker stærk uenighed. Her er der dog tale om tilfælde, hvor uenighed er præfereret, da uenighed på radio, som undersøges her, genererer tale, som er vigtig for radio (Ogden 2004: 6). Ogden kommenterer ikke på tilfælde af dispræfereret uenighed. Dog berører han den del af spektret, hvor de svagere enigheder/uenigheder befinder sig, som f.eks. ytringer der er

uenige, men starter med en svag enighedsmarkør. Disses fonetiske egenskaber er modsatte af de stærke vurderingers, herunder er tonens spændvidde smallere, vurderingen er hurtigere udtalt og med mere åben artikulation og lavere i personens toneregister. Yderligere udmærker disse sig ved at have faldende-stigende-intonation (Ogden 2004: 7, Ogden 2006: 1767). Vi ser altså hos både Pomerantz (1984) på det leksikalske niveau og hos Ogden (2004, 2006) på det fonetiske niveau, at de stærke vurderinger anvendes, når andenvurderingen er præfereret, hvor de svagere vurderinger anvendes, når andenvurderingen er dispræfereret. Hele teorien, vedrørende præferencer i vurderinger, passer fint i tråd med den mere overordnede teori omhandlende præferencesystemer i samtaler, hvor Sacks (1987[1973]) mere end et årti forinden Pomerantz (1984) beskrev, at der generelt er en præference for enighed, og at der ligeledes er en præference for, at enighedsytringer forekommer lige umiddelbart efter den forrige ytring, hvor uenighedsytringer skubbes længere ind i turen (Sacks 1987[1973]: 58). Således har Pomerantz, der var elev af Sacks, ladet sig inspirere til at gå i dybden med vurderingsfænomenet.

Pomerantz har altså stort fokus på, hvad der er det præfererede at gøre i en andenvurdering, og hvordan det ses gennem styrken i vurderingen med stærke vurderinger ved præference og svage vurderinger ved dispræference. Men hvorvidt en vurdering er stærk eller svag viser faktisk mere, end om der er tale om en præfereret eller dispræfereret handling. Raymond og Heritage (2006) påviser, at der er en sammenhæng mellem hvilken grad af epistemisk viden, man påstår at have til en given referent, og hvor stærk eller svag ens vurdering er. I tilfælde af, at man slet ingen epistemisk viden har om en given referent, vil man undlade at vurdere den (Raymond & Heritage 2006: 684). Dette er både tilfældet for førstevurderinger, hvor de så ikke eksisterer, og, mere synligt, efter førstevurderinger, hvor der ikke ytres en andenvurdering. Dette er også hvad der sker i eksempel 1, hvor Lis undlader at vurdere, fordi hun ikke har set det omtalte billede. Har man derimod epistemisk viden om en given referent, kan man vurdere den. Den epistemiske viden kan være af to typer. Enten har man førstehåndsviden, også kaldet "umiddelbar", eller også har man andenhåndsviden, også kaldet "medieret". Førstehåndsviden er, når man selv har oplevet det pågældende, f.eks. været i situationen eller været sammen med vedkommende, der vurderes. Andenhåndsviden er ikke oplevet på egen person, men kan f.eks. være noget man har fået fortalt eller har læst.

Førstehåndsviden er epistemisk overlegen andenhåndsviden (Raymond & Heritage 2006: 684). Endeligt skriver Raymond & Heritage, ved at inddrage disse analyser, at man gennem en førstevurdering påstår at have den primære ret til at vurdere den givne referent (Raymond & Heritage 2006: 684).

At man fremhæver, hvorvidt man har første- eller andenhåndsviden, er altså én måde at placere sig epistemisk i forhold til sin samtalepartner, men der er andre metoder til at holde på sin epistemiske ret eller fremhæve sin mangel på samme. Er ens ytring formuleret med påstået førstehåndsviden og som en deklarativ vurdering, er der tale om en umarkeret vurdering, der hverken er stærk eller svag (Raymond & Heritage 2006: 686). Laves der en stærk vurdering, kaldes dette en "opgradering". Dette gøres jf. Raymond & Heritage (2006: 688) gennem en negativ interrogativ, f.eks. ville "er det ikk vammelt?", være stærkere end det tilsvarende umarkerede eksempel "det er vammelt", hvor sidstnævnte er et konstrueret eksempel. Ligeledes kan man, jf. Raymond og Heritage 2006: 688), producere svage førstevurderinger ved brug af interrogativer, her påhængsspørgsmål (eng. *tag question*), f.eks. "det det ↓allerbedste ikk?", der er svagere end det konstruerede eksempel: "det det allerbedste". En anden metode til nedgradering er at anvende evidensord eller fraser (eng. *evidentials* – Raymond & Heritage 2006: 687), f.eks. "ser ud som", "tror", "virker", "ligner", eller "lyder", der viser, hvordan man har den medierede adgang til referenten. Et eksempel på en nedgraderet vurdering med evidensord kunne være "jeg tror jeg ser forfærdelig ud", der er svagere end et tilsvarende konstrueret eksempel: "jeg ser forfærdelig ud". Således kan man altså med forskellige lingvistiske former gøre sin førstevurdering stærkere eller svagere for at vise, hvilken grad af epistemisk adgang man har.

Graden af epistemisk viden kan også udtrykkes i andenvurderinger, hvor andre lingvistiske former kan anvendes for at opgradere eller nedgradere vurderingen. Andenvurderingen er ligesom førstevurderingen begrænset af, at man skal have nogen grad af viden om referenten, men yderligere begrænses andenvurderingen af, at den epistemiske adgang i andenvurderingen skal relateres til førstevurderingen (Raymond & Heritage 2006: 689). Andenvurderingen forholder sig altså både til samme referent som førstevurderingen, men også hvilken af de to der har størst epistemisk adgang til denne. Dette gøres

netop gennem opgradering, nedgradering eller ved umarkerede andenvurderinger. Sidstnævnte anvendes, når personen bag andenvurderingen har samme epistemiske adgang som personen bag førstevurderingen. Andenvurderingen har derfor samme form som en umarkeret førstevurdering, nemlig en deklarativ med påstået umiddelbar adgang til referenten. Et eksempel på en andenvurdering til det konstruerede eksempel på en førstevurdering "de er søde" kunne være en ytring med samme form: "de er søde". Opgraderinger formes anderledes i andenvurderinger end i førstevurderinger. Der er mange metoder, herunder negative interrogativer, tag-spørgsmål, *oh*-indledninger (på engelsk), bekræftelse + enigheds-enheder (Raymond & Heritage 2006: 690). Disse behandles ikke uddybende her, men flere er relevante for dansk hverdagsprog og bruges derfor i analysen. Raymond og Heritage nævner, at det er usædvanligt for førstevurderinger at være opgraderede og for andenvurderinger at være nedgraderede (2006: 685), hvilket er årsagen til, at de ikke giver eksempler på nedgraderede andenvurderinger. Det er desuden vigtigt at holde sig for øje, at der tale om et kontinuum, og ikke blot at ens ytring til perfektion passer i en af kasserne "opgradering", "nedgradering" eller "umarkeret", men man taler om grader af de enkelte typer.

En opgradering kan altså, jf. ovenstående to teorier, udtrykke, at man er epistemisk overlegen ift. viden om referenten og/eller være den præfererede handling i en andenvurdering, som oftest er enighed. Denne undersøgelses fokus vil være på præferencesystemet, som behandles undervejs, men også særskilt i afsnit 4.2.4. Undersøgelsen behandler altså ikke epistemisk domæne dybdegående, men vil bruge flere begreber og argumenter herfra, når det er relevant. Undersøgelsens fokus er altså primært inspireret af Pomerantz' (1984) præferencesystem, men når man taler om vurderinger, kan man heller ikke komme uden om Raymond og Heritages (2006) beskrivelse af epistemiske forhold.

3 Metode

Dette afsnit har til formål at redegøre og argumentere for valget af metode, fra den helt overordnede videnskabelige metode, til den mindste del af transskriptionen. Således vil de forskellige underafsnit repræsentere et metodisk niveau og gå mere og mere i dybden. Det kan derfor give bedst mening at læse dem kronologisk.

3.1 Videnskabelig metode

Metoden for denne undersøgelse stammer dels fra interaktionel lingvistik, dels fra samtaleanalyse.

Undersøgelsen er interaktionelt lingvistisk i sin form i og med, at den er et overblik over et lingvistisk fænomen, vurderingen. Denne undersøgelsesform stemmer fint overens med andre interaktionelt lingvistiske undersøgelser af handlingsdannelser (eng. *action formation* – Couper-Kuhlen & Selting 2018: 210). Dette kan også ses, i og med at bogen "Interactional Linguistics" selv har et kapitel, der har til formål at give et overblik over systemet for vurderinger i samtaler (2018: 283-311). Dette kapitel har været en inspiration for undersøgelsen.

Undersøgelsens metode er også i høj grad samtaleanalytisk. Hvad dette indebærer forklarer Steensig kort således:

Konversationsanalyse [...] er en tilgang som på basis af optagelser og udskrifter af autentisk interaktion forsøger at udlede regelmæssigheder om social og kommunikativ adfærd (Steensig 2015: 321).

At gøre brug af denne metode indebærer, at man accepterer visse grundlæggende præmisser. Herunder at det der ses sagt/gjort i data, er et udtryk for deltagernes systematiske adfærd. Igen bygger dette på præmissen, at data er naturligt, selvom det er optaget med alle deltagere velvidende om dette forhold. Dette vil blive diskuteret nærmere i afsnit 5.

Den samtaleanalytiske metode er bredt anvendelig og har ikke kun én praktisk metode til databehandling – metoden skal tilpasses problemformuleringen. Så selvom samtaleanalytiske artikler oftest har det til fælles, at deres analyser er grundede i optagelser af samtaler, kan de være meget forskellige. Dette speciales problemformulering har et bredt sigte, idet fænomenet er bredt, og problemformuleringen lægger op til et bredere overblik over fænomenet. Derfor tager undersøgelsen udgangspunkt i en form for eksempelsamling (eng. *collection* – Schegloff 1996: 176). Problemformuleringen kræver dog en bredere undersøgelse, hvorfor der ikke er tale om en eksempelmanalyse (eng. *collection analysis*) i den klassiske forstand, hvor én bestemt logik, én afgrænset hypotese eller fænomen undersøges. I stedet er der for denne undersøgelse tale om én eksempelsamling, som har lagt

grunden til besvarelse af mange forskellige spørgsmål, og vist systemer i mange forskellige sammenhænge. Således kan man tale om, at den samme eksempelsamling anvendes i mange forskellige eksempelanalyser gennem undersøgelsen. Hvad jeg helt konkret har gjort i forbindelse med eksempelsamling og -afgrænsning fremgår af afsnit 3.4 og afsnit 3.5.

3.2 Dataafgrænsning

I skabelsen af en eksempelsamling, er der visse overvejelser, man nødvendigvis må gøre sig. Det er ikke realistisk at nå at bearbejde alt tilgængeligt data, så man må først og fremmest overveje, hvordan man vil anskaffe sig nogle eksempler. Nogle vælger at søge i deres data efter ord, der ofte forbindes med fænomenet, der ønskes undersøgt. Dette er ofte brugbart i analyser af eksempelsamlinger, hvor man ser på et enkelt udtryk, men i et større overblik som dette og med et fænomen, der ikke begrænser sig til enkelte faste udtryk, er dette ikke fordelagtigt. En alternativ metode er at tage et fastsat minuttal, f.eks. 10 minutter, af et større antal tilgængelige samtaler og lede efter tilfælde af sit fænomen. Dette er godt for diversiteten, da man herved ser på mange forskellige samtaler, men man har her ikke samme mulighed for at se, hvordan det givne fænomen udvikler sig gennem en længere samtale – måske forekommer fænomenet mest i starten af samtaler, og stilner så af? En alternativ metode kan være at udvælge få specifikke videoer, som man gennemlytter fra ende til anden for tilfælde af fænomenet. Dette gør, at man modsat forrige metode kan se, om der foregår en progression gennem samtalen inden for fænomenet, men samtidigt mistes en del af diversiteten, og individuelle forskelle kan påvirke resultatet. En tredje metode er, at man på forhånd udvælger et specifikt antal eksempler, og derefter ser data igennem, indtil man har dette eksakte tal, uafhængigt af hvor mange samtaler man skal gå igennem for at nå det. Min metode har dog været mere dynamisk, end disse metoder tillader det. Jeg har gennemgået en enkelt samtale fra ende til anden, hvorefter jeg har kigget på eksemplerne derfra, og vurderet, om jeg har haft brug for mere – her både i forhold til antal, og om jeg har haft nok af de enkelte vurderingstyper, jeg har fundet undervejs, til at sige noget kvalificeret om dem. Således har data formet eksempelsamlingen, som har formet da-

tamængden. Ligeledes har eksempelsamlingen formet både problemformulering og analyse undervejs og efter dataindsamling. Et overblik over den endelige eksempelsamling kan findes i afsnit 3.4.

3.3 *Datatype*

For at komme i besiddelse af samtaledata, som er fundamentet for undersøgelsen, er der ifølge Ten Have (2006:60) tre muligheder: Man kan kopiere broadcasts, man kan bruge eksisterende optagelser eller man kan lave ens egne optagelser. Til denne undersøgelse har den anden mulighed, at anvende eksisterende data, virket mest oplagt. Broadcasts udelukkedes på baggrund af det tidligere nævnte ønske om naturligt data fra hverdagssamtaler. Selv at indsamle data virkede overflødigt, når jeg netop ikke ønskede at påvirke samtalerne i nogen retning, og der allerede eksisterede meget data til formålet. Derfor faldt valget på at bruge eksisterende data. Data består af syv videoer, primært fra en datasamling kaldet AULing, hvor fem af de syv videoer er fra Jakob Steensig, lektor ved Aarhus universitet, er den ansvarshavende for dette data, der er indsamlet ved forskellige lejligheder af lingvistikstuderende og forskere på Aarhus Universitet. Det resterende data, to af de syv videoer, stammer fra den offentlige datasamling samtalebanken (Samtalebanken 2017), der er samlet af MacWhinney og Wagner (2010). At valget faldt på at bruge netop disse to samlinger som baggrund for eksempelsamlingen, skyldes dels tilgængelighed, dels repræsentativiteten i dataet. AULing-dataet er nemlig indsamlet med forskellige andre fænomener i tankerne, hvorfor jeg ikke har kunnet påvirke det vurderingsmæssigt i nogen retning, hverken bevidst eller ubevidst. At jeg har valgt at spæde til med data fra samtalebanken skyldes at det data, jeg havde udvalgt fra AULing, havde en relativt lav gennemsnitsalder, hvorfor jeg valgte at medtage data fra samtalebanken, hvor alderen er højere. Ligeledes har det ikke været en uvæsentlig faktor, at det er tilladt at fremvise data fra samtalebanken ved alle lejligheder, hvor data fra AULing er mere beskyttet. Dermed har jeg mulighed for at vise klip fra rådata, hvis jeg skulle ønske dette senere, f.eks. ved oplæg.

At eksempelsamlingen udelukkende baserer sig på videooptagelser fremfor lydoptagelser eller telefonsamtaler, er der flere grunde til. Først og fremmest er det lettere at adskille, hvem der siger hvad, når man kan se gestik, ansigtsudtryk og mundbevægelser. Derudover

er det også muligt at inkludere flere typer aktiviteter og dermed potentielt flere forskellige typer vurderinger, end i telefonsamtaler. På video har deltagerne mulighed for at lave aktiviteter sideløbende med aktiviteten "at samtale" (Mondada 2013), som giver mulighed for at vurdere noget her-og-nu, som deltagerne er fælles om i rummet, fremfor at begrænse sig til tidligere begivenheder, fremtidige begivenheder, eller situationer og personer generelt.

3.4 Eksempelsamling

Som beskrevet er undersøgelsen baseret på en eksempelsamling (Steensig 2015), der er baseret på videooptagelser af samtaler. Dette afsnit vil beskrive og diskutere forskellige overvejelser gjort i forbindelse med dataudvælgelse og bearbejdning.

Undersøgelsens eksempelsamling er eksempler på vurderinger fundet i videooptagede samtaler fra naturlige miljøer, altså steder deltagerne normalt kommer (se nærmere diskussion vedrørende naturlighed i afsnit 5). Eksempelsamlingen består af 178 eksempler på sekvenser med vurderende ytringer fundet i 2,3 timer fra syv forskellige samtaler mellem 19 forskellige personer. Videoerne er mellem 10 og 35 minutter lange (gennemsnitligt 20 minutter). Hver samtale har mellem to og fire samtaledeltagere, og er relativt bredt fordelt på parametre som køn (12 kvinder, 7 mænd), alder (fra teenagere til pensionister), og aktivitetstype (alt fra madlavning, spil og spisning, til en snak i sofaen).

I forhold til etik er der taget de nødvendige forholdsregler for anstændig brug af data. Alle deltagere er blevet informeret om, at data vil ligge tilgængeligt for henholdsvis alle eller personer, der har underskrevet en fortrolighedserklæring, om at man ikke må vise/dele data med personer, der ikke har underskrevet erklæringen, og de involverede deltagere har haft mulighed for at takke nej. Ligeledes bevares deltagerens privatliv, idet alle anonymiseres, som beskrevet i afsnit 3.7, og data ikke fremvises i andre øjemed end forskningsrelaterede situationer og udelukkende for personer, der har underskrevet fortrolighedserklæringen. Data opbevares desuden forsvarligt og er anmeldt til AU's dataoversigt i henhold til General Data Protection Regulation, databeskyttelsesloven pr. 25-05-2018.

3.5 Eksempelafgrænsning

I forbindelse med skabelsen af en eksempelsamling er det nødvendigt at have opstillet visse parametre for, hvornår et eksempel "gælder" for at være et tilfælde af fænomenet, og hvornår man ikke skal medtage det. Det er altså nødvendigt med en klar og bevidst afgrænsning. Dette er dog ikke fordelagtigt at gøre forinden, idet man så ikke går ud fra deltagernes præmisser, men nogle forudindtagede forståelser, hvorfor jeg igen her har arbejdet mere dynamisk. Dette har jeg gjort for at finde frem til de kategorier og forståelsesnormer, deltagerne selv arbejder med. Jeg har fra start indsamlet alt, hvad der kunne minde bare det mindste om vurderinger. Fænomenet "vurderinger" er dog relativt frekvent i data, hvorfor jeg har sorteret "dårlige" eksempler fra allerede under gennemlytningen, og disse har altså aldrig nået eksempelsamlingen. Her bør det fastslås, at der med "dårlige" eksempler ikke menes afvigende eksempler, men derimod eksempler af ringe kvalitet, hvor der har været usikkerhed om, hvad der er blevet sagt, eller hvem der har sagt det i eller umiddelbart omkring den givne vurdering. Dårligt eksempler kan skyldes støj fra aktiviteter, overlap eller dårlig lyd kvalitet. Alle andre eksempler eller "måske-eksempler" er medtaget i første runde, hvilket vil sige, at jeg har medtaget alt, hvad der kunne være en vurdering. Herefter har jeg finsorteret, nu med en fornemmelse af, hvad det giver mening at sortere efter. Jeg har altså opstillet et kriterie for, hvad en ytring skal indeholde for at være den type vurdering, som undersøgelsen beskæftiger sig med, på baggrund af det indsamlede data. I korte bemærkninger, er kriterierne: 1) En ytring skal indeholde et segment (jf. Goodwin og Goodwins segmentbegreb i afsnit 2), der har enten plus- eller minusværdi (Thompson et al. 2015: 139) i den givne kontekst. 2) Ytringen bruges som en handling, der positionerer ytreren i forhold til en given referent, herunder situationer, genstande og personer. Den amerikanske filosof John Searle behandler talehandlingens "direction of fit", hvor vurderingen er en form for ekspressiv, idet der er tale om en handling, der ikke kan bestemmes som hverken sand eller falsk, eller som har en "direction of fit", på den måde, at vurderinger prøver hverken at få verden til at matche ordet, eller at matche ordet med den eksisterende verden (Searle 1976: 12). Dette navngiver han senere "null direction of fit" (Searle og Vanderveken 1985: 53). Dette har gjort opdelingen lettere, da ytringer, der kan bestemmes som sande eller falske, derved hurtigt kan udelukkes, men dette er ikke nok til at afgøre om

en ytring er en vurdering, hvorfor de opstillede kriterier er nødvendige.

Et eksempel på en ytring, der tydeligvis er en vurdering, idet den tydeligt lever op til ovenstående kriterier om at indeholde et segment med positiv eller negativ værdi, samt at positionere taleren til en given referent, og dermed ikke kunne bestemmes som en sand eller falsk ytring, fremgår af eksempel 2:

EKSEMPEL 2 | PAR_VED_SPISEBORD | 6.33.5 - 6.59.7

1 A:→ ʔmmh d'sma'r rigtig godt det her↘
 2 (.)
 3 B: mh↗

A indleder et nyt emne gennem sin vurdering i linje 1: "ʔmmh d'sma'r rigtig godt det her↘". Det vurderende segment er her "rigtig godt", der har en positiv værdi. Ytringen viser A's position over for sin egen mad, som det reducerede pronomen "d'" dækker over. Vurderingen indeholder yderligere det smagsmæssige "mmh" (eng. *gustatory mmm* – Wiggins 2002), der også er et vurderende segment, der her bruges om mad, men som også kan bruges om andre "lækre" ting, som det vil fremgå af analysen i afsnit 4.1.2.1.

Eksempel 2 viser tydeligt hvordan en vurdering i en samtale kan se ud, men ikke alle eksempler er så klare som dette.

For at tydeliggøre yderligere, hvilke distinktioner der er gjort, vil jeg diskutere enkelte gråzonetilfælde, hvor der kan opstå (og har været) tvivl, og forklare årsagen til, at netop denne type opfylder eller ikke opfylder de fremsatte kriterier og derfor bliver eller ikke bliver medtaget i eksempelsamlingen til analyse.

I forhold til det første kriterium, at ytringen skal indeholde et segment med plus- eller minusværdi, er det vigtigt at holde sig for øje, at der i denne kategori ikke udelukkende er tale om adjektiver som "god". Der kan også være tale om adjektiviske segmenter med en mindre åbenlys positiv eller negativ ladning eller sågar også interjektioner i flere tilfælde, som det ses med "y↑ay::↘" i eksempel 3:

EKSEMPEL 3 | MAYERUNDER1 | 18.57.9 - 19.10.7

1 A: enogtres→
 2 {(5.7)
 3 {{{(B slår ikke over 61, så han slår efter "det eller derover")}}
 4 A: du kør' li' hårdt {på tror jeg→
 5 {{{(A løfter bægret, terningerne viser 43)}}
 6 A:→ y↑ay::↘

Her er A's udbrud i linje 6 en vurdering af situationen de befinder sig i, hvor B ikke er i stand til at slå højere end A i et klassisk spil Meyer (terningespil.dk u.å.). Det er en positiv vurdering, der ikke kan bestemmes hverken sand eller falsk, og som positionerer A i forhold til det at vinde over B.

Dog er inklusionen af et segment med positiv eller negativ valens ikke nok, hvorfor det andet kriterium, at ytringen skal positionere deltageren i forhold til referenten, også er nødvendig. Dette gør nemlig, at man kan udelukke tilfælde, som i eksempel 4:

EKSEMPEL 4 | SOFASLADDER | 4.9.3 - 4.18.1

1 A: nå hvordan går det med luna og smalbert\
2 (0.4)
3 B:→ m:' det går godt↗ (.) jeg fandt lige nong' e: fin'
4 billeder e:: af ham i dag\
5 (0.4)
6 B: da han blev konfirm(h)er(h)et [he he→
7 A: [nå::ej jeg troede det var
8 nogen andre billeder→

Her viser pilen ud for B i linje 3 rigtigt nok, at der er tale om en vurdering, når B siger "m:' det går godt↗" med det positive segment "godt". Dog forsætter B sin talestrøm efter en mikropause, hvor hun siger "jeg fandt lige nong' e: fin' billeder e:: af ham i dag\
". Dette indeholder også et positivt vurderingssegment, nemlig adjektivet "fine", men medregnes ikke, da der handlingsmæssigt ikke er tale om en vurdering, men nærmere en informering eller rapportering. Dette fremgår tydeligt af formen, men også af responsen, når A behandler det som en rapportering i linje 7-8.

Ligesom der er ytringer, der ikke medregnes, selvom de ligner vurderinger, er der også eksempler på ytringer, der ikke ligner vurderinger, men som medregnes som sådanne. Det kan eksempelvis være tilfælde, hvor vurderingen er implicit og dermed ikke er formuleret som en deklarativ vurdering, men som et spørgsmål. Dette ses f.eks. i vurderingen i eksempel 5:

EKSEMPEL 5 | PAR_VED_SPISEBORD | 9.17.5 - 9.52.3

1 A: ham der (.) jakob solbjerg jensen→
2 B: mm[mh
3 A: [>han har ansøgt< mig på facebook\
4 (0.8)
5 A:→ er det ik- vammelt↗

- 6 (2.6)
 7 B: nåh
 8 (2.5)
 9 B: *det ve' jeg* ik om det er→

Ytringen i linje 5 "er det ik- vammelt?" er godt nok formet som et spørgsmål, men er også en vurdering af, hvad taleren selv mener. I dette eksempel er det særligt formen, der tydeliggør, at der er tale om en vurdering. Blev der i stedet spurgt: "hvad synes du om det", ville der ikke være tale om en vurdering, men idet det stærkt negativt ladede segment "vammelt" anvendes sammen med det forstærkende "ik" (Heritage og Raymond 2006: 688), fremgår det, at ytringen kalder mere på bekræftelse og dermed enighed, end den kalder på en selvstændig vurdering.

Modsat denne vurdering, der medtages, selvom den ikke er formuleret som en stereotyp vurdering, er der også tilfælde, der ikke medtages i kollektionen på trods af, at de formmæssigt præsenterer sig som vurderinger. F.eks. er dette tilfældet i en samtale, hvor deltagerne spiller Jeopardy. Her er C oplæser og sidder derfor med spørgsmålene og svarene. Når de andre har givet et bud på et spørgsmål (fremfor svar, jf. Jeopardys struktur), kommer C ofte med ytringer i tråd med "det er rigtigt" eller "det er forkert". Disse er ikke medtaget i kollektionen, da der nærmere er tale om en be- eller afkræftelse, hvor en vurdering heller ikke kræves, da spørgsmålet er at finde på hans kort. Her er altså tale om en situation, hvor ytringen er enten sand eller falsk, og disse medregnes ikke som vurderinger (Searle 1976: 12).

En sidste form for ytring, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt der er tale om en vurdering, er en type der befinder sig efter en førstevurdering. En sådan fremgår af eksempel 6:

- EKSEMPEL 6 | GAMLEDAGE | 7.3.7 - 7.14.4
 1 A:→ å det sjov å se dehh gamle billeder↘
 2 B: ja: [det er] da→
 3 C: [ja→]
 4 A: ja det syns jeg (altså)→

Første linje er en vurdering, der indeholder det adjektiviske segment "sjov". I linje 2 ytrer Lis: "ja: det er da→". Dette kategoriseres i denne undersøgelse ikke som en selvstændig andenvurdering, ligesom Thompson, Fox og Couper-Kuhlen heller ikke gør det (2015: 140). Man

forstår, at B også mener, at det er sjovt, men hun bruger ikke selv vurderende segmenter, og ytringens afhængighed af førstevurderingen gør, at disse kategoriseres som tilslutninger (eng. *affiliation* - Jefferson 2002: 1345) frem for andenvurderinger. Det samme gør sig gældende for andre tilslutninger, som f.eks. "ja", "nej" efter negerede vurderinger, "m:h", og lignende. Dette beskrives nærmere i afsnit 4.2.1.

3.6 Eksempelforklaring

Undersøgelsens uddrag har alle samme format. Øverste linje indeholder metatekst om eksemplet, hvorefter eksemplet kommer i de følgende linjer. Først i metateksten kan der f.eks. stå "EKSEMPEL 1". Dette er, så man nemt kan finde uddrag, der omtales i løbende tekst, ud fra deres numre. Herefter står f.eks. "SOFASLADDER". Dette er navnet på videoen, eksemplets samtale kommer fra. Herefter står der eksempelvis "23.14.4-23.34.2". Dette er tidspunktet i videoen, hvor eksemplet kan lokaliseres. Her er altså tale om 23 minutter, 14 sekunder og firehundrede millisekunder inde i videoen. Linjenumrene i eksemplet gør det lettere at følge analysen af eksemplerne i den løbende tekst. Pile ud fra deltagernes anonymiserede navne (A, B, C, osv.) angiver, at det er denne linje, der indeholder en vurdering.

Det kan umiddelbart være svært at afgøre, hvornår et eksempel transskriptionsmæssigt skal starte og slutte. I eksemplerne medtages det, der er nødvendigt for at forstå sammenhængen, der er betydningsfuld for vurderingen. Der kan være mere end én vurdering af samme referent, og derfor afspejler antallet af transskriptionseksempler ikke antallet af vurderinger.

Transskriptionerne er i min besiddelse, men er ikke vedlagt, da det ressourcemæssigt ikke giver mening at bruge så lang tid på at fintransskribere eksempler, som ikke bruges.

3.7 Transskriptionskonventioner

For at finde de vurderinger, som ligger til grund for undersøgelsen, har metoden været, at jeg har taget en videofil, som jeg har åbnet i transskriptionsprogrammet CLAN (CLAN 2018 og MacWhinney 2000). Her har jeg gennemset videoen og transskriberet de sekvenser, der har indeholdt vurderinger, som jeg har hørt dem. I samme CLAN-fil har jeg efterfølgende åbnet den næste videofil og transskriberet sekvenser med vurderinger fra denne. Denne procedure har jeg gentaget, til

alle videoer var gennemgået og eksempelsamlingen var færdig. Eksempelsamlingen er transskriberet ud fra følgende:

Alle eksempler er anonymiserede, og derfor er alle forhold, herunder stedsbetegnelser, firma- og personnavne, som kan lede til viden om, hvem en given deltager er, udskiftet med andre navne eller steder.

Transskriptionerne tager udgangspunkt i Jeffersons (2004) transskriptionskonventioner, dog med flere undtagelser og tilføjelser, som beskrives enkeltvis i nedenstående:

Jf. Samtalegrammatik.dk (2017) er der brugt asterisk for markering af knirkende stemme og smiley ved smilende stemme. Visuelle bemærkninger, såsom gestik og blikretning, markeres med akkolader, og udelukkende når det er af betydning for forståelsen for sekvensen, mens sproglige overlap markeres med kantede klammer og ? anvendes ved markering af glottale klusiler. Desuden bruger jeg pile til at markere intonation, hvor \rightarrow viser jævn intonation, \searrow viser faldende intonation, \nearrow viser stigende intonation, samt \downarrow og \uparrow viser markant pitchændring inde i ytringen (Samtalegrammatik.dk 2017). Tryk er kun angivet, når dette er særligt udtalt og benyttes altså ikke til at illustrere almindelig trykfordeling i ord og sætninger (Hepburn og Bolden 2013: 62). Latter inde i ord markeres med h i parentes, f.eks. "t(h)ager (h)af", mens latter ordfinalt, initialt eller for sig selv, markeres med h samt eventuelle vokallyde.

Jeg har desuden valgt så vidt muligt at transskribere ortografisk, dog med skelnen mellem ord med flere udtalemuligheder via forskellig stavemåde. For eksempel er ordet "ikke" transskriberet som "ik" [ek], "ing" [eŋ] eller "ikke" ['eɡø] alt efter udtale.

På baggrund af dette skulle det være muligt at forstå eksemplerne i analysen.

4 Analyse

Dette afsnit indeholder en analyse af vurderinger i danske hverdags-samtaler. Afsnittet er struktureret på samme måde som vurderingssekvensen, i og med, at den først vil beskæftige sig med førstevurderingen i afsnit 4.1 og herefter andenvurderingen samt alternativer i form af andre typer respons eller ingen respons i afsnit 4.2. Grundet den systematiske struktur vil der ikke blive kommenteret på andenvurderinger i afsnittet for førstevurderinger, medmindre det er nødvendigt

for at forstå, hvad førstevurdering gør – ikke fordi andenvurderingerne i eksemplerne ikke er relevante, men fordi de vil blive analyseret i et selvstændigt afsnit, nemlig afsnit 4.2.

4.1 Førstevurderinger

I dette afsnit analyseres førstervurderinger i forhold til de tre nævnte parametre i problemformuleringen i afsnit 1: Førstevurderingens placering, førstevurderingens form og den interaktionelle begrundelse for eksistensen af førstevurderinger, altså deres funktion. Først analyseres placeringen, herefter formen og slutteligt, på baggrund af de to førstnævnte analysepunkter, vil funktionen blive analyseret. Når termen "vurderinger" anvendes i de tre følgende underafsnit, menes der "førstevurderinger". Dette ordvalg skyldes læsevenlighed.

4.1.1 Førstevurderingens placering

I dette afsnit vil førstevurderingers sekventielle placeringer blive analyseret, hvorfor det er vigtigt at forstå, hvad der menes med "sekventiel". I dette speciale dækker "sekventiel", "sekvensmæssig" og lignende udtryk over det samme som "sequential organization" hos Schegloff (2007: 2). En term, som han forklarer således: "We use it to refer to any kind of organization which concerns the relative positioning of utterances or actions" (2007: 2). Schegloff holder termen "sekventiel organisering" op imod termen "sekvensorganisering", der i stedet omhandler forholdet mellem de enkelte ture. Denne analyse vil kortlægge førstevurderingernes sekventielle organisering og ikke sekvensorganisering, idet det har vist sig at være mest relevant at diskutere vurderingens position i forhold til andre handlinger.

Vurderingers sekventielle placering kan meningsfuldt inddeles efter mindst tre parametre: 1) i forbindelse med hvilken handling, vurderingen sker (nedad), 2) hvor vurderingen sker i forbindelse med denne handling (henad), og 3) hvem der udførte den nærliggende handling (selv/anden – antal markeret i parentes). Ud fra disse parametre er det synligt, at vurderinger optræder i forbindelse med 12 forskellige handlinger, som det fremgår i tabel 1:

Tabel 1: Førstevurderingers placering i forhold til andre handlinger

Handling/Position	Før handling	I handling	Efter handling
Informering	Selv (5)	Selv (14)	Selv(12)/Anden(16)
Historiefortælling	Selv (9)	Selv(13)/Anden(2)	Selv(9)/Anden(10)
Svar på spørgsmål		Selv (9)	Selv(4)/Anden(31)
Uafhængige vurd.		Selv (26)	
Konstatering			Selv(2)/Anden(3)
Reparatur			Selv(1)/Anden(1)
Vurdering			Selv(2)/Anden(1)
Forslag			Anden(3)
Anmodning			Anden (1)
Afvisning			Anden(2)
Indseelse			Selv(1)
Erklæring	Selv (1)		

Tabel 1's inddeling i handlingskategorier skal tages med et gran salt. I samtaler er det ikke tilfældet, at alle handlinger med lethed kan placeres i en skarpt afgrænset kategori (Enfield & Sidnell 2017: 519), og selv hvis kategoriernes afgrænsning var tydelig, ville vurderingerne ikke med lethed kunne placeres. En samtale er ikke en lineær proces, hvor ét emne begyndes og afsluttes fuldkomment, inden et nyt begyndes (Couper-Kuhlen & Selting 2018: 312). I data er der eksempler på, at en vurdering sker inde i en informering, inde i en historiefortælling, hvor jeg har fulgt min mavefølelse på eksempelbasis i forhold til kategorisering, og kategorierne samt placeringen af hver vurdering fra data kan derfor diskuteres. Diskussionen vil ikke blive taget her, og man må altså tage inddelingerne for, hvad de er: Et kvalificeret bud på en inddeling og navngivning af de handlinger, vurderingerne sekventielt befinder sig i nærheden af.

Af tabellen fremgår det, at det er nogle bestemte handlinger, en vurdering ofte er placeret før, i eller efter. Nogle er frekvente, mens andre kun forekommer en enkelt gang eller to. De mest frekvente handlingstyper, som førstevurderinger er placeret i forbindelse med, er henholdsvis historiefortællinger, informeringer og svar på spørgsmål (eng. *story tellings, informings, answers to questions* – Sidnell 2010: 174, 106, 59), ligesom der er mange uafhængige vurderinger, der ikke er placeret i forbindelse med andre handlinger. Ved nogle handlinger kan vurderingen være placeret ét af tre forskellige steder, som f.eks. ved historiefortællingen, hvor vurderinger både findes som indledere til historiefortællingen, som en kommentar midt i historiefortællingen, eller efter historiefortællingen. Det kan enten være den samme,

der producerer vurdering og nærliggende handling, i tabel 1 markeret med "selv", eller det kan være to forskellige personer, der ytrer vurderingen og den nærliggende handling, i tabel 1 markeret med "anden" – begreber der også fremover vil blive anvendt i analysen.

De fleste kategorier i tabel 1 skulle gerne være nogenlunde intuitive at forstå, men der er visse undtagelser, der kræver uddybning. F.eks. er "indseelse" (eng. *realization* – Emmertsen & Heinemann 2010) et tilfælde hvor deltageren får en pludselig ny forståelse. Kategorien "uafhængige vurderinger" indeholder alle de vurderinger, som ikke lægger sig til en anden talehandling. Det betyder dog ikke, at de altid opstår ud af det blå, og langt oftest er det tilfældet, at de i stedet kommenterer på noget fysisk eller situationelt. Dette beskrives senere i dette afsnit. Ved kategorien "vurderinger" er der tale om en førstevurdering og ikke en andenvurdering, idet referenterne er relaterede, men forskellige nok til, at det er førstevurderinger til to forskellige referenter, og ikke en første- og andenvurdering til den samme referent. Denne struktur, med en førstevurdering i forbindelse med en førstevurdering, er dog så sjældent, at den ikke vil blive analyseret nærmere i denne undersøgelse, hvor fokus vil være på de fire handlinger, som vurderingen oftest er i forbindelse med.

Den handling, vurderinger oftest er i forbindelse med, er informeringen (eng. *informings* – Lerner 2004: 177), som i denne undersøgelse er karakteriseret som en form for "nyhed", der ikke ligger langt fra historiefortællingen, der dog er længere og med en anden struktur. Informeringen er altså en bred kategori, der kan indeholde mange slags ytringer, hvilket kan være en grund til, at førstevurderinger ofte lægger sig til disse. Ved informeringer er det ofte personen bag informeringen, som også kommer med førstevurderingen, der både kan placeres sekventielt før, i eller efter informeringen, jf. tabel 1.

Informeringen indeholder som beskrevet en form for "nyhed", og mens den siger noget, modtageren ikke ved, skal den også sørge for at være relevant. Dette kan førstevurderinger fra "selv" hjælpe med, og disse er derfor de mest frekvente blandt førstevurderinger til informeringer. Et eksempel på en førstevurdering fra "selv" i forbindelse med en informering findes i eksempel 7:

EKSEMPEL 7 | KOLLEGE | 6.29.9 - 6.54.1

- 1 B: ej næste gang jeg ska ud å handle >så ska jeg simpelthen<
 2 husk å købe champignoner↘
 3 (1.0)
 4 B: (xx xx) spist mens je:g flytted hjemmefra→
 5 (0.5)
 6 B:→ å de:t så godt→
 7 A: det er det=[man ka (bruge det til rigtig meget)]
 8 B:→ [det er undervurderet→
 9 (0.3)
 10 A: hm→
 11 B: jaer men det ka man nemlig↘
 12 (1.3)
 13 B: sys jeg→
 14 (2.7)
 15 C:→ <champignon er gud→>

I eksemplet er informeringen i linje 1-2, hvor B fortæller, at hun skal huske at købe champignoner næste gang, hun skal ud at handle. Ingen af de andre responderer på dette, hvorfor der opstår en 1 sekunds pause, inden B genoptager turen i linje 4. Her siger hun noget relativt uhørbart, som sandsynligvis er endnu en informering, om at hun primært har spist champignoner inden hun flyttede hjemmefra. Endnu en gang er der ingen, der responderer, og efter 0,5 sekunder vurderer B i linje 6: "å de:t så godt→". Dette er en vurdering af champignoners smag, som er lettere at forholde sig til for de andre deltagere, da de alle epistemisk har grundlag for at tale om det, i modsætning til hvad B skal handle ind, og hendes indtag af champignoner, siden hun flyttede hjemmefra, der begge vedrører ting, B har epistemisk autoritet over (Thompson et al. 2015: 51). Således bliver hendes informering relevant og relaterbar for både A og C. Derfor får B respons i linje 7, når A siger: "det er det=[man ka (bruge det til rigtig meget)]", hvor A erklærer sig enig med B's vurdering. I linje 15 fremgår det, at også C synes, vurderingen er relevant for ham, hvorfor han tilbyder en anden vurdering: "<champignon er gud→>", hvor "gud" er en opgradering af B's "godt". Vurderingen gør altså, at informeringen ikke fremstår irrelevant for de andre deltagere på trods af, at informeringen ikke knytter sig til noget, de andre har sagt. Dette er en frekvent funktion for førstevurderinger fra selv i forbindelse med informeringer, både før, i og efter informeringen, som derfor ikke vil blive behandlet separat.

Selvom tabel 1 viser, at vurderinger fra "selv" i forbindelse med informeringer er meget frekvente, fremgår det også, at der i 17 tilfælde forekommer vurderinger fra "anden". Disse forekommer altid efter informeringen. At de ikke kommer før informeringen, skyldes, at man

ikke kan kommentere på noget, som man ikke ved kommer. Intuitivt burde det være muligt at lave en førstevurdering inde i en "andens" informering, men idet informeringer oftest er korte ytringer, hvor der oftest ikke er mange overgangsrelevante steder (eng. *transition relevant place* – Sacks et al. 1974: 703) inden ytringens afslutning, er dette ikke at finde i data. I data findes førstevurderinger fra "anden" i forbindelse med informeringer altså kun efter informeringen. Vurderinger i denne position har ikke alle samme funktion: Nogle vurderer i tråd med en holdning, der er implicit i informeringen, og erklærer sig enig i denne. Dette ses også ved historiefortællingen, hvorfor det analyseres senere i afsnittet. Andre vurderer ud fra det, der siges, uden at tage højde for en eventuel holdning i informeringen. I sidstnævnte tilfælde kan vurderingen udspringe af informeringen, men uden at vurdere denne direkte, og dermed være en vurdering af noget relateret. Dette er hvad der sker i følgende eksempel 8:

EKSEMPEL 8 | SOMMERHUSSPIL | 14.39.0 - 14.44.0
1 A: men derfor lært' vi da om mytologien alli:vel↘
2 (0.5)
3 B: det [gjø:r vi sgu ik]↘
4 D:→ [ja men vores] lærer var dårlig→
5 (0.2)
6 A: jahhhh→

Konteksten for eksemplet er, at mor, A, får point for spørgsmålet "hvem er Leda" i Jeopardy og udtrykker uforståenhed overfor, at børnene ikke kender sagnfiguren. D forklarer, at de kun læste ét sagn i gymnasiet, alle siger i munden på hinanden, hvilke sagn de havde, og herefter kommer, hvad der ses i uddraget. A informerer i linje 1: "men derfor lært' vi da om mytologien alli:vel↘", som leder tilbage til, at hun kun læste Illiaden, da hun gik i gymnasiet. B deler en modsat oplevelse i linje 3: "det gjø:r vi sgu ik↘" i overlap med D's vurdering: "ja men vores lærer var dårlig→" i linje 4. Dette er en negativ vurdering af hendes underviser i oldtidskundskab, som er relateret til informeringen i og med at begge omhandler læring, men som ikke vurderer indholdet af A's informering. Vurderingen viser altså ikke nødvendigvis den eventuelle implicite holdning tilkendegivet i en informering, men kan i stedet tage emnet fra denne og vurdere noget relateret til dette.

En anden frekvent placering for førstevurderinger er i forbindelse med historiefortællinger, hvor der igen er flest vurderinger fra "selv" i forhold til vurderinger fra "anden". Førstevurderinger fra "selv" kan,

ligesom ved informeringer, placeres både før, i eller efter en historiefortælling. En årsag til den høje frekvens af førstevurderinger fra selv i forbindelse med historiefortællinger, kan udredes fra følgende påstand af Stivers: "storytellings are built around conveying a stance toward an event" (2013: 201). Her forklarer Stivers, at historier bygges omkring en holdning til en begivenhed. Disse holdningstilkendegivelser kan udtrykkes gennem førstevurderinger, hvilket kan være årsagen til frekvensen af dem i samspil med historiefortællingen. Dette tydeliggøres gennem en analyse af eksempel 9:

EKSEMPEL 9 | SOFASLADDER | 33.30.6 - 33.45.6

1 B: det v' på vej til bertesgarden sidste år\

2 A: ne:jʔ

3 B: jo:→

4 (0.2)

5 A: hrn→

6 (1.2)

7 B: å d-

8 (0.3)

9 B: kender du josefine thisted\

10 (0.2)

11 B: hend' da' har lagt billedet ud→

12 (0.3)

13 A: m:: jeg kender ↑navnet tror jeg\

14 (0.6)

15 B: hun (.) sagde→

16 (0.2)

17 B: f'di der var mega lang (.) kø t' toelettet (.)

18 så hun sagde hvis du ↑tisser der\

19 (0.2)

20 B: så gør jeg det bagefter\

21 A: m:\

22 (0.3)

23 B: så ↑tisser jeg h he→

24 (0.3)

25 B: så optager hun det >å tager billeder<\ (.) så løber hun\=

26 A: =ne::j→=

27 B: =å jeg sidder der [he h i gang me' å tiss st(h)adig\

28 A: [he:

29 A: he h:→

30 B: ·h::

31 (0.3)

32 B:→ fuck det var træls→

Konteksten er, at A forinden spørger ind til tidspunktet for et billede af B iført shorts. B besvarer spørgsmålet, i linje 1: "det v' på vej til bertesgarden sidste år". Dette behandler A som et uventet svar, når hun siger "ne:jʔ" i linje 2, med tryk og stigende intonation. B uddyber sit svar med en historiefortælling omkring omstændighederne for bille-

dets opståen i linje 9-27, indledt ved at spørge om A kender fotografen, som hun nævner ved navn i linje 9. Historien beskriver, hvordan B's veninde havde foreslået, at de skulle tisse udenfor, da der var lang kø til toilettet. B blev bedt om at tisse først, hvilket veninden fotografere. Efter historiefortællingens afslutning ytrer B den sekvensafsluttende førstevurdering: "fuck det var træls→" i linje 32, og således er det tydeligt, at både historiefortællingen er afsluttet, men også hvordan hun havde det med at blive fotograferet. Ikke alle vurderinger fra "selv" har dette element af afslutning i forbindelse med historiefortællinger, men det er oftest, hvad vurderingen anvendes til, når placeret efter historiefortællingen. Dette er ikke langt fra funktionen i tilfælde, hvor "selv" vurderer inden sin historiefortælling, der danner en overgang fra et tidligere emne eller en pause, og over til historiefortællingen, uagtet hvor nært beslægtet denne måtte være med det foregående.

I forbindelse med historiefortællinger ses det også, at andre end historiefortælleren producerer førstevurderinger. Ved disse er det tilfældet, ligesom ved informeringerne, at de ikke kan komme før handlingen, idet "anden" ikke ved, at denne vil komme. Derfor findes de kun i og efter historiefortællingen og er mest frekvente efter. Funktionen minder i høj grad om vurderinger fra "selv" til historiefortællinger, idet også disse anvendes til at markere, at det er forstået, at historiefortællingen er afsluttet, men også for at vise, at man har forstået historiefortælleren's holdning til historien. Selvom historien ikke altid indeholder en vurdering, er der ofte en implicit holdning til indholdet i historien. Denne kan vurderinger fra "anden" eniggøre sig i, og derved vise at indholdet af og holdningen i historien er forstået. Dette kan tydeliggøres gennem analyse af eksempel 10:

EKSEMPEL 10 | KOLLEGIE | 18.44.0 - 19.36.3
1 A: (hun hed egnlig Karina) men så hedder hendes lillesøster oss
2 Karina så hun bliver bare kaldt for Ma↘
3 B: WHAT→
4 A: ha hn hn
5 (0.5)
6 B: seriøst↗
7 A: h'ær men det var sånoget→
8 (0.3)
9 A: de (h' vist væddet) dengang at moren var gravid=
10 =*me: lillesøsteren*↘
11 (0.6)
12 A: ☺og så havde☺ Ma vunded (og så sagde hun) så sku hun hedde
13 Karina (.) lissom mig hhh→
14 (.)

- 15 B:→ <e:j hvor er det grineren>→=
 16 A:→ =(det så sjovt) hh\>
 17 B:→ de:t >virkli< en sjov historie\>

Konteksten for eksemplet er, at A forinden talte om en pige, som er "ven af Ma". Dette fører til, at B forklarer, at hun ikke kender denne pige, og spørger herefter, om A kender en, der hedder Ma. Historiefortællingen om Mas navn starter i linje 1-13, hvor A deltager aktivt gennem overraskelsesmarkører som "WHAT→" og "seriøst↗". Efter historiefortællingens afslutning ytrer B vurderingen "<e:j hvor er det grineren>→" i linje 15, som får andenvurderingen "(det så sjovt) hh\>". Førstevurderingen fra "anden", her B, er efter historiefortællingen nærmest obligatorisk, da historiefortællingen kalder på en vurdering, der er enig med historiefortællingens overordnede agenda, her en morsom historie, der leder til vurderingen "grineren". Det samme gør sig gældende hvis "anden" vurderer inde i en historiefortælling, men så er der tale om kortere vurderinger, i data: "hold da op" og "super". Dette vidner om en forståelse for, at man tager en tur, hvor turtagningssystemet er suspenderet (Sidnell 2010: 98), hvorfor "anden" her holder sin ytring kort, men ligesom med de efterstillede vurderinger, vurderer i tråd med historiefortællingens agenda, således at der udvises en form for fælles forståelse (eng. *common ground* - Clark & Brennan 1991:127) mellem deltagerne. I tilfælde hvor "selv" vurderer inde i historiefortællingen er det ofte af samme årsag, som når "selv" vurderer efter: For eksplicit sige den implicitte holdning, nogle gange i forbindelse med at historien og dermed holdningen tager en drejning.

Den tredje mest frekvente handling, man ser førstevurderinger i forbindelse med, er svar på spørgsmål. I forbindelse med denne handling kan også både "selv" og "anden" vurdere, men vurderingerne forekommer kun i eller efter svaret. Dette skyldes, at der ikke er en plads til dem forinden, hvor spørgsmålet er, og hvis der alligevel var en vurdering her, ville den nærmere lægge sig til spørgsmålet, hvor jeg intuitivt kunne forestille mig, at man kunne vurdere "godt spørgsmål", inden man svarede på spørgsmålet, men dette findes ikke i data. Eksemplerne i data viser, at der i forbindelse med svar findes vurderinger i svaret fra "selv", eller efter svaret, fra "anden" men også i nogle tilfælde fra "selv". Når vurderingen er i en deltagers eget svar, er der én faktor, der spiller ind, i forhold til hvornår den figurerer, og hvornår den ikke gør: Spørgsmålet. Kun hvis spørgsmålet beder om en vurdering, er der en vurdering i svaret, som i eksempel 11:

EKSEMPEL 11 | PAR_VED_SPISEBORD | 15.25.6 - 15.40.4
1 A: så var der en der kørt=altså vi var jo (.) der var
2 A: en ↑pige å to drenge der kørt me' os→
3 (0.3)
4 B: m:→
5 (0.5)
6 A: å så ham den ene af drengene [(han var jo)]
7 B: [er de egentlig] søde→
8 (0.8)
9 A: ja↗
10 B: m↘
11 A:→ allesammen er meget søde→
12 (1.4)
13 A: men (.) der jo ik nogen der invisterer i noget→ (.)
14 altså vi ska jo kun være der (.) otte gange↘

I eksempel 11 springer vi ind i den spæde begyndelse af en lang historiefortælling, som A er ved at fortælle sin kæreste B. I linje 1-6 er A i gang med denne historiefortælling, da B indleder en sidesekvens (eng. *side sequence* – Jefferson 1972: 294), når han i linje 7 stiller spørgsmålet: "er de egentlig søde". Dette spørgsmål kalder både på en be/afkræftelse, som det får i linje 9: "ja", og på en vurdering, som det også får i linje 11: "alle sammen er meget søde" (Steensig & Heinemann 2013: 224). Dette ville være et fyldestgørende svar på et uproblematisk spørgsmål, men A's næste ytring behandler selve det, at B stiller spørgsmålet, som problematisk, når hun efter en længere pause ytrer: "men (.) der jo ikk nogen der invisterer i noget (.) altså vi ska jo kun være der (.) otte gange" i linje 13-14. Heri behandler A B's spørgsmål som irrelevant, idet de ikke skal ses fremover. Herefter vender hun tilbage til sin historiefortælling om en af drengene fra bilen. I eksemplet er der altså en vurdering som følge af en anmodning derom gennem et spørgsmål, hvilket er de eneste tilfælde, hvor en vurdering er i et svar.

En anden og langt mere frekvent placering af vurderinger i forbindelse med svar på spørgsmål er efter svaret, og som sagt er det mest almindeligt, at det her er "anden" der vurderer, som i eksempel 12:

EKSEMPEL 12 | KOLLEGE | 2.4.5 - 2.26.5
1 A: hva niveau er du på↗
2 B: ø:h↘
3 (0.4)
4 B: andet↘ (.) eller s'n: mellemste→
5 A:→ *↓å:rh du da sej så*↗
6 (0.3)
7 B:→ *'a*h (.) det ↑okay→
8 B:→ e(h)he: det var oss hårdt→

Her taler de to kollegianere A og B om den løbeklub, B kommer i. A spørger i linje 1 "hva niveau er du på", som B besvarer i linje 4 med ytringen "andet (.) eller s'n: mellemste→". Spørgsmålet og svaret udgør et nærhedspar med spørgsmålet som førstepardel og svaret som andenpardel (Schegloff og Sacks 1973: 295-296). I turen efter, altså den tredje position i spørgsmål-svar-sekvensen, findes kvitteringen for svaret, her i form af en vurdering. I dette tilfælde er der tale om en positiv vurdering af B's evner som løber, når A i linje 5 siger: "*↓å:rh du da sej så*↗". Denne vurdering får en andenvurdering af B, der vurderer sine egne evner som løber i linje 7: "'a*h (.) det ↑okay→". Vurderingen er en nedgraderet vurdering, der viser enighed med førstevurderingen, der vurderede hendes niveau positivt, hvorfor B's ytring fremstår som en form for selvros. Da dette kan være problematisk, jf. nærmere diskussion i afsnit 4.2.4, uddyber hun med en yderligere nedgradering, når hun siger "e(h)he: det var oss hårdt→" i linje 8.

Førstevurderingen i eksemplet er placeret, meget typisk for vurderinger fra "anden", efter svar på spørgsmål, og funktionen, en kvittering for svaret, er også typisk her. Dette kan skyldes, at man ved at stille et spørgsmål beder meddeltageren om noget, og det er derfor problematisk, hvis man ikke behandler modtagelsen af svaret. At vurdere informationen man får i svaret er en måde at behandle modtagelsen på: Man siger, at man har hørt det, og hvordan man forstår det. Der er denne konditionelle relevans (eng. *conditional relevance* – Schegloff 1968: 1083), der gør, at svaret kalder på en kvittering, f.eks. i form af en vurdering, og det vil derfor være markeret ikke at give den. Ud over disse kvitteringsvurderinger fra "anden", som er de absolut mest frekvente, findes der også få vurderinger fra "selv", personen der ytrer svaret. Der er kun fire tilfælde af disse, og der virker ikke til at være et tydeligt mønster mellem dem, hvorfor disse ikke behandles her.

Den sidste placeringskategori med en anseelig mængde eksempler, og altså mere end bare 5 eksempler, er uafhængige vurderinger. Disse står som beskrevet tidligere i dette afsnit ikke i forbindelse med andre handlinger, som vurderingen lægger sig til. Vurderinger placeret sådan kan yderligere inddeles i to typer: Enten lægger de sig til noget, som ikke er en talehandling, men et fysisk fokus, eller også er de emneindledende, og uden at noget forudgående foranlediger deres ek-

sistenser. Dette fremgår tydeligere gennem nedenstående eksempel-analyser. Først analyseres eksempel 13 med en vurdering, der er uafhængig af andre talehandlinger, men som lægger sig til en fysisk handling:

EKSEMPEL 13 | SOMMERHUSSPIL | 10.43.6 - 10.55.7

- 1 (2.1)
- 2 D:→ ej hvor den larmer→=
- 3 A: =hvis tur er det↗
- 4 (1.0)
- 5 A: er det min↗

Familien spiller Jeopardy i eksemplet og er mellem to runder med svar og spørgsmål dertil. Køleskabet brummer i pausen i linje 1, og D vurderer i linje 2 dertil "ej hvor den larmer→". Dette er, hvad man kalder en miljømæssig bemærkning (eng. *environmental noticing* – Sacks 1992: 90), idet D ytrer denne vurdering udelukkende ud fra et pludseligt fokus på noget fysisk, her køleskabet, fordi det tidligere ikke larmede, men nu gør det. Ytringen får ingen respons, og i stedet indleder A til at forsætte spillets gang, når hun siger "hvis tur er det↗" i linje 3. Dette spørgsmål får ikke svar, men det skyldes næppe, at det er problematisk, at hun siger dette frem for at ytre en andenvurdering til førstevurderingen, men nærmere at ingen har overblik over, hvem der skal vælge næste kategori. Denne argumentation understøttes af datas øvrige eksempler.

Den uafhængige vurdering i eksempel 13 afhænger af et fysisk fokus, køleskabets pludselige brummen, hvilket er typisk for uafhængige vurderinger. Dog findes også et mindre antal eksempler på fuldkomment uafhængige førstevurderinger. Disse har også funktionen at indlede emner men tager udgangspunkt i en statisk situation, som i eksempel 14:

EKSEMPEL 14 | SOFASLADDER | 9.30.0 - 9.56.7

- 1 B: ·mt nu ka vi rigtig sån:→
- 2 (0.8)
- 3 B:→ ·ntå: flæsk han er bare den bedste lærer å:→
- 4 (0.2)
- 5 A: nå: ja→=
- 6 B:→ =alle hans bands å U:h de:t bare godt↘
- 7 A: ja det rigtig↘
- 8 (0.2)
- 9 A:→ >det fandme snyd< du var inde å se: ham de:r→

Omstændighederne for dette eksempel er, at de to efterskoleveninder taler om ham, der samler data ind og dermed også skal se data

igennem. Han er en af deres undervisere, kaldet "flæsk". I linje 1 samt pausen foregår en ordsøgning (eng. *word search* – Schegloff 1979: 273), inden B i linje 3 indleder sin vurdering: "·ntå: flæsk han er bare den bedste lærer å:→", som hun færdiggør i linje 6: "=alle hans bunds å U:h de:t bare godt↘". Denne positive vurdering af hendes underviser er ikke foranlediget af nogen forandringer i miljøet eller nogen talehandlinger, men kommenterer en generel tilstand. Vurderingens funktion er at indlede emnet "flæsks underviserevner", som forsættes efter vurderingen, når A har ytret sin tilslutning "ja det rigtig↘", og drejer emnet i retning af "flæsk som musiker" i linje 9 med vurderingen ">det fandme snyd< du var inde å se: ham der→". Således fungerer vurderingen emneindledende og helt uafhængigt af fysiske forandringer og det interaktionelle fokus.

Opsummerende kan det konkluderes, at der er visse handlingstyper, som førstevurderinger er særligt frekvente ved. Dette er informeringer, historiefortællinger og svar på spørgsmål. Ydermere findes der et større antal førstevurderinger, der er uafhængige af andre handlinger, som emneindledende enten vurderer et fysisk fokus eller noget der ikke er synligt i rummet.

Ved informeringer bruger "selv" ofte vurderingen til at understøtte relevansen for modtageren, og ved emner indledt med en informering kan vurderingen også gøre informeringen lettere at interagere med for meddeltagerne i tilfælde af, at emnet skulle være epistemisk utilgængeligt for dem (Stivers & Rossano 2010: 16). Vurderer "anden", er det oftest en vurdering, der forholder sig til informeringens implicite holdning, og i alle tilfælde i data, erklærer sig enig med denne ved at formulere den eksplicit, og dermed sige man har forstået informeringen. Hvis ikke dette er tilfældet, er der tale om vurderinger, som bruges til at gå fra informeringen til et relateret emne, som ikke forholder sig væsentligt til informeringen, men bruger dens emne.

Ved historiefortællinger bruger "selv" oftest vurderingen til at danne en relevant ramme om historien eller efter historiefortællingen for at markere dens afslutning og samtidigt opsummere dens pointe. Vurderer "anden", vil det oftest være efter historien og, ligesom ved informeringen, være et eksplicit udtryk af historiefortællingens implicite holdning. Dens funktion er at vise, at man er på bølgelængde med sin meddeltager.

Ved svar på spørgsmål kalder svaret på en vurdering fra spørgeren, idet et svar er at "give noget", som man anerkender gennem den kvitterende vurdering.

Modsat kalder de uafhængige vurderinger sjældent på respons og er i stedet ofte en italesættelse af, hvordan man har det med den situation, man er i, men uden at andre behøver at respondere. Dog findes også emneindledende, uafhængige vurderinger uden forankring i den fysiske verden, som kalder på respons og ofte får andenvurderinger. Deres funktion er netop dette: at indlede et (nyt) emne.

Ovenstående fire sammenhænge samt frekvenserne i tabel 1 viser en tendens til, at førstevurderinger ofte står i en emneindledende eller emneafsluttende position.

Førstevurderinger forekommer også i forbindelse med andre mindre frekvente handlinger. I data er dette konstateringer, reparation, vurderinger, forslag, anmodninger, afvisninger, indseelser og erklæringer, men dette er næppe en komplet liste. Dette vidner om, at der er nogle sekventielle placeringer, der kræver eller, som minimum, kalder på vurderinger, men at vurderinger også kan bruges i en lang række andre sammenhænge, som ikke nødvendigvis kalder på dem.

Ud over førstevurderingers sekventielle placering, kan man også overveje hvor de er placeret i den samlede samtale. I data er vurderingerne placeret med en nogenlunde ligelig fordeling gennem hver samtale, men de "klumper sammen" på referenter indenfor de samme emner. Det vil sige, at der kan være nogle minutter helt uden vurderinger, men så kan der blive introduceret et særligt vurderbart emne, som f.eks. en fælles oplevelse, og i gennemgangen af denne kan der være mange både første- og andenvurderinger, der lægger sig til de relaterede referenter, f.eks. i et skuespil, hvor adskillige skuespillere eller scener bliver vurderet. Dette er nøjagtigt hvad der sker i eksempel 15:

EKSEMPEL 15 | ANNE OG BEATE | 9.6.4 - 10.8.0

- 1 B: så=du så ikke revyen eller hva=
2 B: =du sad da [deroppe] gjorde du ik→
3 A: [jo:→]
4 A: (jeg sad deroppe)→
5 B: ah okay→
6 (0.3)
7 A:→ den var pisse go\
8 (.)
9 B:→ *'a:* der var måske også ri:melige meget Thomas Metts i den\
10 (0.5)
11 A: *'a*→

12 (0.3)
 13 A: eh han [xxx]
 14 B: [eh: he]:::: [hhe]
 15 A:→ [altså så godt] kender jeg ham jo ik men=
 16 A:→ =han var da sådan rime[li:::g]
 17 B:→ [nåh han er] ok men
 18 A: markant i den→=
 19 A: =det var hele tiden ham der skulle stå å *snakke å så noget*↘
 20 B:→ nåmen det var fint nok han sådan var toastmaster
 21 *eller hva hedder sådan °no::get* hva hva hedder det så noget°↘
 22 (0.5)
 23 A: ja (så noget presenter ting)→
 24 B: ja: ja men (.) for eksempel den de:r (.) madsketch der→
 25 (0.5)
 26 B:→ den var jo ik sj[ov]→
 27 A:→ [e]:j jeg var ved at brække mig (.) [AD]→
 28 B: [den]
 29 var jo den var jo ik [sjov Den VAR (.) den var jo] ULÆKKER→=
 30 A: [xx det var rigtigt Bec-]
 31 B:→ =men den var jo ik sjov
 32 A: de hav- det var rigtig Becel: de drak→
 33 (.)
 34 B: ja ja men det var [jo:→]
 35 A: [rej] det ik rigtig ketchup=
 36 A: rigti:g ø::h [xxx]↘
 37 B: [xxx]
 38 (.)
 39 A:→ ah men [det var så klamt] oss bare da jeg så billedet var jeg=
 40 B: [xxx]
 41 A: =ved at brække mig igen↘
 42 (0.3)
 43 B: ja→
 44 A: tænk at hun havde drukked (.) et blended flute med Becel→
 45 A:→ altså de(h)t var tota(h)lt klamt↘
 46 (0.4)
 47 A:→ ej det var virkelig ulækkert↘
 48 (.)
 49 B: [jaer]→
 50 A:→ [hold] kæft jeg synes det var godt de andre (.) altså (0.3)
 51 A: sårn Anders Fo::gh (.) går det helt vildt godt↘
 52 (.)
 53 B: og (ham) fra hva hedder de:::t Jonatan→
 54 A:→ han var så [(god)]↘
 55 B:→ [fück] hvor var han sjov↘
 56 A:→ så [god som den gamle prins]→
 57 B: [e:::jej jej jej]→
 58 B: ja:→

I eksempel 15 indleder B emnet "revy" med et spørgsmål om, hvorvidt A også har set den. Det har hun, og de har altså begge umedieret epistemisk adgang (Raymond & Heritage 2006: 684) til revyens indhold, hvilket resulterer i, at både A og B udtrykker deres holdning med 15 vurderinger på ca. 1 minut. De har ikke alle samme referent, men er relaterede, idet de alle hænger sammen med emnet: revyen, de begge

har set. Således kan man argumentere for, at emnet er særligt vurderbart, hvilket kan skyldes deltagerens ens umedierede adgang. Dette viser, at vurderinger har denne tendens til at "klumpe sammen" omkring samme referenter, indimellem udelukkende med det formål at vurdere referenten, måske for at danne denne samhørighed mellem deltagerne, når de er enige i noget (Clark & Brennan 1991:127).

4.1.2 Førstevurderingens form

I dette afsnit beskrives, hvilke forskellige former en førstevurdering kan have. Det blev forklaret i afsnit 3.5, hvordan nogle eksempler ligger i gråzonen for, om de er vurderinger eller ej, og flere eksempler blev gennemgået. Dette afsnit vil dog inkludere alle typer vurderinger med henblik på at lave et overblik over, hvordan man ser vurderinger fremstillet på dansk.

Vurderinger er ikke en nær så begrænset handling formmæssigt, som man ser visse andre typer handlinger, f.eks. andenreparatur (Dingemanse et al. 2014), hvilket betyder, at vurderinger kan have mange forskellige former. Dette udelukker dog ikke, at man kan analysere forskellige former for handlinger, og afsnittet er derfor inddelt i tre overordnede formmæssige kategorier: Vurderingens turindledende og turafsluttende partikler, frasale vurderinger og sætningsvurderinger. Denne inddeling er inspireret af Thompson, Fox og Couper-Kuhlen's inddeling af svartyper (2015: 17), men med visse forskelle. Jeg vil kalde alle ytringer, der indeholder neksus for "sætninger". Herunder inkluderes også ytringer med kopuladrop, som er, når kopulaverbet udelades (Kragelund 2015: 1) eller subjektellipse (Jensen 2015: 172), som er, når subjektet udelades. Med "frasale vurderinger" menes ytringer, som ikke indeholder et neksus. Dette kan både være enkelte leksikalske enheder eller længere fraser på flere enheder. Forskellen på disse vil blive behandlet i afsnit 4.1.2.2. Indledende vil jeg dog behandle hvad jeg kalder "tur-indledende og tur-afsluttende partikler", der er de enheder, som ikke er en del af frasen eller sætningen, men som omrammer den. Thompson, Fox og Couper-Kuhlen's arbejder også med kategorien "clause" (2015:17), men denne og "sætninger" er der ikke tradition for at skelne mellem på dansk (og tysk, jf. Couper-Kuhlen 2018: 361), og det vil jeg heller ikke gøre i undersøgelsen.

4.1.2.1 Turindledende og turafsluttende partikler

En tur, her en vurdering, består af en eller flere turkonstruktionsenheder (eng. *turn constructional units* – Sacks et al. 1974: 792) og rækkefølgen, i tilfælde hvor en vurdering indeholder mere end én turkonstruktionsenhed, er ikke tilfældig. En tur kan konstrueres med en præbegyndelse, en postbegyndelse, turenhedsmidten, en præmulig afslutning og en postmulig afslutning (Steensig 2001: 211). Begyndelsen adresserer forholdet til det forudgående, midten viser hvad turen beskæftiger sig med, og slutningen skaber retningen for den næste ytring (Sacks et al. 1974: 722). Dette afsnit vil analysere de former, som ved vurderinger er placeret i begyndelsen og i afslutningen, altså det, der "indrammer" sætningen eller frasen.

I begyndelsen af en førstevurdering kan der stå mange forskellige former for partikler, og i data er følgende turindledende partikler repræsenterede: *ja, nå, okay, jo, nej, og, jamen, m., hm., men, oss når, fordi, altså, kæft mand, a:h, årh, åha, mmh, ad, ej, fuck*, samt forskellige former for grine-enheder (eng. *laugh unit* – Jefferson et al. 1977: 6). Denne liste er næppe udtømmende, og med mere data vil flere former sandsynligvis findes. Ikke alle nævnte former er specielle for netop førstevurderinger, men nogle er. De sidstnævnte syv, dog ikke grin, er særlige for netop vurderinger, og er derfor hvad man kan kalde "vurderingsmarkører" (eng. *assessment markers* – Fraser 1997: 6), og disse vil dette afsnit beskæftige sig med. Nogle af formerne kan også bruges som selvstændige vurderinger, f.eks. "mmh", som det fremgår af eksempel 2 i afsnit 3.5, men dette vil ikke blive behandlet i dette afsnit. Dette afsnit vil analysere de turindledende og turafsluttende vurderingsmarkører, der er særlige for førstevurderinger: *ej, ah, årh, åha, fuck, jo, synes jeg* og grinemarkører. De turindledende og turafsluttende vurderingsmarkører som derimod primært anvendes i andenvurderinger, vil blive behandlet i afsnit 4.2.3.1.

Den mest frekvente turindledende vurderingsmarkør i førstevurderingen, uanset om der er tale om en frase eller en sætning, er interjektionen "ej". "Ej" markerer i denne position, at den kommende ytring er en vurdering (Samtalegrammatik.dk 2018). I skriftsproget bruges "ej" ofte adverbialt, men i data er der tale om en interjektion, som markerer talers holdning til noget vedkommende vil sige efterfølgende eller noget vedkommende eller andre har sagt forinden. Den forekommer ikke udelukkende negerende, som man ser det med adverbialt i skriftsproget, men kan ligeså vel bruges til at markere en positiv vurdering (ODT: u.å. a) som i eksempel 16:

EKSEMPEL 16 | SOMMERHUSSPIL | 3.42.5-4.8.3
1 A: hva siger lægen (.) tohundrede↗
2 (2.0)
3 C: latinsk navn (.) for det store nervebundt=
4 C: =under mellemgulvet→
5 (5.7)
6 A: det store nervebundt under mellemgulvet↗
7 {(1.9)
8 {(C peger under sit bryst))
9 B: de:t der ne:d↘
10 (2.9)
11 B: hvad *e:::r* solarplexus↗
12 {(0.8)
13 {(C knipser og peger på B))
14 A:→ EJ hvor sejt °anders°→
15 B: (*xxx*)

Her spiller en familie Jeopardy, og A vælger i linje 1 kategori og beløb. C oplæser i linje 3-4 kortet, når han siger: "latinsk navn (.) for det store nervebundt under mellemgulvet→". Dette efterfølges af en længere pause i linje 5. Spørgsmålet, der matcher kortets svar, producerer B i linje 11 "hvad *e:::r* solarplexus↗". At dette er det korrekte spørgsmål, bekræfter kortoplæseren C herefter nonverbalt, idet han knipser og peger på B. Herefter ytrer A i linje 14 vurderingen "EJ hvor sejt °anders°→". Vurderingen er initieret med interjektionen "ej", der markerer, at det efterfølgende er en vurdering. Adjektivet "sejt" viser, at der er tale om en positiv vurdering, i dette tilfælde af B's paratviden, eller i al fald, at han kunne spørgsmålet til netop dette svar i Jeopardy. Ydermere forstærker "ej" vurderingen, som altså er stærkere, end hvis hun havde sagt "hvor sejt °anders°→". Således viser eksemplet, at man kan bruge "ej" som markør for en positiv førstevurdering, og dermed ikke kun negativt, som det oftest ses i skriftsproget. "Ej" bruges udelukkende som turindledende vurderingsmarkør i førstevurderinger i data og dermed aldrig i andenvurderinger. En årsag til dette kan være, at "ej", ud over at markere at den efterfølgende frase eller sætning er en vurdering, også har visse ligheder med det engelske "oh" i og med, at det anvendes i forbindelse med, at deltageren oplever en forandring i, hvad han eller hun forstår (Heritage 1998: 291). Den efterfølgende vurdering indeholder derfor en form for pludselighed, og "ej" er således en slags her-og-nu-markør (eng. *touch off marker* – Schegloff 1992: 1330), der viser, at vurderingen tager afsæt i denne nyhvervede information. Pludselige *ej*-initierede vurderinger sker derfor ofte efter ny information, som oftere er at finde i historiefortællinger og informeringer end i førstevurderinger. Derfor forekommer "ej"

ikke som indleder i andenvurderingerne i data, selvom jeg intuitivt mener, at det ikke er en umulighed, men nærmere en sjældenhed, idet det kun vil ske, hvor førstevurderingen indeholder ny information.

En anden turindledende partikel, der specifikt bruges til at markere, at den efterfølgende ytring er en vurdering, er formen "fuck". Denne vil dog blive behandlet i afsnittet om turindledende partikler i andenvurderinger, afsnit 4.2.3.1, da den er mest frekvent der.

De resterende turindledende partikler, som fungerer som vurderingsmarkører, er forskellige former for "ah" [ɑ:], "årh" og "åha". Disse er sjældnere i data, og deres funktioner er mere forskelligartede, idet funktionen er meget afhængig af prosodien og konteksten.

I data findes interjektionen "a:h" som indledende vurderingsmarkør ved tre lejligheder. De tre eksempler kommer fra samme samtale med samme deltager bag markørerne. Det interessante er, at de indleder henholdsvis én vurdering med positiv valens og to vurderinger med negativ valens.

Et eksempel på "a:h" som vurderingsmarkør før en negativ vurdering, fremgår af eksempel 17:

```

EKSEMPEL 17 | MAYERUNDER1 | 11.54.2 - 12.15.0
1 B: =treogtres→
2      {(6.2)
3      {(A løfter bægre 5.8 inde i pausen, terninger viser 32))
4 A?: hh
5      (1.0)
6 B:→ a:h de:t sørgeligt↘
7 A:  ahh he he h

```

De to mænd spiller Meyer og B lyver i linje 1, når han siger, at han slog 63. I den lange efterfølgende pause kigger A intenst på B, mens han holder om bægre, og A laver forskellige ansigter. Dette kan tolkes som, at A prøver at læse, om B lyver ud fra B's ansigtsmimik. A vurderer, at B lyver, hvilket ses ved, at han løfter bægre. A reagerer på at have vundet runden ved smilende at puste luft ud af næsen, og B vurderer i linje 6: "a:h de:t sørgeligt↘", med den indledende interjektion "a:h". "A:h" er sagt med flad intonation, som det siges i situationer, hvor det udtrykker skuffelse. Derfor er det ikke overraskende, at vurderingen der følger, har negativ valens i vurderingssegmentet "sørgeligt". Sådan er det dog ikke altid.

I en anden situation fremgår det, at A bruger "a:h" inden en vurdering med positiv valens, som illustreret i eksempel 18:

EKSEMPEL 18 | MAYERUNDER1 | 25.0.2 - 25.12.2

1 {(1.5)
2 {((A løfter bægre^t, den ene terning er ovenpå den anden))
3 B:→ ↑_a:h\ (.) impressive\
4 A: 'ah→
5 (0.5)
6 B: du 'ar v_unded kaste gris (.) sidespillet\

Også her spiller mændene Meyer. A har tabt en runde, så han starter med at slå. Inden pausen i linje 1 har han haft kigget under bægre^t og set, at den ene terning balancerer oven på den anden. I pausen løfter han bægre^t, så B også kan se dette. B ytrer herefter vurderingen: "↑_a:h\ (.) impressive\
", indledt med interjektionen "↑_a:h\
". Denne er udtalt med tryk, forlænget vokallyd og stigende-faldende intonation. Givet at et begejstrings-ah (ODT u.å. b) også kan være med forlænget vokallyd og tryk, kunne man forvente, at det var denne type, også fordi det står før en positiv vurdering, men begejstrings-ah'et er dog ikke nær så afsnuppet i udlyden og har en mere jævn intonation end dette "ah". Derfor virker det mere sandsynligt, at der er tale om et nå-nu-forstår-jeg-ah, hvilket understøttes af, at dette "↑_a:h\
" har samme intonation og forlængelse som det "nå", der bruges til indikation af, at en person lige nu har forstået, genkendt eller indset noget (Heinemann 2016, Samtalegrammatik.dk 2016). For B er der tale om en forståelse for, hvorfor A løfter bægre^t efter egen tur, hvilket normalt er imod spillets regler. Denne interjektion er altså ikke en positiv vurdering i sig selv men indleder den positive vurdering, og det kan diskuteres, hvorvidt der overhovedet er tale om en vurderingsmarkør fremfor en ækvivalent til forståelses-nd'et. Men at der eksisterer vurderingsmarkerende "ah" som indledere til positive vurderinger virker sandsynligt på trods af, det ikke findes i data, idet det fremgår af den eksisterende litteratur (ODT u.å. b). Denne funktion, at vise, at det efterfølgende vil udtrykke begejstring, er også, hvad jeg finder, at interjektionen "årh" har i begge tilfælde.

Den sidste vurderingsmarkør i indledende position, "åha", er ikke behandlet i eksisterende litteratur, og da der udelukkende forekommer ét tilfælde, vil det ikke kunne danne grundlag for at konkludere noget. I data bruges den til at indlede en positiv vurdering, men det kunne muligvis ligeså godt have været det modsatte, der var tilfældet. "Ad" bruges også kun i ét tilfælde, indledende en negativ vurdering, og kan måske siges at være en modsætning til det smagsmæssige "m:"

idet den kun kan bruges inden negative vurderinger, kan fungere selvstændigt, og særligt bruges om ting der kan være lækre/ulækre. Denne vil jeg også undlade at beskrive nærmere her, da den beskrives kort i eksempel 26 afsnit 4.1.2.2.

Ovenstående analyse viste, at især "ej", men også forskellige variationer af "ah" og fuck, der behandles i afsnit 4.3.2.1., som indledende partikler bruges til at markere og styrke en efterfølgende vurdering. Og ligesom der kan være placeret noget forud for en vurderende frase eller sætning, kan der være placeret noget efter, i afslutningen. I data er følgende turafsluttende partikler repræsenterede i første-vurderinger: *jo, ja, åh årgh, så, nok, synes jeg, mand, Anders, Ea, hvar* og forskellige grineenheder. Disse er ikke vurderingsmarkører, som ovenstående analyse viser, det er tilfældet med mange turindledende partikler, så hvad gør de så? De har flere funktioner.

De turafsluttende partikler er opdelt efter to primære formål: At styrke eller svække vurderingen, eller at mobilisere respons. Responsmobilisering behandles i afsnit 4.2.5, hvor "hvar" derfor behandles. De resterende former styrker eller svækker vurderingen. De former, der i data styrker er henholdsvis: *ja, jo, så, Anders/Ea, mand, og åh årgh*.

De styrkende former styrker på forskellig vis. De forskellige personnavne, her de anonymiserede Anders og Ea, styrker, idet de tilføjer vurderingen en form for oprigtighed eller inderlighed (Clayman 2010: 178). Dette er funktionen, man ser i eksempel 19:

EKSEMPEL 19 | SOMMERHUSSPIL | 9.40.3 - 9.52.2
 1 C: jødisk pige som skrev en berømt dagbog=
 2 C: =fra sit skjul i amsterdam→
 3 (0.7)
 4 D: hvad er anne frank\=↑hvem er anne frank\
 5 (0.4)
 6 C: de:t korrekt→
 7 A:→ ↑godt ea\
 8 (0.3)
 9 D: endelig (.) hundrede point\
 10 (1.1)

Dette er samtalen, hvor familien spiller Jeopardy, og faren, C, giver i linje 1-2 svaret, som de andre skal stille spørgsmålet til. D, datteren, kender spørgsmålet, som hun giver i linje 4. C godkender dette i linje 5: "de:t korrekt", inden A i linje 7 ytrer den rosende vurdering: "↑godt ea\
 ea\
 ". Personnavnet styrker vurderingssegmentet "↑godt" ved at vise en oprigtig glæde over, at A's datter, Ea, svarer rigtigt – noget hun ikke tidligere har gjort. Havde A kun sagt "↑godt" med samme intonation

og tryk, kunne man have troet, at hun mente, at det var godt at D endelig kunne svare, og dermed ville ytringen skabe mere negative betoning og udtrykke mindre begejstring. Dette undgås ved brugen af navnet, som viser oprigtigheden.

En anden interessant turafsluttende partikel er "jo". Denne styrker ikke gennem det følelsesbetonede oprigtighedsperspektiv, men i stedet ved at angive at noget er indlysende eller bekendt (Den Danske Ordbog 2003-5c), som det fremgår af eksempel 20:

EKSEMPEL 20 | SOFASLADDER | 0.36.1 - 1.3.2
1 (5.5)
2 A: th
3 B:→ ej det går overhovedet ik↗
4 (0.3)
5 B: og øe d-
6 (1.0)
7 B:→ e vi ødelægger hele deres projekt [jo↘]
8 A: [ja h:]HA→=
9 B:→ å det jo ik [særlig] godt å jeg [(har)]→
10 A: [hahe] [HRMR]HA↗
11 B:→ v je har allerede mega dårlig samvittighed
12 [over det] her at he→
13 A: [ej (xx)]

Dette uddrag starter med en pause på 5,5 sekunder, og B starter sin vurdering i linje 3: "ej det går overhovedet ik↗", som vurderer negativt, at de har svært ved at agere naturligt foran kameraet. Hun fortsætter i linje 7: "e vi ødelægger hele deres projekt jo↘", hvor det turafsluttende "jo" bruges til at sige, at det hun siger allerede er etableret, her gennem konteksten, hvor pausen viser, at de har svært ved at tale sammen, som de plejer, hvilket de også selv italesætter senere. Dette styrkes ved, at det er svært at være uenig i noget, som allerede er fastlagt som værende tilfældet. Dette sker heller ikke, og B får en tilslutning fra A i linje 8: "ja" i overlap med "jo↘".

Det er altså muligt at bruge forskellige former i afslutningen af sin vurdering til at styrke vurderingen på forskellig vis.

De former, der i data svækker vurderinger turfinalt, er: *synes jeg*, *nok* og *grineenheder*.

"Synes jeg" nedgraderer vurderingen ved at undlade at generalisere, men derimod sige, at det er tilfældet for individet, som det fremgår af eksempel 21:

EKSEMPEL 21 | KOLLEGIE | 2.4.5 - 2.26.5

- 1 B:→ e(h)he: det var oss hårdt→
 2 (0.4)
 3 A: >huhuhu[hu<
 4 B:→ [men ø:h (.) det fedt å bli: presset sys jeg→
 5 (1.0)
 6 C: *det er det*↘

B vurderer i linje 1 sit niveau i en løbeklub, som hun har fortalt A er på det mellemste niveau, som "hårdt". I tråd med dette laver hun i linje 4 yderligere en vurdering, her af løb generelt: "men ø:h (.) det fedt å bli: presset sys jeg→". Ved at sige "sys jeg→" markerer B, at dette eventuelt kun gælder for hende, og giver dermed plads til, at A kan producere en efterfølgende uenig vurdering fra hendes synspunkt (Edwards & Potter 2017: 497). Dette gør hun dog ikke, når hun siger: "*det er det*↘" i linje 6, der tilslutter sig B's subjektive vurdering.

En anden form i turafsluttende position er grineenheder. Disse nedgraderer også, men på anden vis end "synes jeg". I stedet for at begrænse vurderingen til kun at gælde for dem selv, gør grinet, at vurderingen fremstår mindre seriøs (Schenkein 2009: 366), som i eksempel 22:

EKSEMPEL 22 | PAR_VED_SPISEBORD | 10.39.2 - 10.53.3

- 1 A: og hvor ka han mit navn fra↗
 2 (1.8)
 3 A: altså det handler om to gange→
 4 (1.6)
 5 B: nå→
 6 A:→ det nok fordi jeg lav'd sån go opgave→ ↑h:: ↑he ↑he ↑he
 7 (1.5)
 8 B: var det ham der rettede dem↗
 9 A: °mh°→
 10 (0.5)
 11 B: var det det↗=
 12 A: =mmh→
 13 (0.6)

Ægteparret taler her om en underviser, der har ansøgt kvinden A på Facebook. Hun spørger i linje 1: "og hvor ka han mit navn fra↗". Denne undren forklarer hun årsagen til i linje 3, hvorefter vurderingen, som også fungerer som et svar på hendes eget spørgsmål, udtrykkes i linje 6: "det nok fordi jeg lav'd sån go opgave→ ↑h:: ↑he ↑he ↑he". Dette er en selvrosende vurdering, og kan derfor være problematisk (Pomerantz 1978: 81) i sin umarkerede form. Dog vælger A at nedgradere med grine-enheder i turafslutningen: ↑h:: ↑he ↑he ↑he", så hendes ytring ikke fremstår som alvorlig selvros, idet grinet lægger en form for

ironisk distance. Hvorvidt det faktisk menes ironisk eller forstås ironisk, er uklart i og med, at man ikke kan vide, hvad hendes hensigt er, og at B ikke udtrykker, hvordan han forstår ytringen.

Ovenstående analyse viser, at nogle turindledende partikler, herunder *ej*, *ah* og *åh*, er særlige for førstevurderinger, i og med at de markerer, at den efterfølgende frase eller sætning er en vurdering. Ligeledes har de ofte en opgraderende effekt, hvor de styrker vurderingen. Turafsluttende partikler kan også have en opgraderende effekt, som det er tilfældet med bl.a. personnavne eller formen "jo". Andre turafsluttende partikler har en nedgraderende funktion bl.a. grinepartikler eller "synes jeg", der markerer, at vurderingen er subjektiv.

4.1.2.2 Frasale førstevurderinger

Visse tendenser er fremtrædende, når man ser på førstevurderinger, som ikke indeholder et neksus: Hvad jeg kalder fraser (Thompson et al. 2015: 17). Dette afsnit vil beskrive formen og til dels funktionen for disse frasale førstevurderinger, som er anderledes end sætningernes.

I data er der som beskrevet 178 referenter, der får førstevurderinger, og af disse er 46 fraser. I tabel 2 fremgår disse uden eventuelle foran- eller efterstillede partikler, som er analyseret i afsnit 4.1.2.1.

Tabel 2: Frasale førstevurderingers former

smart	nice	<u>ex</u> cellent	impressive	super	satans
godt	fedt	træls	grr	uha	what
m::	uh::	yay::	øv	æv bæv	aw:: yeah
hvor sjovt	hvor fedt	hvor nice	hvor hyggeligt	hvor nederen	hvor sejt
hvor dumt	hvor godt	så smooth	så spændende	meget sød	meget mærkelig
fy fo:r	fy for sa-tan	fy for helve:d	what the fuck	mit hår (xx)	godt- godt kald
op af bakke					

I tabel 2 fremgår det, at nogle fraser består af udelukkende én leksikalsk enhed, mens andre er længere. Først analyseres de leksikalske enheder, og herefter hvad der er "ekstra" i de fraser, som indeholder mere end én enhed.

Ved førstevurderinger bestående af kun én leksikalsk enhed er der tale om to primære ordklasser: interjektioner og adjektiver og allerede uden at overveje kontekst er det tydeligt, at flere af udtrykkene enten stammer fra engelsk eller også ville fungere på engelsk.

Flere af ordene er direkte låneord fra engelsk, herunder: "what", "super", "nice", "impressive", "smart" og "excellent", som stadig fremstår som "meget engelske" former. Tre af ordene er f.eks. ikke optaget i Den Danske Ordbog, hvorfor man ikke kan slå ordene "what" og "impressive" op, samt heller ikke finder "excellent" med denne trykfordeling (Den Danske Ordbog 2018). Det bør bemærkes, at disse ord anvendes, som man anvender dem i den engelske samtale, hvorfor "what" er fundet som en negativ vurderende ytring, der dermed ikke kun viser overraskelse (ODT u.å. c), men også fungerer som en negativ evaluering, som det fremgår af eksempel 23:

EKSEMPEL 23 | KOLLEGE | 16.20.5 - 17.4.3
 1 A: *jaer* (det sådan vist mere me')=
 2 A: =asså det fordi hende instruktøren jeg godt ka li' til yoga
 3 A: (m-) hun øh har overtaget alle (bikramholdene)↘
 4 B: nå::\=
 5 A: =å så koster det hundrede kroner ekstra→
 6 (0.7)
 7 A: om måneden→
 8 (0.3)
 9 B:→ wha→
 10 (.)
 11 A: *jæ:r*→

Konteksten for eksempel 23 er, at de to piger taler om, at A skal begynde til yoga et nyt sted, da prisen er steget på de yogahold, hun normalt er på. I linje 1 begynder A at informere om sin bevæggrund for at ville skifte yogahold, som hun ender med den egentlige årsag i linje 5: "å så koster det hundrede kroner ekstra→", som hun efter en 0,7 sekunders pause specificerer med "om måneden→". Dette vurderer B, når hun i linje 9 siger: "wha→", der negativt evaluerer prisen på A's gamle yogahold. At der er tale om en negativ vurdering fremfor reparatur, som også er en typisk brug af formen (Dingemanse et al. 2014: 12), fremgår både af prosodien, som er jævn fremfor stigende, og konteksten, herunder den efterfølgende tur. Hvis der var tale om en andenitiering af reparatur, ville turen efter ofte indeholde reparaturen, som kunne være "det koster hundrede kroner mere om måneden", og typisk vil man ikke anvende den engelske form "what" men i

stedet "hvar", "hvad" eller en "hva"-konstruktion (Garly 2016). I eksemplet bruges den engelske form "what→", som efterfølges af en tilslutning: "*jæ:r*↗". Der er også tryk på "what", hvilket der ikke nødvendigvis er på andeninitieringer til reparation, idet reparation i essensen er problematisk, og man derfor ofte laver dem svage, ligesom vurderinger kan formildes eller forstærkes prosodisk (Ogden 2004, Ogden 2006). "What" er altså her en negativ vurdering lånt fra den engelske spørge- eller reparationform.

De interjektionelle frasale førstevurderinger består af interjektioner, der udtrykker attitude til givne referenter. Det specielle ved disse i forhold til de adjektiviske segmenter i tabel 2 er, at disse, på nær "mmh", kan udtrykke både positiv og negativ attitude uden brug af ironi. "Mmh" kan dog udelukkende anvendes positivt, som det også fremgik af eksempel 2 i afsnit 3.5. I data findes den brugt positivt om mad i form af chips, men intuitivt vil jeg mene, at den også kan bruges om massager, dufte eller lignende sanselige oplevelser. I data bruges "yay:", "uha" og "uh:." ligeledes positivt, mens "what" og "grr" bruges negativt. Dette er dog, som beskrevet, ikke nødvendigvis altid tilfældet, og Ordbog over Dansk Talesprog skriver f.eks., at "yay" med en jævn og flad intonation fremfor stigende kan udtrykke negativ attitude (ODT u.å. d), ligesom jeg intuitivt mener, at også "grr" kan fungere som positiv vurdering på dansk.

En anden interjektionel frase, som primært bruges i negative vurderinger, er konstruktioner med "øv" eller variationen "æv". ODT (u.å. e) beskriver funktionen af "øv" eller variationen "æv" således: "Øv bruges til at udtrykke ærgrelse eller væmmelse omkring det omtalte". Denne beskrivelse stemmer overens med data, der også kun finder "øv" som en utvetydigt negativ vurdering, men det kan ikke afvises, at den også kan benyttes ironisk og dermed positivt. Et eksempel på brugen af "øv" findes i eksempel 24:

EKSEMPEL 24 | SOMMERHUSSPIL | 6.17.2 - 6.28.3
1 C: <hvad er de gyldne løver>→
2 A: de:t [(jo) dæt de] hedder ja→
3 D: [nå: ja↘]
4 (0.3)
5 A: for[fa::n↘]
6 D: [(>den er li der<)]→
7 (3.0)
8 A: sefølgelig→
9 (0.6)
10 A:→ æv bæv→
11 (0.7)

12 A: så (.) ska den der ↓vendes ing[↑]

Der spilles Jeopardy, og forinden eksemplet har C oplæst svaret "Jens Memphises gruppe, som er opkaldt efter et værtshus i Hjørring". A bipper sig ind, men kan ikke huske spørgsmålet, som C ender med at læse op i linje 1: " <hvad er de gyldne løver>→". A genkender svaret, når hun i linje 2 udtrykker: de:t (jo) det de hedder ja→". D hjælper i linje 6 sin far, C, med at placere kortet rigtigt, hvorefter der opstår en pause, inden A igen udtrykker en genkendelsesmarkør (eng. *recognition marker* – Rasmussen & Wagner 2002: 120) i linje 8: "sefølgelig→". I linje 10 ytres vurderingen, som lægger sig til situationen, at A havde glemt spørgsmålet, men genkendte det, da hun hørte det: "æv bæv→". Herefter forsætter spillets gang.

Eksempel 24 illustrerer udmærket, hvordan man typisk bruger "æv" eller "øv". "Øv" eller "æv" er nemlig i formen en relativt svag vurdering, der oftest bruges om ting, der er ærgerlige, som at tro man kan spørgsmålet til et svar i Jeopardy, men glemme det, og så genkende det, når det læses op, men "øv" og "æv" bruges ikke umarkeret til at udtrykke stærke vurderinger. Intuitivt vil jeg dog mene, at den, ligeså vel som andre vurderinger, kan modificeres prosodisk ved hjælp af volumen, spændvidde af tonehøjde og lignende, jf. Ogden (2004, 2006) i afsnit 2. Dette er dog ikke tilfældet her. Ligeledes vil jeg intuitivt mene at der er en styrkeforskel, mellem "øv", "æv", "øv bøv" og "æv bæv", hvor førstnævnte er stærkest og sidstnævnte er svagest, men data kan ikke be- eller afkræfte dette. Både "æv" og "øv" er sjældne i data, så man ikke kan sige meget om dem. Ehm Hjort Miltersen har dog fundet, at man også bruger "øv" og "æv" syntaktisk aktivt i sætninger, hvor de således ikke anvendes som interjektioner, men som subjektsprædikater: "han er super øv", før præpositioner: "øv for dig", som nominal-modifikator: "mega øv dag", eller med andre funktioner (Miltersen, under udgivelse). Hens data var primært skriftlige chatsamtaler fra det sociale netværk Facebook, men man kan argumentere for, at Facebook og samtaleproget har visse interaktionelle mekanismer til fælles (Jørgensen 2017: 16), hvorfor det virker sandsynligt, at man også vil kunne finde konstruktioner lignende de ovenstående i samtaler.

De frasale vurderinger der kun består af én enhed, kan altså være interjektioner, som ofte kan bruges positivt og negativt alt efter prosodi og kontekst, dog ikke "øv" og "m::". Det kan også være adjektiver,

som ofte er engelske låneord. Men hvad er, og hvad kan, resten så, når frasen består af mere end én leksikalsk enhed?

Fraserne består også oftest, men ikke altid, af en adjektivisk eller interjektionel kerne, med "noget ekstra". Dette "ekstra" modificerer ofte graden på vurderingen, som derved enten opgraderes eller nedgraderes. Dette er funktionen af formerne "hvor", "så" og "meget", der før et adjektivisk segment kan styrke det. Nedgraderende elementer i fraser findes ikke i data, men kunne f.eks. være "ret", "lidt", "måske" eller lignende. Disse sættes altså foran det adjektiviske segment og markerer graden. Det fremgår af tabel 2, at nogle slags adjektiver sjældnere modificeres end andre. Dette er adjektiverne med engelsk ophav, som kun er i 2 ud af 12 modificerede fraser.

En af de frekvente modificerende former er, som nævnt, "hvor". I skriftsproget har "hvor" tre funktioner (Den Danske Ordbog 2003-5a), henholdsvis som spørgende stedsadverbium, som gradsadverbium og som indledning til en relativsætning. Disse måder at anvende "hvor" på er også alle til stede i samtalen, men der findes også endnu en særlig frekvent brug, som man ser i forbindelse med vurderingen. I ordbogen (Den Danske Ordbog 2003-5) står der under brugen som gradsadverbium, at "hvor" bruges "i udråb for at udtrykke sindsbevægelse, fx forargelse eller undren". Dette er brugen, der er tale om i førstevurderingsfraserne. Den kan udtales på samme måde som gradsadverbiet med en jævn intonation, men aldrig med tryk. "Hvor"-konstruktionen anvendes både ved positive vurderinger, ofte forinden positive adjektiver, men også ved negative vurderinger, ofte forinden negative adjektiver, som eksempel 25 bevidner:

EKSEMPEL 25 | SOFASLADDER | 31.39.3 - 32.5.3

- 1 B: så havde jeg bare klippet den her op [t(h)il] e(h)ller=
2 A: [ej→]
3 B: =så noget ·h[:\]
4 A: [·hh]snh
5 (0.3)
6 B: hov h:-h→
7 A: hovsa→ (xxx)
8 (1.9)
9 A:→ e:j hvor dumt\
10 (0.4)
11 A: ej:\
12 (0.4)
13 B:→ °ja det var fandme træls:°→

Her er konteksten, at A og B taler om at klippe i tøj og fortryde det efterfølgende. I linje 1 og 3 afslutter B en historiefortælling om, hvordan hun havde en kjole, der ville være pænere, hvis den gik til lige over knæet, når hun siger "så havde jeg bare klippet den her op t(h)il e(h)ller så noget ·h:↘". Historien afslutter B, når hun i linje 6 siger "hov", der opsummerer, at det var uheldigt. A siger i forlængelse af dette "hovsa" i linje 7. Herefter ytrer A sin vurdering "e:j hvor dumt↘" i linje 9, der negativt vurderer B's beslutning om at klippe i sit tøj. At den hører til dette og ikke "hovsa" ses ved den lange pause i linje 8, der signalerer, at der ikke er et forhold mellem ytringen i linje 7 og 9.

Også her er strukturen, at "e:j" viser, at det efterfølgende er en vurdering, "hvor" bruges som en styrkende modificering af adjektivet og adjektivet "dumt" er vurderingssegmentet. Dette får en enig anden-vurdering i linje 13.

Således kan "hvor", men også "så" og "meget" anvendes som styrkemarkører, der gør adjektiviske fraser stærkere. De kan også bruges i sætninger, hvor de har samme funktioner, men da "hvor" bruges langt oftere i fraser, behandles den her.

De adjektiviske fraser indeholder ikke selv en referentangivelse og lægger sig derfor ofte til noget, der allerede er sagt, eller noget der sker omkring deltagerne. De bruges ikke til at kommentere på noget fraværende. Det samme gør sig gældende for førstevurderende interjektionelle fraser.

Datas fraser med interjektionelle kerner, som består af mere end én leksikalsk enhed, kan inddeles i tre hovedkategorier, da formerne går igen. Dette er henholdsvis "fy", "æv/øv" og "yeah". Dette er dog næppe en udtømmende liste over, hvad der siges i samtaler generelt, men det er, hvad der fremgår af data, og dermed hvad der kan analyseres på baggrund af.

Den første kategori "fy" er der i data fire eksempler på. "Fy" bruges til "at udtrykke stærk væmmelse eller afsky" (Den Danske Ordbog 2003-5b), hvilket er, hvad vi ser i vurderinger. Formen kan også bruges til irettesættelse, men er i så fald ikke en vurdering. I vurderingsformen findes den i den faste konstruktion: "fy for (substantiv)". "Fy for" er obligatorisk, og i data findes kun denne form, men intuitivt vil jeg sige, at "føj for" kunne være et alternativ med lignende funktion. I data er substantivet enten "helvede", "satan" eller ikke-eksisterende, men i så fald med en vokalforlængelse i "for". Man kan også forestille sig, at

ord som "fanden", "den" eller "pokker" kunne fungere, men de findes ikke i data.

Det er interessant at overveje, hvordan eksemplerne med substantiver adskiller sig fra eksemplet, der ikke har et substantiv. Eksempel 26 viser et uddrag, hvor "fy" anvendes uden brug af et efterfølgende substantiv.

EKSEMPEL 26 | SOFASLADDER | 5.52.3 - 6.0.1

1 B: der var s̄n: lille ne_{gl} ude på→
2 A:→ ad fy fo:r→
3 B: hhh
4 A: hh
5 (0.7)
6 B: h h h
7 A:→ ·h >jeg ka ik< kl̄are så [noget hvis] folk de s'n:↘
8 B: [he nej h→]
9 (0.3)
10 A: [peger på en elle:r→]
11 B:→ [det fucking uhyggelig]→
12 (0.5)

Inden eksemplet forklarer B, at hun har været sammen med en fyr, som manglede en del af sin finger, hvortil hun yderligere informerer i linje 1: "der var s̄n: lille ne_{gl} ude på→". Til dette vurderer A: " ad fy fo:r→", der indledes med vurderingsmarkøren "ad", der udtrykker væmmelse (ODT u.å. f). Dette efterfølges af, at de begge griner, inden A ytrer endnu en førstevurdering i linje 7 og 10 "·h >jeg ka ik< kl̄are så noget hvis folk de s'n:↘ (0.3) peger på en elle:r→". Denne vurdering er i overlap med andenvurderingen "det fucking uhyggelig→".

Inden jeg analyserer forskellen på "fy" med substantiv og "fy" uden substantiv, vil jeg præsentere det andet eksempel, hvor "fy" efterfølges af et substantiv, for tydeligere at kunne vise forskellen. En sådan vurdering findes i eksempel 27, der, som tidsangivelserne i eksemplerne angiver, kommer i direkte forbindelse med eksempel 26.

EKSEMPEL 27 | SOFASLADDER | 6.0.1 - 6.16.0

1 A: liss'm min (.) gamle matematikl̄ærer i folkeskolen ↘
2 (0.5)
3 B: ·mt [-t:
4 A: [hendes ene øje iggå→
5 B: m hm→
6 A: det var s'n herovre→
7 (0.4)
8 A: s' når hun kiggede på os i timerne=
9 =(det var s'n) ja dig så→
10 B: m he↘
11 (0.7)

- 12 A: hvar[↗] [hn hn] hvad[↗]
 13 B: [h he he he he he he]
 14 A: ·hhf (.) hva siger du→
 15 (0.3)
 16 B: hm→
 17 A:→ fy for helve:d→

Dette eksempel kommer efter en 0,5 sekunders pause, som det fremgår af forrige eksempel 26 linje 12. Informeringen i eksemplet foranlediger altså, at den anden, her A, byder ind med en historiefortælling i eksempel 27, som hun relaterer til det forudgående (Mandelbaum 2013: 492), ved at starte med "liss'm" i linje 1. Historiefortællingen akkompagneres af en meget kompleks serie af nonverbal kommunikation, herunder gestik med arme, hænder og fingre, ansigtsudtryk, stemmeforandringer og hele kropsholdningsændringer (Selting 2010: 231), som transskriptionen ikke kan rumme i sin helhed.

I korte vendinger foregår historien således: A kigger ned, idet hun starter historiefortællingen i linje 1 "liss'm min (.) gamle matematiklærer i folkeskolen↘". I pausen kigger hun på B. Når hun siger "hendes ene øje iggå[↗]" i linje 4, peger hun lige ud fra sit øje med en finger, og når hun siger "det var s'n herovre→", tager hun den anden hånd op til sit andet øje og peger skråt til højre for at markere, hvordan hendes matematiklærers skelen så ud. Når hun siger "s' når hun kiggede på os i timerne=(det var s'n) ja dig så→" i linje 8-9, kigger hun rundt forskellige steder i rummet, som hun også peger på, indtil "ja dig så", hvor hun tager hænderne ned og nikker ved "ja dig", som en lærer vil nikke ved en talerudvælgelse i en klasse (Kääntä 2012: 168). "hvar" og "hvad" siger hun fra sit daværende jags synspunkt for at vise, at hun ikke forstår, at det er hende der udvælges, hvilket hun kropsligt viser ved at kigge rundt, som hvis hun kiggede rundt på de andre elever for at se, om det var dem, der var blevet udvalgt. Idet hun siger sin vurdering "fy for helve:d→", laver hun krampagtige bevægelser med hænderne og kigger ud af vinduet.

Vurderingen i eksemplet kommer efter historiefortællingen som en afsluttende tur, der viser, at historiefortællingen er slut, hvilket også markeres ved, at hun kigger ud af vinduet og ikke længere laver alle disse nonverbale spor, der viser, at der er tale om historiefortællingssekvens (Selting 2010: 229). Man kunne også forestille sig, at B her i stedet kunne have ytret samme vurdering for at markere, at B forstod historien, men dette er ikke tilfældet, hvilket yderligere kan bevirke, at A laver vurderingen for at vise, at handlingen er relevant,

idet den lægger sig op af emnet fra forrige handling. Formen behandles ikke problematisk på trods af skældsordet "helvede". Men hvorfor siges der så ikke "helvede" eller lignende i forrige eksempel 26? I Eksempel 26 lægger vurderingen sig ikke til en handling, personen selv har produceret men til en andens informering, og konstruktionen med "helvede" kan dermed fremstå som en meget stærk vurdering til noget, som deltageren ikke har primær epistemisk autoritet over (Raymond & Heritage 2006: 284). Dette kan pege på, at formen "fy" uden substantiv er mildere end "fy" med et substantiv i tilfælde, hvor substantivet har form som enten "satan" eller "helvede", hvilke er de eneste former, denne deltager bruger i data, men som hun bruger relativt frekvent. Man kan ligeledes argumentere for, at der ikke er tale om en afsluttet form, når man overvejer forlængelsen i "for". Denne kan være en form for selvreparatur (eng. *self repair* – Kitzinger 2013: 230), hvor A reparerer, at hun ville have sagt "helvede", "satan" eller lignende. I forbindelse med vurderingen ytrer A også endnu en førstevurdering, som generaliserer hendes afsky, og dermed formilder, så hun undgår at vurdere B's tidligere partner stærkt negativt. Denne anden førstevurdering behandles uproblematisk af B, idet hun laver en andenvurdering til den.

Opsummerende fremgår det, at de interjektionelle "fy"-vurderinger bruges ved relativt stærke negative vurderinger. Undlades substantivet, kan det skyldes, at substantivet giver styrke til vurderingen, der dermed bliver for stærk til at vurdere noget, som andre har epistemisk autoritet over (Raymond & Heritage 2006: 688). Udelades det, formildes den ellers stærke negative vurdering. Om "fy fo:r" er en bevidst afsluttet vurdering, eller det netop er et forsøg på at undgå at sige "fy for (substantiv)" et sted i samtalen, hvor dette kan være potentielt problematisk, kan man diskutere, men næppe konkludere noget endeligt på uden adgang til deltagerens tanker eller mere data.

Indtil nu er førstevurderende fraser med adjektiviske eller interjektionelle kerner beskrevet. Yderligere findes, i data, førstevurderende fraser med adverbial eller substantivisk kerne. Af fraser med adverbial kerne findes kun én: "op ad bakke", og tilfældet fremgår af eksempel 28:

EKSEMPEL 28 | MAYERUNDER1 | 18.5.9 - 18.11.7

- 1 B: (arh han) vinder igen jo↘
 2 {(0.3)
 3 {(A tipper bægret, terningerne viser par fire))
 4 B: phar fire (.) whas up↗
 5 A: de:t oss (de treere)→
 6 (0.8)
 7 A:→ op ad bakke↘

De spiller Meyer. Forinden eksemplet har A slået par to. B vil slå over, men får ikke det ønskede. Han satser derfor på "det eller derover" og slår igen og kører terningerne over til A uden at have set, hvad han har slået. B siger noget, der er svært at få betydning ud af i linje 1: "(arh han) vinder igen jo↘", som dog kan tyde på, at han ikke selv tror, at han slår over par to. I den efterfølgende pause tipper A bægret, som viser, at B faktisk har slået mere end par to. B ytrer i linje 4: " phar fire (.) whas up↗", med en særpræget aspireret udtale af "par" og "what's", hvor han ikke udtaler det alveolære stop, hvilket gør, at ytringen, ud over at informere om terningernes øjne, også udtrykker overraskelse (Wilkinson & Kitzinger 2006: 150). Herefter siger A noget uhørbart, inden han ytrer vurderingen: "op ad bakke↘". "Op ad bakke" er en metaforisk vurdering med den adverbielle kerne "op" samt præpositionsforbindelsen "ad bakke". Denne form for vurderingsfrase er sjælden og opfattes næppe som en adverbial konstruktion, men snarere som en fast vending, hvor de enkelte ord har mistet deres betydning. Intuitivt vil jeg mene, at konstruktionen kan bruges aktivt som en adjektivisk konstruktion, i f.eks. "det er rimelig op ad bakke", men denne slags findes ikke i data.

Den sidste type førstevurderende frase er fraser med substantivisk kerne, hvor der i data er tre forskellige former: "what the fuck", som anvendes ved to lejligheder, samt "mit hår" og "godt kald". De to førstnævnte former bliver analyseret i det følgende.

Førstnævnte er interessant i og med, at den anvendes mere end én gang, men ved begge lejligheder er samme taler, der bruger den. Placeringen er den samme, hvorfor kun ét eksempel analyseres, i eksempel 29, men forskelle og betydningen af disse, vil selvfølgelig blive belyst.

EKSEMPEL 29 | SOFASLADDER | 29.56.2 - 30.17.5

- 1 A: hva ↑koster den↘
 2 (2.3)
 3 B: ettusi:ndfemhundreder→
 4 (0.5)
 5 B: °tror jeg°↘

6 (0.3)
7 A:→ wha::t the fuck→
8 (1.6)
9 A: hå: (.) [(ha)]
10 B: [m det] fordi der er sån et lillebitte
11 B: guldmærke hvor der står marc jacobs p[å det] d→
12 A: [m::→]

I eksempel 29 taler pigerne om, at B skal ind til byen i dag og købe en ny taske. I linje 1 spørger A: "hva ↑koster den↘", hvor "den" er tasken, B vil købe. Dette besvarer B i linje 3 og 5: "ettusi:ndfemhunder→ (0.5) °tror jeg°↘". Prisen vurderer A, når hun i linje 7 siger: "wha::t the fuck→". Dette er en negativ vurdering, som også ses i B's reaktion på dette, når hun forklarer årsagen til den høje pris i linje 10 og 11: "m det fordi der er sån et lillebitte guldmærke hvor der står marc jacobs på det d→".

Ovenstående eksempel viser, at "wha::t the fuck→" bruges som en negativ vurdering af et svar på et spørgsmål, og står således i en tredje position (Schegloff 2007: 124). Det andet eksempel, som ikke vises her, er også placeret i tredje position efter en spørgsmål-svar-sekvens, og anvendes også som en negativ evaluering af indholdet i svaret. "What" kan siges umarkeret eller med en forlængelse af vokalen, som det ses i ovenstående eksempel 29. Forlængelsen kan have den funktion, at den styrker vurderingen, jf. Ogden (2004, 2006), men turen efter vurderingen viser ikke nævneværdige tegn på dette, idet også det andet eksempel på "what the fuck", som ikke vises her, efterfølges af en årsagsspecificering, en form for forsvar, som i eksempel 29.

Selvom vurderingen "what the fuck" indeholder en subjektivisk kerne, kan den ikke stå som samtaleindledende vurdering, idet der nærmere er tale om et fast udtryk. Dette fremgik af begge tilfælde.

Således adskiller "what the fuck" sig fra "ej mit hår", der sekventielt ikke er placeret i forbindelse med andre handlinger, som det fremgår af eksempel 30:

EKSEMPEL 30 | SOFASLADDER | 9.12.9 - 9.22.6
1 {(1.2)
2 {(A piller i sit hår))
3 A:→ °ej mit hår→ (.) (xx)°
4 {(1.3)
5 {(A skubber til sit hår og laver trutmund))

Før eksemplet har pigerne A og B afsluttet et emne. Herefter opstår en pause på 1,2 sekunder, hvor A piller i sit hår, mens hun kigger ud af vinduet, og B kigger på hende. I linje 3 vurderer A: "°ej mit hår→ (xx)°".

Dette leder til endnu en pause, hvor A skubber til sit hår og laver trutmund, som for at parodiere en snobbet person, der kunne være kommet med samme udtalelse, og derved nedgraderer hun sin vurdering. Efter eksemplet starter B et nyt urelateret emne. Førstevurderingen "øj mit hår→" lægger sig til en åbenlys referent, nemlig A's hår, som hun piller ved, hvilket B overværer, og der er derfor ikke tvivl om, hvilket hår der er tale om, når A vurderer det. Så selvom vurderingen står alene, så er den stadig afhængig af det forudgående, at hun piller i håret, for at etablere referenten.

Således er det også tilfældet med de andre fraser, der har det til fælles, at de vurderer på åbenlyse referenter. Det vil sige, at de er afhængige af det forudgående for at etablere referenten for vurderingen. Man finder altså ikke fraser samtaleindledende, sekventielt placeret forud for en anden handling, hvortil vurderingen relaterer sig. Dette påvirker formen, hvor man ser, at fraserne har et bredere sigte, idet de lægger sig til noget allerede eksisterende. Man ser derfor ikke eksempelvis "flot rum", uden nærmere introduktion til referenten "rum", men i stedet kan en tilsvarende samtaleindledende vurdering se ud som følger i eksempel 31:

EKSEMPEL 31 | SOFASLADDER | 1.24.7 - 1.34.2

1 (1.4)
 2 A: ↓j:a::↗
 3 (0.2)
 4 B: nå m:' (0.8) deres nye (1.4) rum (.) [blir flo]t→ h he
 5 A: [·jhah↘]
 6 A: jah↘
 7 (0.2)

Eksempel 31 viser, hvordan et emne kan indledes med en vurdering. Et emne er afsluttet forinden, hvilket resulterer i en pause på 1,4 sekunder i linje 1. I linje 4 udtrykker B en vurdering, når hun siger "nå m:' (0.8) deres nye (1.4) rum (.) blir flot→ h he". Dette tilslutter A sig i linje 6 med et "jah↘". Vurderingen i dette eksempel skal starte et nyt emne op, hvorfor der skal sættes en helt ny ramme, hvilket kræver flere ord. Det skal stå klart, hvilket rum der er tale om, og der er "rum" sandsynligvis ikke fyldestgørende nok, hvorfor B også siger "deres" (efterskolens) og "nye". Det specificerer tilstrækkeligt til, at A behandler det, som at hun forstår referenten, idet hun tilslutter sig vurderingen. "Rum" er givetvis for specifikt til at en modtager vil kunne forstå det uden brug af de andre indrammende ord eller konkret gestik, som

f.eks. at pege på referenten. Derfor ser vi ingen former som "flot rum", "sur mand" eller lignende, og kun "ej mit hår", som ledsages af konkret gestik, der leder opmærksomheden imod hendes hår.

Opsummerende består frasale førstevurderinger ofte af en kerne, der enten er adjektivisk eller interjektionel. De resterende ord i frasen er oftest gradmæssige udvidelser. De gradmæssige udvidelser i data er "så", "hvor" og "meget". Disse er alle former, som opgraderer kerne, hvor nedgraderinger oftere sker gennem andre processer, der kan udtrykkes gennem sætninger eller i de turafsluttende partikler.

4.1.2.3 Sætningsførstevurderinger

Ovenstående (afsnit 4.1.2.2) behandler de frasale vurderinger, men det er sætninger, der er mest frekvente i data. I kategorien "sætninger" inkluderes, som beskrevet i afsnit 4.1.2, ytringer med neksus, også i form af ellipser eller kopuladrop.

Ligesom ved frasale vurderinger er det muligt at pege på tendenser, der er særligt frekvente i sætningsførstevurderinger. Blandt andet ses det oftest, at vurderinger opstilles som deklarativer sætninger. Dog er det ikke altid tilfældet, som det fremgik af analysen af eksempel 5 i afsnit 3.5, hvor vurderingen "er det ik- vammelt?" er interrogativ, men stadig handlingsmæssigt fungerer som vurdering.

Ud over sætningstypen, deklarativer sætninger, som ikke er et særligt enestående træk for netop vurderinger (Mazeland 2013: 485), er der også visse leksikalske elementer, der kan føre en på sporet af, at det er netop denne handling, der er tale om. Som det fremgik af afsnit 4.1.2.2, er der oftest adjektive segmenter i frasale førstevurderinger, og det samme gør sig gældende for sætningsførstevurderinger. Dette giver intuitivt god mening, da den positive eller negative attitude nemt kan udtrykkes gennem disse adjektiver. Dog er det heller ikke i sætningsførstevurderinger givet, at der er et adjektivisk segment, som det f.eks. fremgår af eksempel 32:

EKSEMPEL 32 | SOFASLADDER | 17.25.9 - 17.43.4
1 B: ↑nej det va:r ø::h↘
2 (0.6)
3 B: det *va:r* (.) ↑to drenge å ia↘
4 (1.3)
5 A:→ °ia° je ka stadig ikk klare hendes navn↘
6 B: nej h [h h h:] h h ·h:
7 A:→ [fy for fy (for)]→
8 A: HRm hm:↘
9 B: -ehe heh: -he
10 (.)

- 11 A: ia (.) de:t sån et ø:h→
 12 (0.2)
 13 A: (hva) ska vi kalde hende [ø::h (.) v_ælg]t_o vokaler→
 14 B: [j(h)a he he he]
 15 B: h h h ·h
 16 (0.7)
 17 B: jah→

Forinden eksempel 32 har A bedt B om information, når hun spørger, om ikke alle blev på stedet efter en bestemt fest, B's kæreste var til, hvilket B giver hende i linje 3: "det *va:r* (.) ↑t_o drenge å ja↘", hvor "ia" er et anonymiseret pigens navn. Til dette ytrer A vurderingen: "°ia° je ka stadig ikk klare hendes navn↘" i linje 5. Denne vurdering indeholder ingen adjektiviske segmenter og minder på denne måde ikke om den stereotypiske førstevurdering, men den fungerer handlingsmæssigt som en vurdering af pigens navn, og behandles også sådan, når B i linje 6 ytrer anerkendelsen "nej" og griner. Dette er altså også en mulig om end ikke frekvent måde at vurdere gennem sætninger.

Et mere frekvent fænomen ved sætningsførstevurderinger er "det er/der er-konstruktioner". Det betyder, at sætningsførstevurderinger ofte indledes med en konstruktion bestående af to enheder: Den første enhed er enten "det" eller "der", der oftest er et anaforisk subjekt, men som også i færre tilfælde kan være et indholdsløst ord på subjektets plads, kaldet en subjektvikar (Brink 1997: 32) eller et indholdssubjekt (Diderichsen 1962: 120) (eng. *dummy subject* – Cambridge Dictionary 2018), og i ganske få tilfælde et kataforisk subjekt (Pedersen 2015: 3). Den anden enhed er enten "er" eller "var", der er kopulaverber (Hansen & Heltoft 2011: 292) i henholdsvis nutid eller datid. Dette kopulaverbum er ikke obligatorisk (Kragelund 2015: 1), og det er heller ikke utænkeligt, at andre kopulaverber end disse to kan anvendes, men det er disse, der i data fremgår som frekvente. Efter "det er"/"der er" er der et subjektsprædikat, oftest men ikke altid i form af et adjektiv.

Nedenstående eksempel 33 viser hvordan en typisk *det-er*-konstruktion med anaforisk subjekt kunne se ud:

- EKSEMPEL 33 | MAYERUNDER1 | 11.54.2 - 12.15.0
 1 B: =treogtres→
 2 {(6.2)
 3 {(A løfter bægret 5.8 inde i pausen))
 4 A?: hh
 5 (1.0)
 6 B:→ a:h de:t sørgeligt↘
 7 A: ahh he he h

Eksempel 17 og 33 er det samme, så det er situationen også: De spiller Meyer, og B bluffer i linje 1, når han siger, at han slog 63. I pausen kigger A intenst på B, og A laver forskellige ansigter. Dette kan tolkes som, at A prøver at læse, om B bluffer ud fra B's mimik. A vurderer, at B bluffer, hvilket ses ved, at han løfter bæget. A reagerer på at have vundet runden ved smilende at puste luft ud af næsen i linje 4, og B vurderer i linje 6: "a:h de:t sørgeligt". Vurderingen er indledt med vurderingsmarkøren "a:h". Herefter kommer det anaforiske subjekt "de:t", der refererer til situationen, der opstår, når han løfter bæget. Kopulaverbet er ikke tydeligt tilstedeværende som "er" efter "det", men er i stedet blevet inkorporeret i det anaforiske subjekt i form af en forlængelse eller en kontraktion (Kragelund 2015: 8 eller Jensen 2012: 92), markeret med kolon i eksemplet: "de:t". Det fremgår dog af data, at det er omtrentligt lige så sandsynligt, at man helt udelader kopulaet, og der er i så tilfælde tale om kopuladrop (Kragelund 2015: 9). Både i tilfælde af forlængelse og drop står prædikatet, i ovenstående eksempel "sørgeligt", lige efter subjektvikaren. Dermed er kopuladrop og kopulaforlængelser i *det er/der er*-konstruktioner også meget typiske for længere vurderinger. Selvom *det er/der er*-konstruktioner er meget frekvente i førstevurderinger, kan man næppe tale om, at de er særlige for vurderinger. Faktisk er det tilfældet, at "det" er det allerhyppigste første ord i danske sætninger i samtaler (Steen-sig 2001: 231, 1994: 76), og det er uafhængigt af handlingstype. Alligevel er det værd at bemærke, at netop *det er/der er*-konstruktionen er så frekvent i førstevurderinger.

Formen kan fortælle meget om vurderingens funktion. Funktionsmæssigt kan førstevurderingen anvendes til at udtrykke en lang række holdninger, herunder ros, komplimenter, kritik, anklage, beklagelse eller brok. De første tre kan hurtigt skelnes fra de sidste tre, hvis vurderingen indeholder et adjektivisk segment, hvor positivt ladede adjektiver ofte anvendes ved de to førstnævnte og negativt ladede former ofte anvendes ved de fire sidstnævnte. Dog må man ikke lade sig blænde af disse adjektiviske former. Ironi kan nemlig påvirke sådan, at en positiv formet ytring kan forstås negativt. Derfor er det vigtigt at holde sig andre ting end udelukkende den leksikalske form for øje i mødet med en vurdering. Eksempel 34 viser sådan et tilfælde:

EKSEMPEL 34 | SOMMERHUSSPIL | 7.57.2 - 8.43.1

- 1 C: algarvekysten er et yndet feriemål i dette land↘
 2 (4.3)
 3 A: hvad er portugal→=
 4 D: =ja→
 5 (1.9)
 6 A:→ det var da et sjovt spørgsmål stil: te' det svar synes jeg→
 7 (1.3)
 8 A: nå↘

I dette eksempel spiller en familie Jeopardy. C oplæser kortet i linje 1: "algarvekysten er et yndet feriemål i dette land↘". Til dette spørger A "hvad er portugal→" i linje 3, og giver dermed spørgsmålet til svaret, som C påhægtet (eng. *latched* – Hepburn & Bolden 2013: 59) med spørgsmålet bekræfter i linje 4. Efter en pause vurderer A i linje 6: "det var da et sjovt spørgsmål stil: te' det svar synes jeg→". Ser man udelukkende på formen med segmentet "sjovt", kunne man fristes til at sige, at der er tale om en positiv vurdering. Hvis man inddrager intonation, gestik og ytringens placering, kan man dog fortolke eksemplet anderledes. I forhold til gestik, ansigtsudtryk og blikretning er det tilfældet, at alle forholder sig roligt, mens A vurderer. Det eneste der sker er, at A får kortet grundet sit rigtige spørgsmål. Alle kigger ned, og A kigger først op på C, når A siger "synes jeg". Ingen smiler, og A rynker sine bryn. Intonationen er flad gennem hele ytringen, og volumen svinger heller ikke. Efter vurderingen er der ingen, der reagerer, og A tager selv turen, når hun siger "nå↘". Alt dette peger væk fra, at situationen skulle være, hvad formen vidner om, nemlig "sjov". I tilfælde af, at deltagernes holdning var, at det faktisk var et sjovt spørgsmål, ville man sandsynligvis have set mere smil og grin, åbne øjne og hævede øjenbryn fremfor rynkede bryn.

For at opsummere fremstår førstevurderings form på dansk relativt forskellige. De førstevurderinger der er opbygget som fraser, består ofte af en interjektion som "yay", "øv" eller "grr" eller et adjektivisk segment som "smart", "smooth" eller "excellent". I data er der ofte engelsk-beslægtede adjektiver i førstevurderingerne med kun én leksikalsk enhed, men mere data vil sandsynligvis vise, at ratioen ikke er nær så høj. Fraser med adjektiviske kerner kan desuden indeholde modificerende enheder, som "hvor", "så" og "meget". Sætningsførstevurderinger er meget forskellige, men der er tendens til, at de ofte indledes med "det er/der er-konstruktioner", og uanset om der er tale om fraser eller sætninger, kan et indledende "ej" eller lignende interjektioner give en et præj om, at det efterfølgende kan være en vurdering.

Formen kan dog ikke endegyldigt afgøre, hvorvidt der er tale om en førstevurdering, og om den er positiv eller negativ, hvorfor det er vigtigt at være opmærksom på, hvad data ellers viser både ift. den samtalemæssige kontekst, gestik og prosodi.

4.1.3 Førstevurderingens funktion

Dette afsnit vil redegøre for førstevurderingens funktion ud fra dens form og placering, ud fra sammenkoblinger af tidligere analyser i undersøgelsen.

Førstevurderinger har en overordnet funktion, som er uafhængige af form og funktion: At deltage ved at udtrykke, at man har viden om noget (Pomerantz 1984: 57). Dette gør sig gældende for alle vurderinger, men er også en bred funktion.

Afsnit 4.1.1 om førstevurderingens placering viste, at førstevurderingen har nogle handlinger, som den særligt ofte står i forbindelse med. Analysen viste, at vurderingen har forskellige funktioner i de forskellige forbindelser. Hvis en vurdering fra "anden" er placeret efter en ytring med nyhedsværdi, f.eks. en historiefortælling eller en informering, er dens funktion at vise, at den implicitte holdning i ytringen er forstået, ved at lave en vurdering, der matcher holdningen. Produces vurderingen efter en handling med nyhedsværdi af "selv", har vurderingen samme funktion: At vise den implicitte holdning i ytringen, men også den funktion at udtrykke afslutning. Efter svar på spørgsmål har vurderingen fra "selv" den funktion at kvittere for svaret. Vurderinger som ikke er placeret i forbindelse med andre handlinger, har enten, men sjældent, den funktion at starte et samtaleemne, eller, oftere, at italesætte forandringer i eller fokus på den fysiske verden.

Andre vurderinger i andre placeringer har andre funktioner, som det ikke er muligt at kortlægge grundet den lave frekvens af disse i data.

Der er ingen "regler" for, hvornår man bruger forskellige ytringstyper i forhold til forskellige placeringer, bortset fra i historiefortællingen, hvor vurderingen fra "anden" er en kort frase fremfor en sætning grundet suspenderingen af turtagningssystemet, så historien hurtigt derefter kan forsætte. Der er også en tendens til, at den kvitterende vurdering efter svar på spørgsmål er fraser, ligesom det er tilfældet med de uafhængige vurderinger i samtalen, hvor to unge mænd spil-

ler Meyer. Funktionen er, som beskrevet, at italesætte fysiske forandringer, f.eks. at terningerne ender på noget, man kunne ønske sig, men da spillet fortsætter, anvendes kortere ytringer, da spillet måske kan kræve deres fokus fremfor en eventuel samtale. Disse to placeringer af vurderinger, efter svar på spørgsmål fra "anden" og som uafhængig vurdering fra "selv", står for halvdelen af de vurderinger i data, der ikke er sætninger.

Opsummerende afhænger funktionen primært af placeringen, hvor vurderingen ikke kun evaluerer, men også bruges til at begynde emner, lukke emner, vise at man forstår sin meddeltager, har fået, hvad man bad om eller noget helt tredje, alt efter hvad den lægger sig til.

4.2 Andenvurderinger og andre responstyper til førstevurderinger

I dette afsnit analyseres det, der sekvensmæssigt er placeret efter førstevurderinger. For at besvare problemformuleringens spørgsmål vil dette afsnit ligeså vel som afsnit 4.1 være inddelt i tre afsnit med fokus på henholdsvis placering, form og funktion i afsnit 4.2.2, afsnit 4.2.3 og afsnit 4.2.6. Forinden disse afsnit vil der komme en kort redegørelse for de forskellige typer respons, der findes efter en førstevurdering, da andenvurderinger ikke er den eneste mulige respons. Inden funktionsafsnittet har jeg vurderet det relevant at have yderligere to afsnit, afsnit 4.2.4 og afsnit 4.2.5 om henholdsvis præference og responsmobilisering, da dette spiller ind på funktionen.

4.2.1 Responstyper til førstevurderinger

Som beskrevet i afsnit 2 finder Pomerantz (1984), at førstevurderinger "inviterer" til andenvurderinger. I data viste det sig også, at disse var til stede. Dog var de ikke videre frekvente, hvorfor det er relevant at overveje, hvad der så sker efter andenvurderinger og hvorfor. Dette afsnit vil beskæftige sig med førstnævnte, hvor sidstnævnte vil blive behandlet nærmere i afsnit 4.2.4.

Efter en førstevurdering findes en af følgende responser: Andenvurderinger, ikke-respons, anerkendelser (eng. *acknowledgements* – Pomerantz 1984: 92) eller afvisninger/tilslutninger (eng. *affiliation* – Jefferson 2002: 1345).

Andenvurderinger er i afsnit 2 forklaret som en vurdering efter førstevurderingen, der forholder sig til samme referent. Ikke-respons er,

når der efter en førstevurdering ikke kommer respons fra andre deltagere. Dette kan både være ved, at der i stedet opstår stilhed (eng. *silences* – Pomerantz 1984: 91), eller ved at der tales videre uden at forholde sig til vurderingen. Anerkendelser og tilslutninger (og modsætningen afvisninger) kan være svære at skelne, da de kan have samme form, f.eks. "ja", men *ja'*et kan acceptere på to forskellige niveauer. Ved anerkendelser er det der accepteres præmissen om, at den anden deltager taler. Her er tale om en accept af strukturen. Er der i stedet tale om en tilslutning, accepteres indholdet af det, taleren siger. Her er således tale om enighedsmarkører eller i tilfælde af afvisninger – uenighedsmarkører. Strukturaccept (eng. *alignment* – Stivers 2008: 32) over for indholdsaccept (eng. *affiliation* – Stivers 2008: 32) er to begreber, der er anvendelige i forbindelse med alle situationer, hvor man forholder sig til den foregående ytring, og er dermed også i høj grad relevante i turen efter en førstevurdering, hvor de kan give analytisk indsigt i deltagernes interaktionelle forhold.

De resterende underafsnit i afsnit 4.2 beskæftiger sig med respons-typen "andenvurderinger". Som beskrevet i afsnit 3.5 medtages tilslutninger og afvisninger ikke som selvstændige andenvurderinger, hvorfor disse ikke bliver behandlet dybdegående i det følgende.

4.2.2 Andenvurderingens placering

Andenvurderinger er sekventielt placeret, som forhåbentligt solidt etableret, efter førstevurderinger. En væsentlig observation er dog, at andenvurderinger ikke er nær så frekvente i det danske data, som man fornemmer de er i Pomerantz data, når hun siger, at enighed eller uenighed er relevant efter førstevurderingen, og at dette "by and large" udtrykkes gennem andenvurderinger (1984: 63), og det er altså langt fra alle førstevurderinger i det danske data, der efterfølges af andenvurderinger. Ud af de 178 førstevurderinger til forskellige referenter, er kun 38 efterfulgt af en eller flere andenvurderinger. Årsagen til dette vil afsnit 4.2.5 analysere. Dette afsnit vil derimod beskæftige sig med, hvor andenvurderinger sekventielt er placeret, når de forekommer, for "efter" førstevurderinger er et vidt begreb.

I forhold til førstevurderingernes placeringer fremgik det af tabel 1 og dertilhørende analyse i afsnit 4.1.1, at der er nogle handlinger, som førstevurderingerne er særligt frekvente i forbindelse med. Derfor kunne man tro, at dette også gør sig gældende for andenvurderinger.

Distributionen af andenvurderinger efter førstevurderinger i forbindelse med bestemte handlinger, fremgår af tabel 3:

Tabel 3: Andelen af førstevurderinger, der får en andenvurdering, sorteret efter handlinger.

Handling\Placering	Før handling	I handling	Efter handling
Informering	Selv 0/5, 0%	Selv 1/14, 7%	Selv 2/12, 17% Anden 8/16, 50%
Historiefortælling	Selv 2/9, 22%	Selv 2/13, 15% Anden 0/2, 0%	Selv 3/9, 25% Anden 4/10, 26%
Svar på spørgsmål		Selv 1/9, 11%	Selv 1/4, 25% Anden 8/31, 26%
Uafhængige vurd.		Selv 4/26, 15%	
Konstatering			Selv 1/2, 50% Anden 0/3, 0%
Reparatur			Selv 1/1, 100% Anden 0/1, 0%

Tabel 3 viser, at andenvurderingens eksistens i nogen grad afhænger af, hvilken handling førstevurderingen er forbundet med. Tabellen er en udvidelse af tabel 1, som viste førstevurderingers placering ift. andre handlinger. Denne tabel, tabel 3, viser ydermere, hvordan distributionen af andenvurderinger er ift. dette.

Det første felt, krydset mellem "informering" og "før handling" viser f.eks. at det kun er "selv", der laver førstevurderinger inden en informering, af åbenlyse grunde gennemgået i afsnit 4.1.1. Dette sker i fem tilfælde i data, og ingen af disse resulterer i andenvurderinger, hvorfor der står 0/5, hvilket er 0%. Tabellen viser udelukkende de placeringer, der faktisk får andenvurderinger og derfor ikke vurderinger, forslag, anmodninger, afvisninger, indseelser og erklæringer, som førstevurderinger også ses i forbindelse med, men som ikke resulterer i andenvurderinger. Det er vigtigt ikke kun at overveje den procentmæssige andel, men også kigge på de enkelte antal, så når f.eks. førstevurderinger fra "selv" i forbindelse med reparatur resulterer i andenvurderinger i 100% af tilfældene, så er det næppe retvisende, idet dette skyldes, at én førstevurdering i forbindelse med reparatur har fået én andenvurdering i hele data. Konstateringer og reparatur er særligt sjældne og dermed upålidelige.

Tabel 3 viser, at der ikke er stor forskel på, om førstevurderingen og den handling, den står i forbindelse med, er ytret af den samme

eller to forskellige i forhold til, om der produceres en andenvurdering. I 53 % af tilfældene laver "anden" førstevurderingen, og "selv" ytrer den dermed i de resterende 47% af tilfældene. Indenfor hver handlingskategori er distributionen også nogenlunde ligelig dog med undtagelse efter informeringer, hvor andenvurderinger er langt mest frekvente, hvis "anden" laver førstevurderingen. Årsagen til dette vil fremgå senere i afsnittet.

Af tabel 3 fremgår det, at andenvurderingen oftest produceres, når førstevurderingen er placeret *efter* den anden handling. I denne position har førstevurderingen, jf. afsnit 4.1.1, oftest en afsluttende eller kvitterende funktion. Derfor er det heller ikke overraskende, at man ofte finder andenvurderingerne her, da de derved kan samstemme i afslutningsformen/kvitteringen og lave en form for afslutningsudveksling (eng. *terminal exchange* – Schegloff & Sacks 1973: 296), der ikke afslutter hele samtalen, men det specifikke emne eller den specifikke sekvens. Schegloff og Sacks skriver følgende, dog ikke om vurderingspar men om nærhedspaar generelt:

By an adjacently positioned second, a speaker can show that he understood what prior aimed at, and that he is willing to go with that. Also, by virtue of the occurrence of an adjacently produced second, the doer of a first can see that what he intended was indeed understood, and that it was or was not accepted (1973: 297-298).

Dette stemmer også godt overens med funktionen af andenvurderinger efter førstevurderinger *efter* handlinger: Andenvurderingen viser, at førstevurderingens formål, at kvittere for den nye information samt eventuelt eniggøre sig i den implicitte holdning og afslutte sekvensen, er noget, den er med på. Dette er også brugen i eksempel 35:

EKSEMPEL 35 | KOLLEGIE | 10.22.1 - 10.36.3
1 A: han er vikartrommeslager i (nogen) forskellige
2 A: ban[ds (øhm)]\
3 B: [↑nå::\]
4 A: blandt a[ndet xx xx→]
5 B:→ [okay ej hvor sj]øvt→
6 A: *jaer*→
7 (0.6)
8 A:→ det da ↑meget sjovt\
9 B: ngja\
10 (1.1)

I eksemplet gentager A i linje 1, at en fyr hun kender, er vikartrommeslager i nogle bands. B markerer, at hun nu forstår i linje 3, når hun siger "↑nå::↘" med stigende-faldende intonation (Samtalegrammatik.dk 2016, Heinemann 2016). A nævner herefter et band, han spiller i, som B laver en førstevurdering til i linje 5: "okay ej hvor sjovt→". Denne kvitterer og viser den implicitte holdning i informeringen, og lægger dermed op til afslutning af sekvensen. A laver en tilslutning i linje 6: "*jaer*→" og siger dermed, at B har forstået informeringen, som den var ment. Tilslutningen uddyber hun med en andenvurdering: "det da ↑meget sjovt↘" i linje 8, som endeligt afslutter emnet og B bekræfter. Deltagerne har nu begge givet udtryk for enighed og afslutning, hvorfor der opstår en pause på 1,1 sekunder, inden et tidligere emne genoptages.

Dette er en meget typisk brug af andenvurderinger efter førstevurderinger lavet af "anden". Andenvurderinger på denne position udgør faktisk hele 20 af 38 andenvurderinger i data. Desuden er de eneste to tilfælde af andenvurderinger, der har en førstevurdering før handlingen, den er i forbindelse med, også placeret efter handlingen på trods af, at førstevurderingen er placeret før. Dette giver mening, da man ikke kan vurdere noget, som den anden endnu ikke har sagt. Dog er der også tilfælde af andenvurderinger, hvor "selv" førstevurderer efter eller i en tilknyttet handling. Dette sker sjældnere og med varierede funktioner. En af de mest frekvente og mere systematiske placeringer er efter selvros, hvor der er præference for enighed, hvorfor der efter disse ofte er enige andenvurderinger, der vurderer meddeltageren positivt. Dette behandles nærmere i afsnittet om præference-systemet, afsnit 4.3.4.

Opsummerende tydeliggjorde dette afsnit, at andenvurderinger oftest anvendes til at lukke et emne som andenpartdel i en afslutningsudveksling. Andenvurderinger anvendes også oftest efter selvros i historiefortællinger eller informeringer, men ses også i andre miljøer, hvor et system ikke er indlysende.

4.2.3 Andenvurderingens form

I dette afsnit analyseres andenvurderingers form, og herunder hvordan de adskiller sig fra førstevurderingers form, som er analyseret i afsnit 4.1.2. Afsnittet var opdelt efter ytringsformen, henholdsvis fraser og sætninger, samt et indledende afsnit om indledende og afslut-

tende partikler, ligesom det var tilfældet i afsnittet om førstevurderingens form, afsnit 4.1.2. Denne inddeling bruges også i dette afsnit af hensyn til sammenlignelighed.

4.2.3.1 Turindledende og turafsluttende partikler

Ligesom førstevurderinger har andenvurderinger også partikler, der indrammer vurderingerne med forskellige former og funktioner. De indledende partikler for andenvurderingen er: *jo, nej, ja, jamen, nå, og, men, åh* og *fuck*, samt ikke-ord som *hoste-enheder, grine-enheder* og *snøft* (eng. *throat clearings, laughter, sniffles* – Ritzer & Stepnisky 2017: 231), der kan kombineres indbyrdes. Igen er ikke alle specielle for andenvurderingen, og dette afsnit vil fokusere på "ja" og "fuck", som har særlige funktioner i forbindelse med andenvurderinger.

Tre af de syv frasale andenvurderinger indledes med interjektionen "fuck", som her fungerer som en vurderingsmarkør, ligesom "ej" i afsnit 4.1.2.1, men som styrker den efterfølgende vurdering mere.

At "fuck"s funktion er at opgradere den efterfølgende vurdering væsentligt, og dermed ikke kun markere, at det er en vurdering, kan ses ved at overveje førstevurderingerne i forhold til andenvurderingerne. Eksempel 36 viser en af vurderingerne, der indledes med "fuck":

EKSEMPEL 36 | KOLLEGE | 14.12.7 - 14.36.5

```
1 B:   eij→
2     (1.0)
3 B:   ( ) jeg fik oss lige sån to bøffer→
4     (0.3)
5 B:   <græske bøffer af min mo:r>\
6     (0.3)
7 A:   ej[hh ( )
8 B:   [så nu har jeg noget til aftensmad→=
9 B:→ =YA:y hh [ha ha ·hhh→
10 A:→ [fuck hvor lækkert=(du)] ska ha kød→
11 B:   ja:ʔ=
12 A:→ =så har man virkli noget godt til aftensmad\
13 B:   *'aer*\
```

B indleder et emne om mad i linje 1-8, hvor hun fortæller, at hendes mor har givet hende to græske bøffer, som hun kan spise til aftensmad. Hele ytringen emmer af, at hun er positivt stillet overfor dette hændelsesforløb, når hun indleder det med det forlængede "eij→" i linje 1, siger "oss lige" i linje 3, beskriver bøfferne med "græske", fremfor bare at sige "bøffer" i linje 5, samt forklarer, at dette er en løsning på et problem med, hvad hun skulle have til aftensmad gennem "så

nu" i linje 8. Det er altså gennem hele den lille historie tydeligt, at hun er positivt stemt overfor forløbet, og ydermere vurderer hun i linje 9 episoden positivt, når hun siger "Y_A:y hh". Herefter kommer andenvurderingen fra A: "fuck hvor lækkert" i linje 10. Denne vurdering indeholder interjektionen "fuck", som ikke kun viser, at der kommer en vurdering, men som også forstærker vurderingen betydeligt. Den kan placeres netop her, fordi der er tale om en situation, hvor det er præfereret og meget nemt at være enig – det er en god ting at få god gratis mad af sine forældre.

Et eksempel hvor dette ikke gør sig gældende, og som derfor heller ikke har "fuck" i andenvurderingen er eksempel 37:

EKSEMPEL 37 | SOFASLADDER | 27.7.8 - 27.18.9

1 A: hgn (.) han var åbenbart ↑mega betaget af dig→ ·hh
2 (0.6)

3 B:→ m det sgu da underligt→
4 (0.2)

5 A: je::g hvor mange gange (.) har i snakket↗
6 (0.7)

7 B: >det ve- ik særlig mange gange<=v[i]havde dansk sammen↘
8 A: [ja]

9 A: ja→
10 (0.9)

11 A:→ °hvor mærkelig°↘

Her taler de to efterskoleveninder om en fyr, som i begyndelsen af deres efterskoleophold havde haft et godt øje til B. A ytrer i linje 1: "hgn (.) han var åbenbart ↑mega betaget af dig→ ·hh", hvilket B vurderer negativt i linje 3: "m det sgu da underligt→". Herefter er der en uddybende spørgsmål-svar-sekvens i linje 5-7, inden A laver sin andenvurdering "°hvor mærkelig°↘" i linje 11. Vurderingen indeholder ikke et "fuck", hvilket kan skyldes, at negative frasale andenvurderinger ikke kan indeholde "fuck", mens positive frasale andenvurderinger altid indeholder "fuck", hvilket passer med data, men er en korrelation, som jeg ikke mener er den årsagsgivende. I stedet vil jeg argumentere for, at grunden til, at nogle frasale andenvurderinger bruger "fuck", mens andre ikke gør, i høj grad handler om, hvor præfereret eller dispræfereret en enig andenvurdering er. Således vil stærke førstevurderinger, der i høj grad kalder på en enig andenvurdering, som eksempel 36, have "fuck", mens eksempel 37, der indeholder en stærk førstevurdering, men som ikke kalder på en enig andenvurdering, ikke vil have "fuck". I eksempel 37 er førstevurderingen en form for selvkritik, idet

den negativt beskriver, at en fyr er betaget af hende, og en stærk enighed i dette ville potentielt kunne opfattes problematisk (Pomerantz 1984:77). Derfor er enigheden svag, så det stadig markeres, at det er mærkeligt, at en fyr er så betaget af veninden, men så man ikke tror, at det er mærkeligt, fordi veninden er en person, man ikke kan blive betaget af. Dette understøtter, at "fuck" bruges som vurderingsmærke, men også som en stærk styrkemarkør, der lægger sig til vurderingen. "Fuck" kan indlede både første og andenvurderinger, både fraser og sætninger, men er langt mest frekvent inden den frasale andenvurdering.

"Fuck" er altså frekvent i andenvurderinger, men man kan ikke afgøre på baggrund af "fuck", om en ytring er en første- eller andenvurdering. Det er der dog en anden indledende partikel, som kan give en et hint om: "ja".

Andenvurderingen har, som beskrevet i afsnit 4.2.1, et udvidet fokus i forhold til førstevurderingen. Andenvurderingen forholder sig nemlig ikke kun til referenten, men også førstevurderingen. Dette påvirker formen, som oftest først forholder sig til førstevurderingen og derefter til selve referenten. Førstnævnte gøres ofte gennem en indledende interjektion, der enten tilslutter sig eller afviser førstevurderingen: en variation af "ja" eller "nej". Et tilfælde af en andenvurdering indledt med en tilslutning fremgår af eksempel 38:

EKSEMPEL 38 | SOFASLADDER | 31.39.3 - 32.5.3
1 B: så havde jeg bare klippet den her op [t(h)il] e(h)ller=
2 A: [ej→]
3 B: =så noget ·h[:\]
4 A: [.hh]snh
5 (0.3)
6 B: hov h:-h→
7 A: hovsa→ (xxx)
8 (1.9)
9 A:→ e:j hvor dumt\]
10 (0.4)
11 A: ej:\]
12 (0.4)
13 B:→ °ja det var fandme træls:°→

I eksempel 38, som også fremgår i afsnit 4.1.2 som eksempel 25, fortæller B, hvordan hun har klippet i sit tøj og fortrudt det efterfølgende. I linje 1 og 3 afslutter B en historiefortælling om, hvordan hun havde en kjole, der ville være pænere, hvis den gik til lige over knæet,

når hun siger "så havde jeg bare klippet den her op t(h)il e(h)ller så noget ·h:↘". Historien afslutter B, når hun i linje 6 siger "hov", der udtrykker, at det var uheldigt. A siger i forlængelse af dette: "hovsa→" i linje 7. Herefter ytrer A sin førstevurdering "e:j hvor dumt↘" i linje 9, der negativt vurderer B's beslutning om at klippe i sit tøj. Dette får en enig andenvurdering i linje 13: "ja det var fandme træls:". Andenvurderingen indledes med tilslutningen "ja", der stiller hende enig i forhold til A's negative førstevurdering. Det resterende forholder sig til situationen i historien, som hun vurderer negativt med det adjektivi-ske segment "træls", samt den opgraderende form "fandme". "Fandme" gør, at B's vurdering fremstår stærkere end A's, hvilket kan skyldes, at B vil holde fast på sin epistemiske autoritet over historien, som hun har umedieret adgang til, mens A's adgang er medieret gennem B's historie.

En indledende tilslutning eller afvisning forekommer i 10 ud af de 32 andenvurderinger formuleret som sætninger i data, men findes ikke i fraserne. At de indledende partikler kan være enten "ja" eller "nej" er baseret på min intuition, idet der faktisk udelukkende er tilfælde af "ja" og ikke af "nej" eller variationer deraf. Årsagen til dette vil blive analyseret og diskuteret nærmere i afsnit 4.2.4, men kan kort siges, at skyldes en præference for enighed. Det indledende "ja" eller "nej" er meget sjældent i førstevurderinger og har ikke den samme funktion. Derfor kan man ofte bruge tilslutningerne eller afvisningerne til at afgøre, hvorvidt en vurderende sætning er en første eller andenvurdering.

Opsummerende har andenvurderingerne også vurderingsmarkører som indledende partikler, dog, i data, aldrig "ej", men jævnligt den opgraderende vurderingsmarkør "fuck". Desuden indledes andenvurderinger ofte med "ja", som ikke er en vurderingsmarkør, men som udtrykker tilslutning til førstevurderingen. På baggrund af de indledende partikler er det derfor muligt at lave et nogenlunde estimat af, hvorvidt der er tale om en førstevurdering eller en andenvurdering, da disse ser forskellige ud her.

Andenvurderinger har ligesom førstevurderinger også ind imellem afsluttende partikler. I data findes følgende tre former: *ikk*, *ej* og *grineenheder*. "Ikk" vil blive behandlet i afsnit 4.2.5, og derfor ikke her. Grineenheder har samme funktion ved andenvurderinger som ved førstevurderinger, nemlig at nedgradere vurderingen. "Ej" forekommer

kun i ét tilfælde, og det er tvivlsomt, at der skulle være tale om en vurderingsmarkør. Jeg vil argumentere for, at den bruges til at markere et emneskift, samtidigt med at taleren bruger den til at holde på turen, grundet prosodi og kontekst. Dette "ej" har dermed heller ikke relevans for vurderingsgenren som så og vil derfor heller ikke blive behandlet nærmere. Jeg påstår derfor, at det primært er de indledende partikler, der er afgørende for andenvurderingers form, og at afsluttende partikler findes i forbindelse med andenvurderinger, men ikke har nogen entydig vurderingsmæssig relevans.

4.2.3.2 Frasale andenvurderinger

Dette afsnit vil behandle de frasale andenvurderingers former, herunder hvorvidt de adskiller sig fra frasale førstevurderingers former.

Tabel 4 viser den procentmæssige distribution af fraser og sætninger for henholdsvis første- og andenvurderinger:

Tabel 4: Distribution af første- og andenvurderingers ytringsformer.

	Fraser	Sætninger
Førstevurderinger	25,8% (46)	74,2% (132)
Andenvurderinger	15,8% (6)	84,2% (32)

Tabellen viser, at andenvurderingers distribution af ytringsformer ikke adskiller sig nævneværdigt fra førstevurderingers. Således er både førstevurderinger og andenvurderinger markant oftere formuleret som sætninger end som fraser. Ved dette adskiller dansk sig ikke fra engelsk, hvor samme tendens er at finde (Thompson et al. 2015: 150).

De 6 frasale andenvurderinger er følgende: "pis", "BU:::H", "hvor nice", "hvor grineren", "hvor lækkert" og "hvor mærkelig".

To af fraserne består af enestående leksikalske enheder, der begge bruges interjektionelt: "pis" og "BU:::H". Dette viser, at enestående leksikalske enheder i andenvurderinger ikke er frekvente, men betyder ikke, at disse enestående leksikalske former er de eneste, der kan bruges i andenvurderinger, eller at de eneste former er interjektionelle. Man kunne forestille sig, at man ved gennemgang af mere data vil finde adjektiver som enestående leksikalske enheder i andenvurderinger. De resterende frasale former består af adjektiviske kerner med det modificerende element "hvor", der har en opgraderende funktion som er beskrevet i afsnit 4.1.2.2. "Hvor + adjektiv" er en konstruktion, som også er særlig frekvent i data, men dette er næppe ensbetydende

med, at det er den eneste mulighed for modificering af en andenvurdering. Således adskiller andenvurderinger sig ikke nævneværdigt fra førstevurderinger, hvor "hvor"-konstruktionen også anvendes, men hvor der også er eksempler på andre modificeringsmetoder.

4.2.3.3 Sætningsandenvurderinger

Den sidste ytringsform, sætningen, er den langt mest frekvente form for andenvurdering jf. tabel 4. Den har det til fælles med førstevurderingen i sætningsform, at også den ofte består af "det er/der er-konstruktioner", og hele 22 ud af 32 sætningsandenvurderinger har denne struktur. Man kan altså ikke umiddelbart se forskel på en sætningsførstevurdering og sætningsandenvurdering, der begge ofte indeholder denne "det er/der er"-konstruktion inden et prædikat, der oftest er en adjektivisk form med eventuelle modificerende elementer, som for andenvurderingerne i data er: "så", "bare", "helt vildt", "sgu", "fucking", "da", "altså", "fandme", "oss", "rimelig", "særlig", "nemlig", "rigtig", "meget", "virkelig", "fuldstændig" og "godt nok". Idet sætningsandenvurderingens form ikke afviger nævneværdigt fra sætningsførstevurderingens form, vil sætningsandenvurderinger ikke blive behandlet nærmere.

4.2.4 Præferencesystemet for respons på førstevurderinger

Jf. redegørelsen i afsnit 2 viste Pomerantz (1984) hvordan der på engelsk er et præferencesystem i forhold til andenvurderinger. Det diskuteres i afsnit 4.2.1, at Pomerantz' fund, at uenighed og enighed oftest er fremstillet gennem andenvurderinger (1984: 63), ikke gjorde sig gældende for dansk, der sjældent har andenvurderinger, men ofte viser sin enighed eller uenighed gennem uafhængige tilslutninger eller afvisninger i stedet.

Det betyder dog ikke, at alle Pomerantz' analyser er irrelevante for dansk samtale. Hun viser blandt andet, at der er en generel præference for enighed, men at der er modsat præference i tilfælde af, at førstevurderingen er af selvkritisk karakter (Pomerantz 1984: 77-78). Inden en analyse af dette for dansk samtaleprog er det relevant først at klarlægge, hvad der menes med "præference". Præferencebegrebet kan både anvendes i forhold til en ytrings format og i forhold til dens design. Dette gør, at en ytring kan udtrykke noget handlingsmæssigt præfereret på en dispræfereret måde, eller omvendt (Pomerantz & Heritage 2013: 222). Denne analyse vil behandle begge ud fra,

hvad der fremgår i ytringerne efter førstevurderingerne, dette enten være tilslutninger, afvisninger, bekræftelser eller andenvurderinger, både enige eller uenige. Tilslutninger og afvisninger har tidligere i undersøgelsen ikke været analyseret dybdegående, men grundet en lav frekvens af førstevurderingstyperne der behandles i afsnittet, vil det være nødvendigt også at overveje disse for at gennemskue præferencsystemet.

Data viser, at der er flere førstevurderingstyper end selvkritiske vurderinger, der kan suspendere reglen om, at enighed er den præfererede næste handling, hvorfor dette afsnit vil tage udgangspunkt i Pomerantz' system (1984), men udvide hendes kategorisering.

Nedenstående tabel 5 giver et overblik over, hvad der fremstår som præfereret efter forskellige førstevurderingstyper i data, og dette vil blive analyseret nærmere i afsnittet:

Tabel 5: Præference efter forskellige slags førstevurderinger.

Førstevurderingstyper efter referent	Præference
Tredje/objekt/situation	Enighed
Selvkritik	Uenighed
Selvros	Enighed
Andenkritik	Inkongruent
Andenros	Uenighed
Beggeros	UKENDT
Beggekritik	Enighed

Tabel 5 viser, at det er muligt at forholde sig positivt eller kritisk over for andre personer end "selv", og at der også er præferencer i forhold til disse. Dette kan enten være "anden", som er vurderinger af meddeltagere, eller "begge", som er vurderinger, der omhandler både "selv", "anden" og eventuelle andre personer.

Det bør nævnes, at tabel 5 er baseret på, hvad der er frekvent i data og viser derfor kun tendenser. Jeg vil intuitivt mene, at det er muligt at rose "begge", altså sig selv, meddeltageren og eventuelle andre personer, men dette sker ikke i data, og jeg vil derfor ikke forsøge at analysere mig til, hvad der er præfereret i denne forbindelse.

Førstnævnte kategori i tabel 5 "Tredje/objekt/situation" dækker over vurderinger af ting eller situationer, hvor Pomerantz' finder en præference for enighed (Pomerantz 1984: 65). Tilføjet til kategorien er "tredje", som er vurderinger, både positive og negative, af personer, som ikke er en del af samtalen. Her er tale om personer, som ikke er

nogen af deltagerne, hvorfor de her kan sidestilles med objekter og situationer, og også præferencen vidner om, at de kan placeres i samme kategori, da præferencen er den samme. Præferencen for enighed ved situationer er analyseret løbende, men kan opsummeres ved at overveje eksempel 39, som også fremgår af eksempel 36.

EKSEMPEL 39 | KOLLEGIE | 14.12.7 - 14.36.5

1 B: eij→
 2 (1.0)
 3 B: () jeg fik oss lige så to bøffer→
 4 (0.3)
 5 B: <græske bøffer af min mo:r>\
 6 (0.3)
 7 A: ej[hh ()
 8 B: [så nu har jeg noget til aftensmad→=
 9 B:→ =YA:y hh [ha ha ·hhh→]
 10 A:→ [fuck hvor lækkert=(du)] ska ha kød→
 11 B: ja:ʔ=
 12 A:→ =så har man virkli noget godt til aftensmad\
 13 B: *'aer*\
 14

I eksemplet vurderes en situation, at B har fået græske bøffer af sin mor, positivt i linje 9. Da der er tale om situation, er der generelt præference for enighed, som A derfor også giver prompte efter førstevurderingen, i form af andenvurderingen i linje 10: "fuck hvor lækkert". At dette er den præfererede respons ses ved, at den gives som præfereret respons, nemlig uden tøvemarkører eller pauser forinden, og behandles præfereret, idet den får bekræftelse af B efterfølgende, og derved behandles uproblematisk. Det bør dog nævnes, at præferencen for enighed i forbindelse med vurderinger af tredje/objekter/situationer kun gælder, hvis deltagerne har samme udgangspunkt. Dette har de ikke i samtalen, hvor to mænd spiller Meyer, hvor det der er godt for A, f.eks. at vinde en runde, ikke er godt for B, som så taber samme runde. Dette suspenderer præferencesystemet.

Efter selvkritiske førstevurderinger er der, som Pomerantz også redegør for (1984:77), præference uenighed. Dette ses tydeligt gennem analyse af eksempel 40:

EKSEMPEL 40 | SOFASLADDER | 6.53.1 - 7.15.4

1 B: ·mt han prøved lige ø:h\
 2 (0.2)
 3 B: å lære mig om så noget med ↑takter å så noget\
 4 (1.8)
 5 A: på trommer↗
 6 B: 'aer\
 7 (0.5)
 8 B:→ ku over↑hovedet ik→
 9

- 9 (0.3)
10 A:→ du sku da go på bassen→
11 (0.2)
12 B: -h hhh [he he ·hh]
13 A: [når du står der (i girls)] sn↘
14 [dvn d d dn]
15 B: [-h h:: heh h h] h [·h:]
16 A:→ [det ser så] fedt [ud]↘
17 B: [åh] gud↘
18 A:→ jeg misunder (dig) virkelig→

I eksempel 40 forklarer B i linje 1-5, at hendes underviser Flæsk havde prøvet at lære hende om takter på trommer. Hendes evner til at lære dette vurderer hun selv negativt og dermed selvkritisk i linje 8, når hun siger "ku over↑hovedet ik→". Denne vurderingsform minder om en rapportering, men i og med at hun tilføjer "overhovedet", som forstærker til en ytring, som normalt ikke kan forstærkes, viser dette samt hendes gestik, herunder en relativt voldsom hovedrysten, at der er tale om en subjektiv ytring, nemlig en vurdering af egne evner. Vurderingen udtrykker A ikke enighed med, når hun i linje 10 roser B's evner til at spille bas. Hvorvidt hun faktisk er enig eller ej i, at B er god på trommer, undlader hun herved at besvare, måske fordi hun faktisk er enig i selvkritikken, og i stedet drejer A emnet over på B's evner på bassen, så hun står i en position, hvor hun sikkert kan tage afstand til B's selvkritik. Det kan dog også bare skyldes, at hun ikke har samme epistemiske adgang til situationen som B, i og med at hun ikke var der, og derfor er det svært at afvise direkte. Uanset om A er enig eller ej, udtrykker hun den præfererede uenighed efter førstevurderingen, her i form af ros, som B præfereret er uenig i efterfølgende, og som hun dermed behandler som en uproblematisk respons.

I data forekommer, jf. tabel 5, også selvros, som det er præfereret at være enig i.

Selvros er i sig selv en dispræfereret handling (Pomerantz 1978: 81), hvilket gør, at personen der vurderer, står i en udsat situation, hvor han/hun nemt kan tabe ansigt, hvis meddeltageren er uenig. Dette kan være grunden til, at der ikke er nogen eksempler på uenige andenvurderinger efter selvros. I stedet findes eksempler, hvor der ganske enkelt ikke responderes, og eksempler hvor der er tilslutninger. I tilfælde med tilslutning behandles dette uproblematisk, hvilket bevidner, at dette er præfereret. I tilfælde uden respons er pausen forlænget, som i eksempel 41, der også fremgår i eksempel 22, om turafsluttende grin.

EKSEMPEL 41 | PAR_VED_SPISEBORD | 10.39.2 - 10.53.3

- 1 A: og hvor ka han mit navn fra↗
 2 (1.8)
 3 A: altså det handler om to gange→
 4 (1.6)
 5 B: nå→
 6 A:→ det nok fordi jeg lav'd sån go opgave→ ↑h:: ↑he ↑he ↑he
 7 (1.5)
 8 B: var det ham der rettede dem↗
 9 A: °mh°→
 10 (0.5)
 11 B: var det det↗=
 12 A: =mmh→
 13 (0.6)

Forinden taler A om, at hun ikke forstår, hvorfor hendes underviser har ansøgt hende på Facebook. I forlængelse stiller hun spørgsmålet "og hvor ka han mit navn fra↗" i linje 1. Spørgsmålet er et udtryk for forundring, som hun uddyber i linje 3: "altså det handler om to gange→", som refererer til antal undervisningsgange. B svarer ikke på A's spørgsmål, så det gør hun selv i linje 6 med vurderingen: "det nok fordi jeg lav'd sån go opgave→ ↑h:: ↑he ↑he ↑he". Dette er selvros, som er dispræfereret, hvorfor hun laver et formildende, nedgraderende grin, der gør, at selvrosen fremstår mindre seriøs. Herefter opstår der en længere pause, hvor man kunne forvente enighed fra B, men den skyldes ikke nødvendigvis, som pauser ellers ofte gør (Pomerantz 1984: 70), at B er uenig i selvrosen, men nærmere at han er ved at tygge sin mad. Grinet i linje 6 lukker også hendes vurdering, således at den ikke nødvendigvis kalder på respons, som hvis hun ikke havde grinet. Derfor undgår B stort set at positionere sig i forhold til A's selvros, men tager i stedet andre dele af vurderingsyttringen op og beder om information om hendes opgave, når han spørger, om det var omtalte underviser, der rettede den. Eksemplet viser det eneste tilfælde i data, hvor selvros ikke får den præfererede enighed, og det kan her forsvares med, at der ikke er tale om uenighed, men at der er andre ting på spil.

I tre tilfælde forekommer der også eksempler på en anden vurderingstype, der typisk kan anses for selv at være dispræfereret (Liddicoat 2007:121), nemlig andenkritik, hvor en deltager kritiserer egen skaber ved sin meddeltager. Intet tydeligt præferencesystem gennemlyser responsen på tilfælde af dette i data, som er af meget forskellig karakter. I et tilfælde, anvendt i eksempel 38, kommer kritikken efter en historiefortælling, hvor meddeltageren selv pointerer, at hun

gjorde noget dumt, og at det var, da hun var ung. Denne kritik får derfor enighed, da kritikken i sig selv også var en enighed og derfor uproblematisk. I et andet tilfælde, som fremgår af eksempel 42, er kritikken formuleret syntaktisk som ros, men prosodien og konteksten afslører, at det er ironisk og dermed kritik af en tydeligt dårlig forklaring på et begreb.

EKSEMPEL 42 | SOMMERHUSSPIL | 12.38.1 - 12.50.7

1 C: <andet ord for kalciumkarbonat som (.) danner en skorpe på en
2 beholders bund eller vægge>→
3 (1.4)
4 A: hvad er <kedelsten>↘
5 C: jah det f(h)uldst(h)ndig r(h)igtigt↘
6 D: det vist jeg sgu ik=hvat- hva: det↗
7 (1.1)
8 A: de:t sånå::d ø:h kalcium:karbonat der sætter sig på (indvendig
9 side af) (0.5) b(h)ehold(h)er(h)e→
10 {(2.3)
11 {(alle griner))
12 B:→ de:t sgu godt svared↘
13 C: JA→
14 D: [hva:d]
15 A: [>jamen de:t jo<] det de:r svaret↘

Igen et eksempel med Jeopardy. C læser svaret op i linje 1, og A kommer med spørgsmålet i linje 4: "hvad er <kedelsten>↘". C kvitterer for svaret i linje 5, og D beder om en forklaring på hvad kedelsten er i linje 6. A responderer på dette i linje 8: "de:t sånå::d ø:h kalcium:karbonat der sætter sig på (indvendig side af) (0.5) b(h)ehold(h)er(h)e→", hvor grinet til sidst kan vidne om, at hun måske har indset, hvor meget hendes forklaring minder om svaret på kortet, og derfor ikke kan hjælpe D til forståelse, da hun allerede har hørt dette. Herefter griner alle i 2,3 sekunder, inden B vurderer sin mors forklaring: "de:t sgu godt svared↘" i linje 12. Dette er ikke problematisk, da det er et udtryk for drilleri (eng. *teasing*), der kan have, og her har, en positiv relationel funktion (Boxer & Cortés-Conde 1997: 279). Ytringen får enighed, men om det er enighed i kritikken, eller det er enighed i, at hendes forklaring var god, fremgår ikke tydeligt. Det tredje tilfælde af andenkritik er et eksempel på en potentielt problematisk andenkritik, som det fremgår af eksempel 43:

EKSEMPEL 43 | ANNE OG BEATE | 6.54.3 - 7.4.2

1 B: nej der var oss nogle piger men↘
2 (0.9)
3 A:→ °du: ik så go til at° komme ind [på pigerne→]
4 B: [ehh hhe hhe]

- 5 A: hh [hhe hhe hhe]
 6 B: [jo jo he]
 7 B:→ jo jo nEJ N:EJ det fak- nej det faktisk oss sværere å komme ind
 8 [på:: pi]ger s- til sån et selskab→=
 9 A: [*ja:*]
 10 B: =her [når man kommer der→]
 11 A: [*ja: (.) det er det*°]↘

Inden eksemplet har B fortalt, at hun havde svært ved at tale med drengene til en begivenhed. A har spurgt, om der kun var drenge, hvilket B begynder at svare på i linje 1: "nej der var oss nogle piger men↘". Grundet "men" fremstår ytringen ufuldendt, og A afslutter ytringen i linje 3: "°du: ik så go til at° komme ind på pigerne→". Dette er en negativ vurdering af B's evner til at tale med piger, men flere omstændigheder formilder, herunder at B måske ville have sagt det samme, idet starten af sætningen var B's, samt at A griner, når hun siger det. Det modtages i første omgang positivt, idet B griner i overlap, men herefter opstår der en mere uigennemskuelig respons. B siger "jo jo" i linje 6, i overlap med A's grin, hvorefter hun forsætter: "jo jo nEJ N:EJ det fak- nej det faktisk oss sværere å komme ind på:: piger s- til sån et selskab→". De initierende "jo jo" er uenighedsmarkører, men herefter siger hun "nej nej", som markerer enighed, og ytringen der følger, er B's årsag til påstanden i A's vurdering. Herved generaliserer hun ved at sige, at det er svært, underforstået for alle, at tale med piger i det miljø. Den samlede ytring fremstår altså som uenig, og behandler A's vurdering som problematisk, når den generaliserer og dermed fjerner relevansen af A's vurdering: Det er ikke interessant at tale om, hvorvidt B har svært ved piger, for det har alle. Responsen ender altså ud med handlingsmæssigt samlet set at være enig, men uagtet om dette er præfereret eller ej, er designet dispræfereret med de mange forskellige indledere.

Resultaterne er altså blandede i forhold til præference efter andenkritik. Ingen andenkritik får en andenvurdering, to modtager enig respons, mens den sidste modtager uenig, men eksemplerne er for forskellige til at sige noget definitivt. Det tyder dog på, at andenkritiske vurderinger er problematiske at producere respons til.

Helt modsat er det tilfældet med andenros, hvor tendensen er tydelig: uenighed er den præfererede respons. Pomerantz beskriver, at der ved komplimenter, som andenros er, er konfliktende præferencer (eng. *conflicting preferences* – Pomerantz 1978: 81). Dette skyldes, at det almindeligvis er præfereret at være enig, men samtidig er der en

præference for at minimere selvros (eng. *self-praise* – Pomerantz 1978), som det også fremgik tidligere ved analysen af netop selvros. Dette kan være årsagen til, at der i de fleste tilfælde af andenros faktisk ikke forekommer respons, men hvor der er respons, er den enten uenig eller modereret/svag enig. En tydelig uenighed i forbindelse med andenros fremgår af eksempel 44:

EKSEMPEL 44 | PAR_VED_SPISEBORD | 11.36.1 - 12.24.1

1 B: men jeg var der ik første dag→
2 (0.5)
3 A: nej→
4 (3.4)
5 A:→ e altså mærkeligt\
6 (1.1)
7 B: ja→
8 (0.4)
9 B:→ men du ↑er en hottie\
10 (0.5)
11 A: h: he he→
12 (0.6)
13 A: *m:* nej→
14 (1.2)
15 A: [det er jeg slet ik→]
16 B: [det må jo være det→]
17 (0.4)
18 A: det oss derfor det ↑undrer\
19 (0.4)
20 A: å det→
21 (2.8)
22 A: det jo ikk fordi jeg tolker det som om at han gerne
23 A: vil score mig eller han syns je:g hot\
24 (0.4)

Konteksten er igen, at B ikke forstår, hvorfor hendes underviser har ansøgt hende på Facebook, og hun nævner, at han kun underviste hende i to dage, som hun i linje 1 uddyber med, at hun kun var der den anden gang. Hun laver selv en vurdering af situationen, hvor hun ansøges af underviser i linje 5, som B tilslutter sig efter 1,1 sekunders pause. Herefter laver han selv en vurdering "men du ↑er en hottie\
" i linje 9, som er en vurdering af hendes udseende, som også fungerer som årsag til ansøgningen på Facebook. Først griner A i linje 11, hvorefter hun afviser i linje 13 og 15: "*m:* nej→" og "det er jeg slet ik→". Dette er den præfererede respons, hvilket ville stå klart, hvis man undersøgte tilfælde af det modsatte: at A f.eks. sagde "m: ja" i stedet for "m: nej", men disse findes ikke i data, hvilket understøtter argumentet om, at dette kunne være problematisk. Intuitivt kunne jeg forestille mig, at man fremfor tilslutninger i tilfælde af enighed, kunne ytre taknemmelighed i stedet, f.eks. sige "tak", for at undgå at konstruere en

problematiske ytring, men sådanne eksempler eksisterer ikke i data for denne undersøgelse, som det ellers er tilfældet på engelsk (Pomerantz 1978: 83-84).

Ovenstående analyserer ros eller kritik af enten sig selv eller samtalepartneren, men ind imellem sker det også, at deltagerne roser eller kritiserer sig selv og samtalepartneren som helhed, hvad jeg kalder "beggeros" og "beggekritik". I data findes ikke tilfælde af beggeros. Dette betyder ikke, at de ikke findes, men det siger noget om frekvensen, nemlig at de er sjældne, muligvis fordi beggeros kan være en form for selvros, som er dispræfereret. Beggekritik er der to tilfælde af. I begge tilfælde er responsen enighed, som også oftest er den præfererede respons. Et tilfælde af beggekritik fremgår af nedenstående eksempel 45:

EKSEMPEL 45 | SOFASLADDER | 8.38.4 - 8.54.3

- 1 B:→ men det blir jo hel vild pinligt↘
 2 A: ·hrf
 3 (0.2)
 4 B:→ kommer d'lige sån nogen mega gode nogen og mega seje
 5 [og så noget og så ska vi] spille bagefter→
 6 A: [jeg håber virkelig vi: først↘]
 7 (0.2)
 8 A: håber vi: først→
 9 (0.3)
 10 A: ·hfn
 11 (0.9)
 12 A: de dew dæ:w dew [de de dæw >å] så kommer de bagefter< hrnn→
 13 B: [eh: -he]
 14 (0.8)
 15 A:→ øvha↘

I eksempel 45 taler pigerne om en fremtidig optræden med deres efterskole-band, hvor flere bands skal optræde. B vurderer i linje 1 "men det bliver jo hel vild pinligt↘", hvorefter hun uddyber referenten "det" i linje 4, som situationen hvor de skal spille efter nogen, der er bedre end dem. A eniggør sig ved at sige "jeg håber virkelig vi: først↘" i linje 8. Dette viser enighed ved, at hun håber det pinlige ikke vil ske, altså at de er efter nogle gode, og anerkender dermed, at det vil være pinligt. Hun imiterer herefter, hvordan det ville lyde, hvis de spillede noget simpelt først efterfulgt af, at hun mimer, hvordan nogen bedre ville spille rock i linje 12. Dette vurderer hun selv negativt i linje 16: "øvha↘". Således vurderer B "begge", altså bandet med både A, B og andre, som dårlige, hvorefter A erklærer sig enig, hvilket ikke behandles problematisk, og derfor kan tolkes som, at dette er præfereret.

Ovenstående præferenceanalyse viser, at det som Pomerantz (1984) ser på engelsk, også gør sig gældende på dansk, idet der er en generel præference for enighed, som kan suspenderes i tilfælde af selvkritiske førstevurderinger. Ydermere viste data at der også er præference for enighed i tilfælde af andenros, men at der modsat er præference for enighed i tilfælde af selvros og beggekritik.

4.2.5 Mobilisering af andenvurderinger

I afsnit 4.2.2 fastslås det, at placering af førstevurderingen delvist kan forklare, hvornår man bruger andenvurderinger, men det forklarer ikke eksistensen af ret mange af tilfældene. Så hvorfor er der nogle førstevurderinger, der får andenvurderinger, mens andre ikke gør? Der er andre faktorer, der spiller ind.

Stivers og Rossano skriver følgende:

Speakers mobilize response through the combination of multiple resources employed simultaneously: through the social action a speaker produces, the sequential position in which it is delivered, and through turn-design features (2010: 4).

Dette betyder, at ikke kun handlingen, her vurderingen, eller placeringen, her før, efter eller i en række andre handlinger, er afgørende for, hvorvidt der mobiliseres respons. Også tur-design-egenskaber (eng. *turn design features* – Stivers & Rossano 2010: 8) kan have indflydelse.

Stivers og Rossano argumenterer for, at det ikke kun er én faktor, der er styrende for, om en ytring får respons eller ej, men at en kombination af flere tur-design-egenskaber kan øge sandsynligheden for, at en ytring får respons, herunder: interrogativ leksiko-morfosyntaks, interrogativ prosodi, modtager-fokuseret epistemisk adgang og talers blikretning (Stivers & Rossano 2010: 4). Flere af disse vil jeg argumentere for også er relevante for responsmobilisering i danske samtaler.

Den første responsmobiliserende faktor, interrogativ syntaks, bruges kun i ét tilfælde i data, nemlig det omtalte tilfælde fra eksempel 5, hvor en kvinde spørger sin mand "er det ikke vammelt?". Dette resulterer ganske rigtigt i respons: "det ved jeg ikke", men denne respons er kun præfereret i designet, ikke i handlingen, og hun får dermed ikke enighed. Dette betyder ikke, at interrogativ syntaks ikke er responsmobiliserende, for ét tilfælde kan ikke sige ret meget, udover at det forekommer. Men det viser at deltagere orienterer sig efter at

skulle svare, selvom svaret, der gives, ikke er den præfererede handling. Det andet interrogative element, leksiko-morfosyntaksen, er heller ikke frekvent i data, der dog har to tilfælde af "hvar" som afsluttende partikel, samt et enkelt "ikk". Af disse får kun det ene respons, så dette kan heller ikke definitivt bestemmes som responsmobiliserende i danske samtaler, ligesom det heller ikke definitivt kan afvises.

Stivers og Rossano påstår også, at interrogativ prosodi skulle være responsmobiliserende på engelsk (2010: 8), men på dansk er dette endnu uklart og ikke grundigt beskrevet (Grønnum 2009:336). Data viser heller ikke entydigt, at dette skulle have en nævneværdig effekt på responsmobilisering.

Noget der dog virker til at spille en stor rolle i responsmobilisering, er epistemisk adgang. En forudsætning for at der kan komme en andenvurdering er, at den der ytrer andenvurderingen, har epistemisk adgang til referenten. Derfor er det aldrig tilfældet, at førstevurderinger, der bruger udtryk som "jeg synes" eller "jeg mener", får en andenvurdering, idet førstevurderingen her udtrykker, at denne har epistemisk autoritet. Modsat er det tilfældet, at hvis deltageren der kan ytre andenvurderingen, har den primære epistemiske adgang til referenten, vil denne oftere producere en andenvurdering (Stivers & Rossano 2010: 8). I 10 ud af 38 andenvurderinger er deltageren, der laver andenvurderingen, også den med primær adgang til referenten. I de resterende har begge deltagere ligeværdig adgang, og der er som nævnt ingen tilfælde af andenvurderinger, hvor den som førstevurderer har eksklusiv epistemisk adgang.

Den sidste responsmobiliserende faktor er, jf. Stivers og Rossano (2010) blikretning. I data fremgår dette også som en faktor af nogen betydning, men det er som beskrevet heller ikke en garanti for, at der kommer respons. Det virker til, at man ved at se på modtager under sin vurdering oftere får respons. Analysen af dette er dog ikke baseret på en dybdegående analyse af samtlige 178 referenter med vurderinger, men på en stikprøve af tilfælde fra alle samtaler. Dette kunne være relevant at undersøge nærmere i et fremtidigt studium.

Af Stivers og Rossanos tur-design-egenskaber er det tydeligt, at det især er epistemisk autoritet og højst sandsynligt også blikretning, der er udslagsgivende i denne undersøgelses data i forhold til at mobilisere respons på en førstevurdering. Ligeledes viser data, at placering og form har betydning for responsmobilisering.

Ytringsformen har faktisk stor betydning for, hvorvidt der mobiliseres respons. Frasale førstevurderinger får kun respons i 30% af tilfældene (14 ud af 46), og af disse er næsten halvdelen af responserne grin. Dette er i stor kontrast til sætningsførstevurderingerne, hvor 61% får respons (81 ud af 132). Dette kan skyldes, at en stor del af fraserne er miljømæssige bemærkninger (eng. *environmental noticings* – Sacks 1992: 90), som opstår i forbindelse med et pludseligt fokus på noget i den virkelige verden, hvilket igen bringer os tilbage til placeringen.

Opsummerende er faktorer som epistemisk adgang for modtager, at man ser sin modtager i øjnene, og at ens vurdering er konstrueret som en sætning, alle responsmobiliserende i dansk samtaleprog.

4.2.6 *Andenvurderingens funktion*

Dette afsnit vil behandle andenvurderingens funktion. Idet funktionen afhænger af placering og form, og funktionen også er blevet analyseret, hvor det har været relevant i disse afsnit, vil dette afsnit være af opsummerende karakter, men ikke uden væsentlige pointer.

Andenvurderinger har den overordnede funktion at vise deltagelse (Pomerantz 1984: 59). Dette kan enten være gennem uenighed eller gennem enighed, hvilket oftest er præfereret, og som forekommer oftest.

Andenvurderinger har dog mere specifikke funktioner alt efter deres placering. Er andenvurderingen placeret efter en førstevurdering, som er placeret efter en ytring med nyhedsværdi, altså enten en historiefortælling, en informering eller et svar på et spørgsmål, så har andenvurderingen en afsluttende funktion i og med, at den i disse positioner bruges til at vise, at man er enig i og indforstået med, at emnet afsluttes.

Andenvurderingen gør nogle gange andet end blot at afslutte en sekvens. Efter selvkritik har den uenige andenvurdering den funktion, at den ophæver indholdet i den kritiske ytring ved at gøre det modsatte, nemlig rose meddeltageren. Andenvurderingen har således ikke altid den funktion at vise enighed med meddeltageren, men vil oftest bruges til at bibeholde et ligeværdigt forhold mellem deltagerne. Det samme gør sig gældende i tilfælde af selvros, og er problematisk i andenkritik, hvor det er svært at opretholde det ligeværdige forhold, idet meddeltageren har bragt en ned, og man dermed er nødt til at producere dispræfereret selvros, hvis forholdet skal i balance igen.

5 Diskussion

Dette afsnit vil indeholde diskussioner med flere forskellige fokus: Metode, resultater, resultatets sammenhæng med eksisterende teori og relevante skridt til fremtidige studier.

Metodemæssigt vil jeg vurdere, at de nødvendige forholdsregler har været sat i spil. Jeg har ikke haft mulighed for at påvirke data, da jeg ikke selv har indsamlet det. Man kunne påstå, at der ikke er taget højde for observatørparadokset (eng. *observer's paradox* - Labov (1972:20), da nogen har indsamlet det, men dette er ganske enkelt en uundgåelig forudsætning for etisk indsamling af videodata. At data er blevet optaget har næppe påvirket eksempelsamlingen i væsentlig grad, hvilket understøttes af, at man også "passer på", hvad man siger, når man omgås andre (Goffman 1959: 1), og at der ikke "passes på" mere, end at data stadig virker meget naturligt, med ytringer som "fy for helvede", "what the fuck" og lignende. Man kan sige, at dette er den naturlige måde at interagere på med viden om, at man bliver optaget, men uden at være fokuseret på det. Ligesom mennesker altid forholder sig til, at de bliver observeret, når de filmes, ligeså vel forholder de sig til at blive observeret, når de interagerer med hinanden. Jeg vil derfor argumentere for, at dette ikke er et metodisk alvorligt problem, men en uundgåelig forudsætning.

Som beskrevet i afsnit 3.4 er data anonymiseret, og deltagerne har haft mulighed for at sige nej til at være med, og er informerede om, hvem der har adgang til data. Disse restriktioner overholdes også i denne undersøgelse, der heller ikke indeholder billeder. Derfor anses dette ikke som et etisk problem.

Noget, som kan gøres bedre i fremtidige studier, er datamængden. Jeg vurderede under indsamlingen, at jeg havde nok eksempler, da jeg havde vurderinger til 178 referenter. Dette baserede jeg på, at jeg på et tidspunkt syntes at se de samme ting gå igen, og dermed ikke fandt "noget nyt". Desuden var jeg begrænset af tid. I analysen fremgår det dog, at det kunne være fordelagtigt at have flere eksempler for at have flere tilfælde af visse fænomener. Analysen viser f.eks., at frasale andenvurderinger i 75% af tilfældene starter med "fuck", hvilket mere data højst sandsynligt ville påvirke, således at dette ville udgøre en mindre procentdel af tilfældene. Mere data havde altså højst sandsynligt genereret flere eksempler, som havde givet et mere stabilt fundament til analysen, som ville kunne blive baseret mere på beviser fra data og mindre på min intuition som dansk modersmålstaler. Men et

ønske om mere data vil nok være til stede, om man har 178 referencer eller 500, og jeg mener, at analysen heri oftest står på et solidt fundament af eksempler, der gør, at resultaterne kan tages for gode varer. Jeg nævner de tilfælde, hvor jeg har været nødt til at lade min intuition tale af hensyn til manglen på eksempler på mere sjældne fænomener, eller i tilfælde hvor data tydeligt taler i en retning, som jeg ikke mener er generel for dansk samtalesprog, men skyldes andre variabler.

En af de variabler, der kan have påvirket data, er deltagernes alder. Gennemsnitsalderen er lav, hvilket påvirker formerne, hvor de yngre deltagere vurderer markant anderledes end de ældre. De yngre bruger f.eks. ofte nyere engelske låneord, hvilket de få ældre ikke gør, hvorfor data viser, at låneord er meget frekvente i danske vurderinger, hvilket ikke nødvendigvis er retvisende for dansk talesprog generelt.

En anden variabel er køn. I data har fordelingen været 12 kvinder og 7 mænd, hvilket kan have påvirket resultaterne. Data viser ikke entydigt, om kvinder vurderer anderledes end mænd, men det kan være en faktor, som man kan overveje ved fremtidige studier.

En tredje variabel er geografi. Deltagerne er alle jyske, hvilket kan påvirke den måde, de vurderer på. Man kan måske forestille sig, at jyder vurderer mere nedgraderet end sjællændere. Dette kunne være spændende til en anden type undersøgelse, men er ikke noget, jeg har lagt vægt på i denne.

En fjerde variabel er relationerne mellem deltagerne. I data er der tale om samtaler mellem to meget tætte veninder, et ungt ægtepar, en familie på to voksne og to unge, tre kollegianere, tre ældre mennesker, hvor den ene er en datter, to studiekammerater og to veninder. Der er forskel på relationerne og derfor også forskel på vurderingerne. I de samtaler, der foregår mellem familiemedlemmer, forekommer eksempelvis sjældent kritik eller brug af eksempelvis "fuck". Havde deltagerne haft andre relationer, ville der have været andre vurderinger. Dog er der til dels taget højde for det ved at vælge disse forskelligartede relationer, hvor alle dog er bekendte med hinanden, men flere samtaler ville sikre dette yderligere.

En femte variabel er personlige vurderingspræferencer, forstået som deltagernes personlige præferencer for bestemte former eller placeringer. Dette har absolut påvirket data, da det viser sig, at én f.eks. har en stærk præference for at sige "excellent" og siger det tre gange, en anden har en stærk præference for at sige "mærkeligt" og

siger det 9 gange, mens en tredje har en placeringsmæssig præference, der betyder, at hun ofte stiller spørgsmål, og efter svaret sørger for at kvittere med en vurdering. Dette betyder en høj frekvens steder, hvor et større antal deltagere sandsynligvis ikke ville vise det.

Dermed sagt at mere data havde givet større diversitet, men sådan vil det være stort set uagtet hvor meget data, jeg havde formået at indsamle. Spørgsmålet er nærmere, om jeg så har formået at drage de rigtige konklusioner på baggrund af data.

Det mener jeg i høj grad, jeg har. Det er nødvendigt at være bevidst om, at man i skabelsen af sin analyse vil være påvirket af Baader-Meinhof-fænomenet (Fajstrup 2009), der gør, at jeg muligvis kan have "set mig blind" på visse sammenhænge. Dog har jeg forsøgt at finde sammenhæng og betydning ved mange andre variabler, som 1) om vurderingen vurderer fremtidigt, fortidigt, nutidigt eller noget almengyldigt, 2) om nogle emnetyper kalder særligt på vurderinger, 3) om førstevurderinger af en bestemt type, f.eks. fraser oftere får andenvurderinger af samme type, 4) om førstevurderingens styrke afgør om den får en andenvurdering, 5) om fysiske ting oftere får vurderinger end situationer, 6) om vurderinger af fysiske ting oftere får andenvurderinger, og meget, meget mere. Derfor mener jeg, at de resultater, undersøgelsen finder frem til, ikke er baserede på, hvad jeg først har set, men hvilke tendenser, der er tydeligst. Dermed ikke sagt, at denne undersøgelse er udtømmende. Fokus har primært været på vurderingens generelle form og funktion, og forholdet mellem førstevurderingen og andenvurderingen, i stil med hvad Pomerantz (1984) beskriver. Der er medtaget pointer fra Raymond & Heritage' (2006) beskrivelse af epistemisk autoritets rolle i forbindelse med vurderingen, men en komplet gennemgang af dette på dansk forelægger ikke i denne undersøgelse. Dette kunne være relevant i forhold til fremtidige undersøgelser.

Som beskrevet, lægger denne undersøgelses fokus sig primært op ad Pomerantz' (1984) beskrivelse af engelsk, som dansk har vist sig at have både ligheder og forskelligheder med.

Dansk virker til i nogen grad at have et mere "ukompliceret" forhold til enighed og uenighed, end engelsk har. Pomerantz nævner tre forskellige former for enighed, nemlig opgradering, samme-evalueringer og nedgraderinger, hvor hun siger, at samme-evalueringer også ofte bruges til uenighed, ligesom nedgraderinger også gør det. På dansk virker det overvejende til, at en nedgraderet vurdering udtrykker lige

præcis dette: enighed, men ikke med helt så stærke følelser involveret. Uenighed laves altså ikke med enighedsmarkører som på engelsk, men ved brug af f.eks. pauser og undvigelser af at vurdere. Denne skævvridning, hvor "meget enig" betyder "enig", og "enig" betyder "lidt uenig", er ikke fremtrædende på dansk, hvor en samme-evaluering udtrykker, at man mener det samme. Om dette skyldes en form for jysk beskedenhed, eller at det modsatte er tilfældet på engelsk, er uden for denne undersøgelses virkefelt, men kunne måske være interessant at undersøge i en anden interaktionelt lingvistisk undersøgelse eller fra et antropologisk- eller sociolingvistisk synspunkt.

En anden væsentlig forskel på dansk og engelsk samtaleprog er i hvor høj grad førstevurderinger "kalder" på respons i form af anerkendelser, tilslutninger, afvisninger eller andenvurderinger.

Pomerantz skriver: "The initial assessment invites a subsequent agreement" (1984: 63), og Stivers skriver "most of the time first assessments [...] are responded to with a second assessment or an agreement" (2010: 14). På dansk "kalder" nogle vurderinger på respons, men næppe i samme grad, som man kan få indtryk af, at det er tilfældet på engelsk. Kun 53% (95 ud af 178) af førstevurderingerne får respons i form af grin, anerkendelse, afvisning, tilslutning eller andenvurderinger, og sjældent behandles fraværet problematisk. Opsummerende vidner data om, at skævvridningen mellem form og funktion ikke er nær så gennemgående på dansk, som det er på engelsk, og på dansk er det oftere uproblematisk ikke at respondere på en førstevurdering.

Undersøgelsen indhenter ofte argumenter for de forskellige responser eller ikke-responser i, hvorvidt de forskellige deltagere har epistemisk adgang til eller autoritet over en given referent. Dette har vist sig at være en af de vigtigste faktorer indenfor responsmobilisering og er også en grundlæggende nødvendighed for produktion af vurderinger i det hele taget (Raymond & Heritage 2006: 684). Denne undersøgelse bruger epistemiske forhold som et argument for årsagen til, at vurderinger sker eller ikke sker, når det giver mening, men det kunne utvivlsomt også være givende at lave en mere målrettet analyse udelukkende af epistemiske forhold i forbindelse med vurderinger, f.eks. i stil med Raymond og Heritage' studie (2006). F.eks. har jeg nu en fornemmelse af, at man bruger vurderinger til at positionere sig epistemisk, og at man gennem opgraderede vurderinger kan "kæmpe" om den epistemiske autoritet, hvilket også afspejles i, at hvis

der er enighed om, at man har lige epistemisk adgang, forekommer denne kamp ikke. Ligeledes fornemmer jeg, at man, modsat Raymond & Heritage' fund (2006), ikke vil finde, at andenvurderingen gennem op- eller nedgradering viser, om de har epistemisk autoritet, men derimod at nedgraderede vurderinger godt kan produceres, selvom man har den primære epistemiske adgang, og opgraderede vurderinger godt kan produceres, selvom man ikke har. Men en undersøgelse må nødvendigvis have et fokus, og fokus blev i denne omgang ikke på epistemisk domæne i den brede forstand, men dette betyder ikke, at det ikke er relevant at beskrive ved andre lejligheder.

Opsummerende mener jeg at kunne forsvare naturligheden i data, og jeg argumenterer for, at distributionen indenfor køn, alder og dialekt ikke har været ødelæggende for resultatet, men dog har påvirket frekvensen af de enkelte former.

Dansk samtaleprog har det til fælles med engelsk, at det opererer med et præferencesystem, hvor normen er, at man skal være enig med førstevurderinger, men at denne regel kan suspenderes. Forskellene er, at dansk samtaleprog ikke har en skævvridning mellem form og betydning, så en nedgraderet enig andenvurdering er præcis dette, og ikke som på engelsk, hvor en sådan vil være et udtryk for uenighed og dermed dispræference.

I forhold til fremtidige studier kunne en mere omfattende og systematisk analyse af epistemiske roller give et klarere billede af nogle vurderingsmæssige fænomener, som sandsynligvis også vil adskille sig fra engelsk.

6 Konklusion

Denne undersøgelse har til formål at danne et overblik over vurderinger i danske samtaler, mere specifikt deres placeringer, former og funktioner.

Undersøgelsen er baseret på syv video-optagede naturlige samtaler af sammenlagt 2,3 timers varighed, hvor der fandtes førstevurderinger til 178 forskellige referenter, hvoraf 38 også fik andenvurderinger.

Data viste, at førstevurderinger ofte er placeret i forbindelse med informeringer, historiefortællinger og svar på spørgsmål. Ved både informeringer og historiefortællinger er det ofte den samme person, der informerer og vurderer enten før, efter eller under informeringen

eller historien. Modsat er det tilfældet, at det ofte er forskellige personer, der producerer svaret på et spørgsmål og en vurdering hertil, og oftest er det personen, der stiller spørgsmålet, som vurderer svaret. I data var også mange uafhængige vurderinger, som ikke stod i forbindelse med andre talehandlinger. Disse vurderede i stedet fysiske fokus og/eller initierede nye emner.

Formmæssigt viste data, at førstevurderinger ofte er indledt med en vurderingsmarkør, som ofte styrker den efterfølgende vurdering. Er de konstrueret som fraser, vil de oftest være enten interjektioner eller adjektiver, eventuelt modificeret i styrke gennem prosodi eller modificerende leksikalske elementer. Er de konstrueret som sætninger, er de oftest formet deklarativt, ofte som en anaforisk "det-er"-konstruktion, ofte efterfulgt af et adjektiv.

Førstevurderingen kan have mange funktioner alt efter placering og form. Fraser placeres ofte efter den handling, vurderingen forholder sig til, og med funktion at vise, at man er på bølgelængde med meddeltagerne gennem en vurdering, der følger holdningen i den forudgående handling. Sætninger kan dette, men også indlede nye emner.

Andenvurderinger er altid placeret efter en førstevurdering, efter referenten og faktisk oftest i turen umiddelbart efter førstevurderingen. I produktionen af en andenvurdering tages der højde for førstevurderingens indhold og form. Derfor forekommer der ofte indledningsvise enighedsmarkører eller anerkendelsesmarkører som f.eks. "ja". Den indledende styrkemarkør "fuck" er også særligt frekvent. Frasale andenvurderinger er sjældne, og både sætningsandenvurderinger og frasale andenvurderinger minder om førstevurderingerne og afviger primært fra førstevurderingen gennem de indledende partikler.

Andenvurderingens funktion afhænger, ligesom førstevurderingen, af placering og form, og kan skilles i to funktioner, som enten er at vise, at man mener det samme som meddeltageren, eller at man tager afstand fra denne holdning. Der er en generel præference for enighed, hvorfor der er flest af disse, som kommer prompte efter førstevurderingen. Der er kun meget få uenige andenvurderinger i data, hvorfor det ikke er muligt at konkludere sikkert på dette. En svag enighed accepteres også som enighed på dansk, hvor dansk dermed adskiller sig fra engelsk, der kræver en større grad af opgradering for at

fremstå og blive forstået som enig, når dette er præfereret. Præferencesystemet er omvendt, når førstevurderingen indeholder selvkritik eller andenros.

Det er kun 53% af førstevurderingerne, der får en eller anden form for respons, hvilket er anderledes end engelsk, hvor det oftere fås. Stivers og Rossano (2010) nævner, at interrogativ prosodi og leksikomorfosyntaks, blikretning og modtagerrettet epistemisk adgang er responsmobiliserende tur-design-egenskaber. For dansk virker de to sidste til at være de vigtigste og er i al fald mere brugte og med klarere resultat end de to første.

Således kan det konkluderes, at der er et system, som vi som samtalepartnere bevidst eller ubevidst navigerer i, når vi ytrer vurderinger og forholder os til andres vurderinger i den danske samtale.

Referencer

- Boxer, Diana & Florencia Cortés-Conde. 1997. From bonding to biting: Conversational joking and identity display. *Journal of Pragmatics* 27. 275-294.
- Brink, Lars. 1997. Den danske der-konstruktion. *Danske Studier*. 32-83.
- Cambridge Dictionary. 2018. Dummy subjects: <http://dictionary.cambridge.org/grammar/british-grammar/about-words-clauses-and-sentences/dummy-subjects>. Tilgået 07-03-2017.
- CLAN. 2018: <http://chilides.psy.cmu.edu/>. Tilgået 12-01-2018.
- Clark, Herbert. H. & Susan E. Brennan. 1991. *Grounding in Communication*. I: Resnick, Lauren B. John M. Levine & Stephanie D. Teasley (red.), *Perspectives on socially shared cognition*. Washington: American Psychological Association. 127-149.
- Clayman, Steven E. 2010. Address terms in the service of other actions: The case of news interview talk. *Discourse & Communication* 4(2): 161-183.
- Couper-Kuhlen, Elizabeth & Margret Selting. 2018. *Interactional Linguistics: Studying Language in Social Interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Den Danske Ordbog. 2003-5a. Hvor: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=hvor&tab=for>. Tilgået 19-03-2018.
- Den Danske Ordbog. 2003-5b. Fy: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=fy>. Tilgået 21-03-2018.
- Den Danske Ordbog 2003-5c. Jo: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?select=jo,2&query=jo>. Tilgået 12-05-2018.

- Den Danske Ordbog. 2009. Nice: <http://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=nice&tab=for>. Tilgået 18-03-2018.
- Den Danske Ordbog. 2018. <http://ordnet.dk/ddo/>. Tilgået 26-02-2018.
- Diderichsen, Paul. 1962. *Elementær dansk grammatik*. 3. udgave. København: Gyldendal.
- Dingemanse, Mark, Joe Blyth & Tyko Dirksmeyer. 2015. Formats for other-initiation of repair across languages: An exercise in pragmatic typology. *Studies in Language* 38(1): 5-43.
- Edwards, Derek & Jonathan Potter. 2017. Some uses of subject-side assessments. *Discourse Studies*. 19(5): 497–514.
- Emmertsen, Sofie & Trine Heinemann. 2010. Realization as a device for remedying problems of affiliation in interaction. *Research on Language & Social Interaction* 43(2): 109–132.
- Enfield, Nick J. & Jack Sidnell. 2017. On the concept of action in the study of interaction. *Discourse Studies*. 19(5): 515-535.
- Fajstrup, Marianne. 2009. <https://www.b.dk/viden/hvorfor-moeder-man-ofte-nye-ord-to-gange-i-traek>. Tilgået 06-05-2018.
- Fraser, Bruce. 1997. Commentary Pragmatic Markers in English. *Estudios Ingleses de la Universidad Complutense*. 5. 1-16.
- Garly, Katrine. 2016. Hvar - det danske huh: En kollektionsanalyse af åbenklasse andeninitieret selvreparatur på dansk. *Skifter om Samtalegrammatik* 3(3).
- Goodwin, Charles & Marjorie Harness Goodwin. 1987. Concurrent Operations on Talk: Notes on the Interactive Organization of Assessments. *IPRA Papers in Pragmatics*. 1(1): 1-54.
- Goodwin, Charles & Marjorie Harness Goodwin. 1992. Assessments and the Construction of Contexts. I: Alessandro Duranti og Charles Goodwin (red.), *Rethinking Context. Language as an Interactive Phenomenon*. Cambridge: Cambridge University Press. 147-190.
- Goffman, Erving. 1959. *The presentation of self in everyday life*. New York: Anchor Books.
- Grønnum, Nina. 2009. *Fonetik og Fonologi - Almen og dansk*. 3. udg., 2. oplag. Viborg: Akademisk Forlag.
- Hansen, Erik & Lars Heltoft. 2011. *Grammatik over det Danske Sprog*. 2. udg. Odense: Syddansk universitetsforlag.
- Heinemann, Trine. 2016. From 'looking' to 'seeing': Indexing delayed intelligibility of an object with the Danish change-of-state token n↑å↓. *Journal of Pragmatics* 104. 108-132.

- Heritage, John. 1998. Oh-prefaced responses to inquiry. *Language in Society*. 27. 291-334.
- Hepburn, Alexa & Galina B. Bolden. 2013. The Conversation Analytic Approach to Transcription. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *The Handbook of Conversation Analysis*. Storbritanien: Wiley-Blackwell. 57-76.
- Jefferson, Gail. 1972. Side Sequences. I: David N. Sudnow (red). *Studies in social interaction* New York, NY: Free Press. 294-333.
- Jefferson, Gail, Harvey Sacks & Emanuel Abraham Schegloff. 1977. Preliminary notes on the sequential organization of laughter. *Pragmatics Microfiche*. Cambridge, UK: Cambridge University Department of Linguistics.
- Jefferson, Gail. 2002. Is "No" an acknowledgement token? Comparing American and British uses of (+)/(-) tokens. *Journal of Pragmatics*. 34: 1345-83.
- Jefferson, Gail. 2004. Glossary of Transcript Symbols with an Introduction. I: Gene H. Lerner (red.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*. New York, NY: Academic Press. 219-248.
- Jensen, Eva Skafte. 2015. Subjektellipse eller informationsstrukturel organisering i sms. I: Inger Schoonderbeek Hansen og Tina Thode Hougaard (red), *15. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog*. Aarhus: Aarhus Universitet. 171-188.
- Jensen, Per Anker. 2012. Grænsefladen mellem fonologi og syntaks - Evidens fra er-kontraktion og enhedstryk i dansk. *Nydanske Sprogstudier*. 42. 92-115.
- Jørgensen, Maria. 2017. Skrift vs. tale på internettet: Et argument for en interaktionelt fokuseret tilgang til skriftlige samtaler på Facebook. *Language Works*. 2(2): 5-18.
- Kitzinger, Celia. Repair. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *Handbook of Conversation Analysis*. Storbritanien: Wiley-Blackwell. 229-256.
- Kragelund, Mathias Høyer. 2015. Når 'er' ikke er der - en morfologisk undersøgelse af et dansk talesprogsfænomen. *Skrifter om Samtalegrammatik*. 2(5).
- Kääntä, Leila. 2012. Teachers' embodied allocations in instructional interaction. *Classroom Discourse*. 3(2): 166-186.
- Labov, W. 1972. *Sociolinguistic Patterns*. Oxford: Blackwell.
- Lerner, Gene. 2004. *Conversation analysis: Studies from the first generation*. Amsterdam: John Benjamins.

- Liddicoat, Anthony J. 2007. *An Introduction to Conversation Analysis*. Storbritanien: Bloomsbury Publishing.
- Lindström, Anna & Lorenza Mondada (red). 2009a. *Research on Language and Social Interactions* (42): 4.
- Lindström, Anna & Lorenza Mondada. 2009b. Assessments in Social Interaction: Introduction to the Special Issue. *Research on Language and Social Interaction*. 42(4). 299-308.
- MacWhinney, B. 2000. *The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk*. 3. udg. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- MacWhinney, B., & Wagner, J. 2010. Transcribing, searching and data sharing: The CLAN software and the TalkBank data repository. *Gesprächsforschung*, 11, 154-173.
- Mandelbaum, Jenny. 2013. Storytelling in Conversation. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *Handbook of Conversation Analysis*. Storbritanien: Wiley-Blackwell. 492-507.
- Mazeland, Harrie. 2013. Grammar in Conversation. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *Handbook of Conversation Analysis*. Storbritanien: Wiley-Blackwell. 475-491.
- Miltersen, Ehm Hjort. Under udgivelse. Øv – a problem for categorization. *Language Works*.
- Mondada, Lorenza. 2013. Talking and driving: Multiactivity in the car. *Semiotica*. 191(1). 223 – 256.
- ODT. u.å. a. Ej: <http://odt.hum.ku.dk/form/ej/>. Tilgået 07-03-2018.
- ODT. u.å. b. Arh: <http://odt.hum.ku.dk/form/arh/>. Tilgået 11-05-2018.
- ODT. u.å. c. What: <http://odt.hum.ku.dk/form/what/>. Tilgået 11-05-2018.
- ODT. u.å. d. Yay: <http://odt.hum.ku.dk/form/yay/>. Tilgået 26-02-2018.
- ODT. u.å. e. Øv: <http://odt.hum.ku.dk/form/oev-eller-aev/>. Tilgået 26-02-2018.
- ODT. u.å. f. Ad: <http://odt.hum.ku.dk/form/ad/>. Tilgået 11-05-2018.
- ODT. u.å. g. Fuck: <http://odt.hum.ku.dk/form/fuck/>. Tilgået 07-05-2018.
- Ogden, Richard. 2004. *Phonetic resources for agreeing and disagreeing in second assessments*. Script fra CASTL Seminar, University of Tromsø. 1-13.
- Ogden, Richard. 2006. Phonetics and social action in agreements and disagreements. *Journal of Pragmatics*. 38. 1752–1775.
- Pedersen, Henriette Folkmann. 2015. Kataforiske vurderinger som en strukturel ressource i samtaler. *Skrifter om Samtalegrammatik* 2:(9). 1-15.

- Pomerantz, Anita. 1978. Compliment Responses: Notes on the Cooperation of Multiple Constrains. I: J. Schenkein (red.), *Studies in the Organization of Conversational Interaction*. London: Academic Press. 79-112.
- Pomerantz, Anita. 1984. Agreeing and disagreeing with assessments: some features of preferred and dispreferred turn shapes. I: John Maxwell Atkinson. & John Heritage (red.), *Structures of social action*. Cambridge: Cambridge University Press. 57-101.
- Pomerantz, Anita & John Heritage. 2013. Preference. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *Handbook of Conversation Analysis*. Storbritannien: Wiley-Blackwell. 210-228.
- Rasmussen, Gitte & Johannes Wagner. 2002. Language choice in international telephone conversations. I: Kang Kwong Luke & Theodossia-Soula Pavlidou (red.). *Telephone Calls: Unity and diversity in conversational structure across languages and cultures*. Amsterdam: John Benjamins. 111-134.
- Raymond, Geoffrey & John Heritage. 2006. The Epistemics of Social Relations: Owing Grandchildren. *Language in Society*, 35(5). Cambridge: Cambridge University Press. 677-705.
- Ritzer, George & Jeffrey Stepnisky. 2017. Kap 6: Ethnomethodology. I: *Modern Sociological Theory*. 8. udgave. Los Angeles: SAGE Publications. 226-251.
- Sacks, Harvey, Emanuel Abraham Schegloff & Gail Jefferson. 1974. A Simplest Systematics for the Organization of Turn-Taking for Conversation. *Language*. 50(4, 1): 696-735.
- Sacks, Harvey. 1987[1973]. On the preferences for agreement and contiguity in sequences in conversation. I: G Button & J.R. Lee (red.). *Talk and social organization*. Clevedon: Multilingual Matters. 54-69.
- Samtalebanken. 2017: <http://talkbank.org/browser/index.php?url=SamtaleBank/> Tilgået 12-01-2018.
- Samtalegrammatik.dk. 2016. N↑Å↓: <http://samtalegrammatik.au.dk/opslag-enkelt-visning/artikel/naa-stigende-kontur-efterfulgt-af-faldende-kontur/>. Tilgået 11-05-2018.
- Samtalegrammatik.dk. 2017. Udskriftssystem for samtaleeksempler: <http://samtalegrammatik.au.dk/udskriftssystem-for-samtaleeksempler/> Tilgået 12-01-2018.
- Samtalegrammatik.dk. 2018. Ej: <http://samtalegrammatik.au.dk/opslag-enkelt-visning/artikel/ej/> Tilgået 07-03-2018.

- Schegloff, Emanuel Abraham. 1968. Sequencing in conversational openings. *American Anthropologist*, 70, 1075–1095.
- Schegloff, Emanuel Abraham. 1979. The relevance of repair to syntax-for-conversation. I: Thomas Givón (red.), *Syntax and Semantics 12*. New York: Academic Press. 261–286.
- Schegloff, Emanuel Abraham. 1992. Repair After Next Turn: The Last Structurally Provided Defense of Intersubjectivity in Conversation. *American Journal of Sociology*. 97(5): 1295-1345
- Schegloff, Emanuel Abraham. 1996. Confirming Allusions: Toward an Empirical Account of Action. *American Journal of Sociology*. 102(1). 161–216.
- Schegloff, Emanuel Abraham. 2007. *Sequence Organization in Interaction: A Primer in Conversation Analysis. Vol. 1*. Cambridge: Cambridge University Press. 1-300.
- Schegloff, Emanuel Abraham & Harvey Sacks. 1973. Opening up closings. *Semiotica*. 8(4): 289–327.
- Schenkein, Jim N. 1972. Towards the analysis of natural conversation and the sense of “heheh”. *Semiotica*. 6(4): 344–377.
- Searle, John R. 1976. A Classification of Illocutionary Acts. *Language in Society*. 5(1): 1-23.
- Searle, J.R. & Vanderveken, D. 1985. *Foundations of Illocutionary Logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Selting, Margret. 2010. Affectivity in Conversational Storytelling: An Analysis of Displays of Anger or Indignation in Complaint Stories. *Pragmatics* 20(2): 229-277.
- Sidnell, Jack. 2010. *Conversation Analysis – An Introduction*. Storbritannien: Wiley-Blackwell.
- Steensig, Jakob. 2015. Konversationsanalyse - ti grundprincipper og seks metodiske trin. I: Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.). *Kvalitative metoder og tilgange - en grundbog*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag, 321-347.
- Steensig, Jakob. 1994. På tur i talens sprog. *Nys – Nydanske Studier & Almen kommunikationsteori*. 18. 63-83.
- Steensig, Jakob. 2001. Sprog i virkeligheden – Bidrag til en interaktionel lingvistik. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Steensig, Jakob & Trine Heinemann. 2013. When ‘yes’ is not enough – as an answer to a yes/no question. I: Beatrice Szczepek Reed & Geoffrey Raymond (red.). *Units of Talk – Units of Action*. Amsterdam: John Benjamins. 207-242.

- Stivers, Tanya. 2013. Sequence Organization. I: Jack Sidnell & Tanya Stivers (red), *Handbook of Conversation Analysis*. Storbritanien: Wiley-Blackwell. 191-209
- Ten Have, Paul. 2006. *Doing conversation analysis: A practical guide*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Terningespil.dk. u.å. <https://terningespil.dk/spilleregler-til-meyer/>. Tilgået 23-02-2018.
- Thompson, Sandra A., Barbara A. Fox & Elizabeth Couper-Kuhlen. 2015. *Grammar in Everyday Talk: Building Responsive Actions*. Cambridge: Cambridge University Press. 1-341.
- Wiggins, Sally. 2002. Talking With Your Mouth Full: Gustatory Mmms and the Embodiment of Pleasure. *Research on Language and Social Interaction*. 35(3): 311–336.
- Wilkinson, Sue & Celia Kitzinger. 2006. Surprise As an Interactional Achievement: Reaction Tokens in Conversation. *Social Psychology Quarterly*. 69(2): 150–182